

^ KÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır

Heydər Əliyev

DIPLOMAT

№ 44 (556) 24 - 30 Çiriya paş, Noyabr il 2023
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û siyasî

Qiyməti: 40 qəpik
Hêjaye:

**Bilirsən, nə etmiş kürdlər bir zaman?
Qurtarmış İslamı çox ağır dardan!**

**Qədim Avropanın xaçpərəstləri,
Yüz illər sındırmış göy məscidləri.**

**Müsəlman keçmişin öyrənsə əgər,
Kürdün dərgahına daim baş əyər.**

Səbāhəddīn Elōglu

Səh. 2

**Prezident İlham Əliyev Özbəkistan
Prezidenti Şavkat Mirziyoyevlə görüşüb**

Səh. 2

**Nêçîrvan Barzanî: Hevdîtînên Hewlêr
û Bexdayê yên li ser petrolê didomin**

Səh. 2

**Serok Barzanî pêşwaziya
Balyozê Tirkîyeyê li İraqê dike**

Səh. 3

**Biz türkmanlar Mesud Barzani cənablarının
yardımı ilə İraqda bir millət kimi tanındıq**

Səh. 9

**Kemal Kerkukî : PDK ji bo dabînkirina
mafê gelê Kurd bizavan dike**

Səh. 17

**Peyama kak Mistefa Hicrî
bi hilkevta cêjna Xawenkar**

Səh. 13

**Mesrûr Barzanî mezintirin kargeha asinî li
ser astê Herêma Kurdistanê û İraqê vekir**

**Prezident İlham Əliyev Gürcüstanın
Baş naziri İrakli Qaribaşvili ilə görüşüb**

Səh. 2

**ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN "ŞƏRƏFNAMƏ"
ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ**

Səh. 6

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında Kürd Xalqının rolu

Səh. 4

Kürdlər və Kürdüstan

Səh. 7

**Qoy heç kim türkman xalqını
öz mənafeyinə qurban etməsin**

Səh. 5

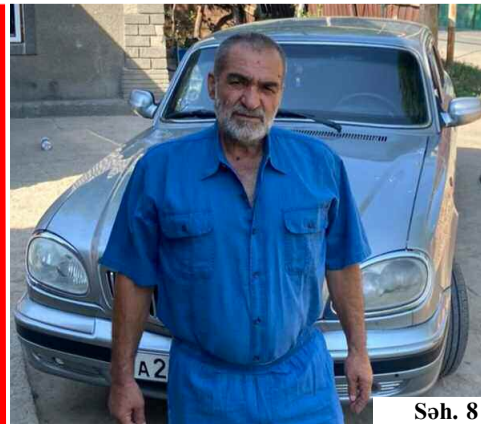
HAK-PAR: Tundiya li hemberi jinê nayê qebûl kirin

Səh. 11

Səh. 8

**ÜRƏYİM QAZILMIŞ
QƏBİR KİMİDİ**

Səh. 8

SORGULA

Səh. 8

Ey mirovên dunyayê

Səh. 8

ME ÇI KIRIYE?

Prezident İlham Əliyev Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyevlə görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 24-də Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevlə görüşüb.

Görüşdə çıxış edən Prezident İlham Əliyev dedi:

- Hörmətli Şavkat Miromonoviç, hörmətli qonaqlar, sizi yenidən görməyimə çox şadam. Biz bu ay Özbəkistanda görüşmüşük və bu gün təmaslarımızı davam etdiririk. Biz o qədər tez-tez görüşürük ki, hətta bir-birimizdən ayrılmadığımız təəssüratı yaranır. Əlbəttə, bu, çox xoşdur. Mənim Özbəkistana səfərim və Sizin Azərbaycana dövlət səfəri zamanı biz Sizinlə elə bu cür də danışmışdıq ki, tez-tez görüşəcəyik, bu, ölkələrimiz və xalqlarımız üçün faydalı olacaq. Zənnimcə, cəmiyyətlərimiz də bütün bunları aydın şəkildə görür. Prezidentlərin qarşılıqlı, komandaların üzvlərinin qarşılıqlı fəaliyyəti və ən əsası – nəticə. Nəticələr artıq görünür. Biz Sizinlə iqtisadi, ticari, sənayenin inkişafı və kooperasiya üzrə çox iddialı plan müəyyənləşdirilmiş və hamısı yerinə yetirilir. Sizinlə razılaşdığımız kimi, biz müntəzəm olaraq tapşırıqların icrasına nəzarət edirik, hələ ki, öz tərəfimizdən heç kimə irad tutmamışıq. Sırağün SPECA-ya üzv ölkələrin sərgisi ilə tanış olduqda və Sizin hörmətli nazirlə Özbəkistan stendini bir daha ziyarət etdikdə, mən öz səfərim zamanı Daşkənddə şahidi olduğumuzu, məhz Sizin yaratdığınız sənaye gücünü yenidən gördüm və xatırladım.

Bu gün biz kooperasiya çərçivəsində, qarşılıqlı investisiyalar çərçivəsində, mahiyyətə, həmçinin özümüzü təmin etməyə və ixraca istiqamətlənmiş birgə istehsalı yaradırıq. Bütün istiqamətlər üzrə fəal iş gedir. İli ikitərəfli münasibətlərin yaxşı nəticələri ilə

başla vururuq, əlbəttə ki, növbəti ildən də yeni nəticələr gözləyirik.

Bir daha xoş gəlmisiniz.

Sonra Prezident Şavkat Mirziyoyev çıxış edərək dedi:

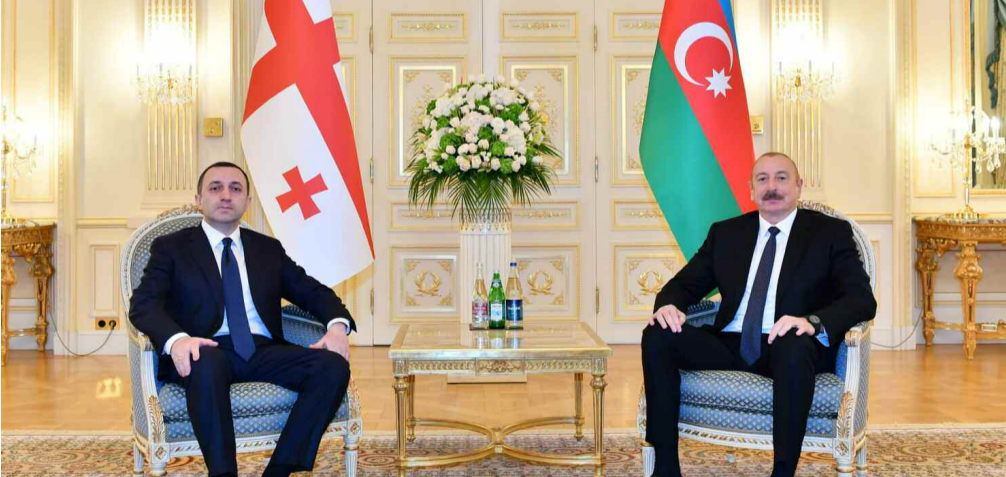
- Çox sağ olun. Sizi bir daha gördüyümə, görüşməyimə şadam. Həqiqətən mən də çox sevinirəm. Siz düzgün qeyd etdiniz ki, bu il bizim üçün çox zəngin il olub. Mən üçüncü dəfədir ki, Azərbaycana gəlirəm, çünki Siz doğru qeyd etdiniz, biz Sizinlə razılaşmışıq ki, görüşlərimiz çox olduğu üçün nəticələr də çoxdur. Xalqlarımız da ölkələrin liderləri arasında belə səmimi, etimada əsaslanan çox yaxşı münasibətlərin olduğu zaman, əlbəttə, nəticənin də olmasını görürlər. Beləliklə, bir daha Azərbaycanda, gözəl Bakıda olmağıma şadam. Özümü evimdəki kimi hiss edirəm. Hava da elə bizdəki kimidir. Dünən mən tez gəldim, ətrafı seyr etdim və mənim üçün çox xoş oldu.

Görüşdə ölkələrimiz arasında əlaqələrin hərtərəfli dinamik inkişafından məmnunluq ifadə olundu, dövlət başçılarından qarşılıqlı səfərlərinin əhəmiyyəti qeyd edildi. Özbək xalqı adından Füzuli şəhərində Mirzə Uluqbəy adına orta məktəb binasının inşasına görə minnətdarlıq bildirildi.

SPECA-nın 25 illiyinə həsr olunan Zirvə görüşünün önəmi, eləcə də Azərbaycanın və Mərkəzi Asiyanın geosiyasi, iqtisadi və siyasi baxımdan vahid məkan olduğu vurğulandı.

İqtisadi-ticari əlaqələrin müxtəlif sahələrdə, həmçinin yeni əməkdaşlıq istiqamətlərində genişləndirilməsi ilə bağlı konkret layihələr müzakirə edildi. Söhbət zamanı beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində, eləcə də mədəni və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq məsələləri qeyd olundu.

Prezident İlham Əliyev Gürcüstanın Baş naziri İrakli Qaribaşvili ilə görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 24-də Gürcüstanın Baş naziri İrakli Qaribaşvili ilə görüşüb. Baş nazir İrakli Qaribaşvili SPECA-nın Zirvə görüşündə fəxri qonaq qismində iştirak üçün dəvətə görə Prezident İlham Əliyevə təşəkkürünü bildirdi, SPECA-nın 25 illiyi münasibətilə təbriklərini çatdırdı. Gürcüstanın Baş naziri Azərbaycanın SPECA-ya sədrliyi dövründə və Zirvə görüşünün keçirilməsini yüksək qiymətləndirdi. Dövlətimizin başçısı Gürcüstana səfərini və səfər çərçivəsində aparılan müzakirələri məmnuniyyətlə xatırladı.

Söhbət əsnasında Azərbaycan ilə Gürcüs-

tan arasında mehriban dostluq və strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinin inkişafından məmnunluq ifadə olundu. Transxəzər nəqliyyat dəhlizinin inkişafı və bu xüsusda Gürcüstan, Azərbaycan və Mərkəzi Asiya ölkələri arasında nəqliyyat-logistika sahəsində əməkdaşlıq, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xəttinin ötürücülük qabiliyyətinin artırılması məsələləri ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

Görüşdə Azərbaycan ilə Gürcüstan arasında ticarət dövriyyəsinin artmasından məmnunluq ifadə olundu. Əməkdaşlığın perspektivləri və qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

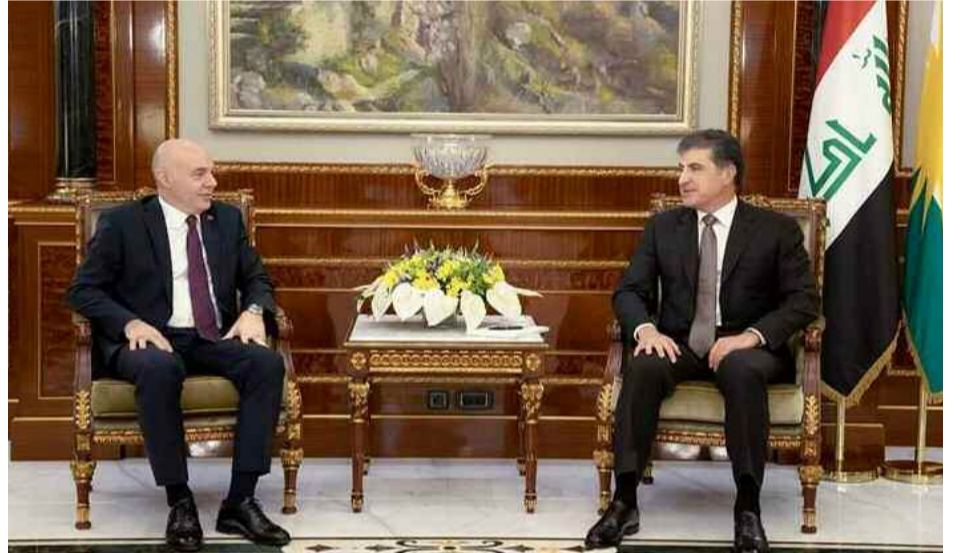
Serok Barzanî pêşwaziya Balyozê Tirkîyeyê li Îraqê dike

Serok Barzanî pêşwaziya Balyozê Tirkîyeyê li Îraqê dike, bi hev re behsa rewşa siyasi ya Îraq û deverê û berdeamiya peywendiyên navbera Herêma Kurdistanê û Tirkîyeyê dikin. Serok Barzanî pêşwaziya Balyozê Tirkîyeyê li Îraqê dike, bi hev re behsa rewşa siyasi ya Îraq û deverê û berdeamiya peywendiyên navbera Herêma Kurdistanê û

Tirkîyeyê dikin. İro roja Duşemê, 27ê Mijdara 2023ê, Serok Mesûd Barzanî li Pîrmamê pêşwaziya Balyozê Tirkîyeyê li Îraqê Ali Reza Günay kir. Baregeha Barzanî parve kiriye ku rewşa siyasi ya Îraqê û dawî pêşhatên deverê di wê hevdiñinê de li hev hatin guhertin û tekez li ser peywendiyên navbera Herêma Kurdistanê û Tirkîyeyê hat kirin.

Nêçîrvan Barzanî: Hevdiñinê Hewlêr û Bexdayê yên li ser petrolê didomin

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî û Balyozê Tirkîyeyê yê Bexdayê Alî Riza Guney li Hewlêrê civiyan.

Serokatiya Herêma Kurdistanê da zanîn ku her du aliyên pêwendiyên Tirkîyeyê yên bi Îraq û Herêma Kurdistanê re gotûbêj kirine. Nêçîrvan Barzanî û Alî Riza Guney destnîşan kir ku divê hevkarî û pêwendiyên baş ên her du aliyên berdeamiya bikin. Balyozê Tirkîyeyê yê Bexdayê Alî Riza Guney jî ragihand, welatê wî ji bo hinartina petrola Herêma Kurdistanê amade ye.

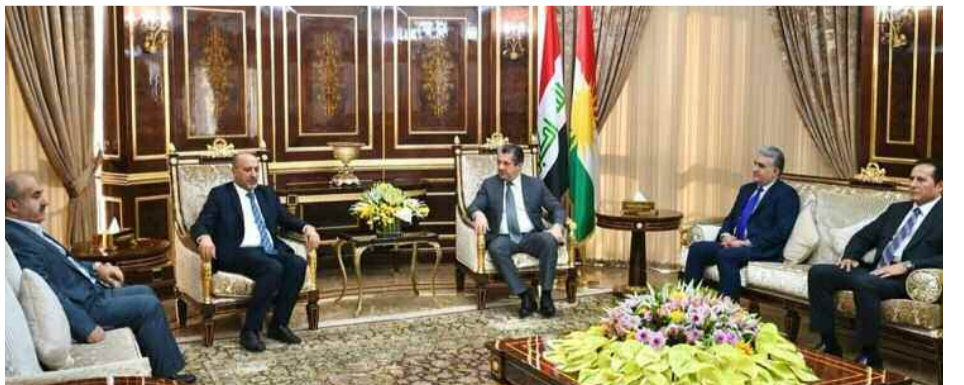
Hevdiñin didomin

Nêçîrvan Barzanî, ji ber helwesta wê spasiya Tirkîyeyê kir û diyar kir ku hevdiñinê teknîkî yên Hewlêr û Bexdayê yên li ser petrolê didomin.

Di hevdiñinê Nêçîrvan Barzanî û Alî Riza Guney de xeyn ji mijarên aborî, mijarên wekî "rewşa Îraq û Herêma Kurdistanê, rewşa kêmaneyên li Îraqê û Herêma Kurdistanê û rewşa dawî ya herêma" hatin nixrandin.

Li aliye din, Konsulê Tirkîyeyê yê Hewlêrê Mevlut Mehmet Yakut jî beşdarî yê civinê bû.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî û Serokê Tevgera El-Xed a Sûriyê civiyan

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê pêşwazî li Serokê Tevgera El-Xed a Sûriyê kir û tê de tekezî li ser çareserkirina pirs-girêkan bi awayekî aştiyane, rêzgirtina li mafên gelê Kurd û hemû pêkhatiyên Sûriyê û pêşxistina pêkvejiyanê di navbera pêkhatiyên cuda de kir.

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî iro 25ê Mijdarê pêşwazî li Serokê Tevgera El-Xed a Sûriyê Ehmed El-

Cerba kir. Hikûmeta Herêma Kurdistanê belav kir, di hevdiñinê de her du aliyên li ser geşedanên dawî yên li Sûriyê û herêma, nêrîñin xwe anîn ziman.

Her wiha her du alî li ser çareserkirina pirs-girêkan bi aştiyane, rêzgirtina mafên gelê Kurd û hemû pêkhatiyên Sûriyê û pêşxistina pêkvejiyanê di navbera pêkhatiyên cuda de hevdiñin bûn.

Biz türkmanlar Məsud Barzani cənablarının yardımı ilə İraqda bir millət kimi tanındıq

İraqda iyirmidən fazla Türkman Mədəniyyət Mərkəzlərimiz var, iyirmidən artıq türkman adı ilə siyasi partiyamız, altıdan artıq teleyayım mərkəzlərimiz, onlarla mətbu orqanlarımız var və bunların bütün məsrəflərini Kürdistan hökuməti təmin edir

Müsahibim İraq Federativ Respublikasının Kürdistan bölgəsinin sabiq millət vəkili, Türkman Yazıçılar Birliyinin sədri, şair Əsəd Ərbildir

Mən hər il bir-iki dəfə İraqa gedirəm. Başqa xalqların nümayəndələri ilə yanaşı türkman xalqının da nümayəndələri, şair və yazıçıları ilə görüşlərim olur. Belə görüşlərdən biri də türkman əsilli millət vəkili və parlament üzvü, on üç kitabın müəllifi şair Əsəd Ərbildir.

Mən istərdim ki, Əsəd bəyin rəhbərliyi altında, bir sıra ziyalı, dövlət xadimi Ərbildən Azərbaycana gəlsin, Azərbaycanın ictimai-siyasi durumunu görsünlər, İraqın ictimai-siyasi reallıqlarını Azərbaycan xalqına çatdırsınlar. Nə vaxta kimi biz gələcəyik? İndi artıq növbə sizindir. Sizlər mütləq gəlməlisiniz! Gəlməlisiniz ona görə ki, əlaqələr yaransın. Çünki bu iki qardaş xalqın talehi demək olar ki, eynidir. Və ilk sualım belədir.

- Əsəd bəy, bildiyimiz kimi oktyabr ayında TBMM- i ordunun İraq ərazisinə girməsi və Kürdistan İşçi Partiyasının, yəni PKK- nın otuz illik mübarizəsini yox etmək üçün "təskərə" qəbul etdi. Və Qəndil dağlarındakı gerilla qərargahına, sığınacaqlarına və gerilla dəstələrinə ağır zərbələr vurmaq məqsədi ilə təyyarə, vertolyot, top, tank və müasir zirehli texnika ilə təpədən dırnağadək silahlanmış iyirmi minlik ordu ilə hərəkat etdi. Sizin bu məsələyə münasibətiniz necədir?

- İlk öncə çox xoş gəlmisiniz və sizin vasitənlə bütün Azərbaycan xalqına saygı və salamımızı yetiririk.

Türkiyədə qəbul edilən "təskərə" yə biz bir İraqlı olaraq, türkman kimi və sonunda Kürdistan vətəndaşı kimi doğrudan-doğruya fikrimi (yanıtımı) bu şəkildə verəcəyəm. Türkiyənin çıxardığı "təskərə" Kürdistan İşçi Partiyasına (PKK) görə çıxarılıb. PKK sorunu da İraq sorunu deyil, yüzdə yüz Türkiyə sorunudur. Onun üçün biz arzu edirik bu sorunu siyasət və ağıl-məntiqə masa arxasında, dialoq yolu ilə, danışıqlar vasitəsi ilə öz həllini tapsın. İndiki dönmə kürəlləşmə dönmədir, demokratiya və sülh dönmədir. Mühəribə, zorakılıq, işğal, yox etmə, milləti danmaq, qan tökmək zamanı bitdi. Millətlər üzəyə (kosmosa) uçurlar, elmi axtarırlar, keşflər dalınca iş aparırlar. Bundan belə silah yolu ilə heç nəyi çözmək olmaz, faşist Səddamın aqibəti göz qabağındadır. O "ənfal" planı ilə bizə hər zaman dayaq olan 185 min qəhrəman kürd övladını kütləvi şəkildə məhv etdi. Sonuc Səddamın başına nə gəldi yaxşı bilirsiniz. İnsanlıq olan yerdə, ağıl məntiq olan yerdə, sözsüz ki, insani amillər özünə yer tutmalıdır. Dünyanın nə qədər mübahisəli məsələləri olubsa, qanlar tökülübə əski zamanına da baxsaq sorunu sonda masaya oturulub, danışıqlar yolu ilə diplomatik yollarla çözüldü. Ona görə də biz buradan türk qardaşlarımıza, Türkiyə rəhbərliyinə səslənirik: "İraq Kürdistanının bölgə rəhbəri Məsud Barzani

cənablarının burda yaşayan xalqlara verdiyi demokratik haqlar əgər Türkiyə rəhbərliyi də ordaki kürd xalqına verərsə mənə elə gəlir ki, nə PKK sorunu qalar, nə də iqtisadi çətinlik." Türkiyə kürdləri "Demokratik Muxtariyyat" barədə yeddi maddədən ibarət təklif irəli sürmüşlər və dövlət rəhbərinə təqdim etmişlər.

Həmin deklarasiyanı bir daha oxucuların nəzərinə çatdırırıq:

1. Türkiyənin ali kimliyi kimi kürd kimliyi də tanınmalı və qanun Konstitusiyada yer almalı.

2. Kürdlərin dili və mədəniyyəti qarşısında duran bütün qadağalar və əngəllər qaldırılmalı, ana dilində təhsil alma hüququ verilməli, Kürdistan bölgəsində kürd dili ikinci təhsil dili kimi qəbul edilməli, bununla da başqa azlıqların mədəni hüquqlarının yolu açılmalı.

3. Özünü ifadə etmək təməlinə düşüncə və inancın, siyasət yürütmək hüququ verilməli, ictimaiyyət arasında bərabərsizlik aradan qaldırılmalı.

4. Kürd və Türk ictimaiyyətinin bir-birini əfv etməsi məqsədi ilə birgəyaşayış çərçivəsində azad birlik təsis edilməli, Kürdistan Fəhlə Partiyasının rəhbəri də daxil olmaqla bütün siyasi məhbuslar buraxılmalı.

5. Xüsusi əməliyyatlar və döyüş aparmaq məqsədi ilə Kürdistan bölgəsində dislokasiya edilən əsgəri birliklər geri çəkilməli, qoruyuculuq sistemi aradan qaldırılmalı, əhalinin öz yurd-yuvalarına qaytarılması üçün mədəni və iqtisadi tədbirlər həyata keçirilməli.

6. Bölgədəki idarəetmədə yeni bir qanunla düzəlişlər aparılmalı və icrası gücləndirilməli.

7. Yuxarıda sadalanan maddələrlə bağlı əgər irəliyə doğru müsbət addım atılarsa, gerilla gücləri ictimaiyyətə dönüşünü saxlayacaq və silahı yerə qoyacaqdır.

Ədalət naminə etiraf edib deyə bilərəm ki, Kürdistan rəhbərliyi burada yaşayan bütün azsaylı xalqlara, eləcə də türkmanlara yuxarıdakı təkliflərdən on qat artıq haqq verib. Bunda qorxulu nə var?

Türkiyə rəsmilərinin verdiyi rəsmi rəqəmlərə görə Türkiyə Respublikası PKK -ya qarşı 380 milyard dollar pul xərcləyib, 4500 kürd kəndi boşaldılıb, 30 000 insanın həyatına son qoyulub və dövlət borca görə dünya dövlətlərindən asılı vəziyyətə düşüb. Təkcə son əməliyyatlarda 80 milyard dollar pul xərclənib. Görəsən PKK-ya qədərki inqilabi mübarizələr zamanı da daxil olmaqla bu günə qədər nə qədər sərmayələr izafi gedib? Əgər bu mənasız müharibələrə xərclənən paralar Türkiyə xalqının rifahına, qalxınmasına, inkişafına xərclənsəydi sizi inandırırıram ki, Türkiyə bəlkə də iqtisadi baxımdan dünyanın qabaqcıl ölkələrindən biri olardı.

- Əsəd bəy, bir millət vəkili kimi, birinci, İraqın Kürdistan bölgəsindən kənar yaşayan türkmanları haqqında, ikincisi Kürdistan bölgəsində yaşayan türkmanların ictimai-siyasi durumu haqqında oxuculara məlumat verməyinizi xahiş edirəm.

- İraq ərazisində doğrudan-doğruya türkmanlar istədikləri haqların hamısına sahib deyillər, arzu edirik ki, daha fazla haqlar əldə edək. İraq içərisində türkmanların bütün hüquqi haqları əldə edə bilməməsinin bir neçə səbəbi var. İlk öncə türkmanların birliyinin olmaması, ikinci kənar qüvvələrin türkman xalqının içində öz mənafeyinə uyğun apardığı çirkin siyasət, bizim birliyimizi dağıtdı, parça-parça etdi və biz başqaları üçün oyuncağa çevrildik. Amma Kürdistan bölgəsində vəziyyət tamam başqadır. Kürdistan bölgəsinin rəhbəri Məsud Barzani cənabları, İraq anayasasına türkmanların adını demək olar ki, zorla qəbul etdirdi. Lakin İraq ərazisində türkmanlar dağıntı olduğu üçün türkman dilini dövlət dili kimi qəbul etmədilər. Çünki İraq parlamentində söz birliyi yox idi, hətta, bəzi türkmanlar ərəblərə səs verirdilər. Birliyimizin olmaması üzündən istəklərimizi

İraq parlamentinə qəbul edə bilmədik və zəif düşdük. Amma Kürdistan bölgəsində nəinki biz türkmanlar üçün, mən inamla deyirdim ki, Kürdistanı yaşayan bütün azsaylı xalqlar üçün bütün demokratik-insani haqlar tanınmış. Mən başqan Məsud Barzani cənablarının toplantılarının birində dediyi sözləri xatırlatmaq istəyirəm. O, demişdi: "Biz kürdlər işğalçı dövlətlər tərəfindən o qədər faciələr, zulmlər, dəhşətlər görmüşük ki, bunu sadalamaqla bitirmək olmaz, biz yaşadığımız faciələri bizimlə birlikdə yaşayan türkman, asuri, kıldani xalqları da yaşayıblar. Mən Məsud Barzani heç vaxt icazə vermərəm ki, bizimlə çiyin-çiyinə mübarizə aparan xalqlar hər hansı bir haqsızlığa məruz qalsın. Kürdistanı yaşayan hər hansı bir xalqın bir fərdi varsa biz onunda bütün insani haqqını verməmişik və gələcəkdə hər hansı bir istəkləri olarsa böyük məmnuniyyətlə yerinə yetirməyə çalışacağıq". Cənab Barzani bu çıxışı hamımızı məchub etdi, sevindirdi.

İndi 127 üzvdən ibarət Parlamentimiz var və İraq tarixində ilk dəfə olaraq dörd türkman millət vəkili Kürdistan parlamentində təmsil olunur. Hökumət içində iki nazirimiz var, onların biri sənaye naziridir, digəri isə dövlət naziridir. İraq anayasasında özümüzü tanıdı bilməsək də, biz Kürdistan anayasasında Məsud Barzani cənablarının yardımı ilə bir

millət kimi tanındıq. Çünki Kürd qardaşlarımızın yaşadıkları faciələri biz də birgə yaşamışdıq. İndi Kürdistan bölgəsində kürdlərdən sonra biz ikinci millətlik. Qaldı təhsil məsələsinə, 1991-ci ildən sonra hansı ki faşist Səddam rejimi dağıldı, biz ilk ibtidai siniflərimizi açdıq. İstanbul şivəsi ilə dərslərə başladığımız. Yaxşı olardı ki, Azərbaycan hökuməti Kürdistan hökuməti ilə əlaqə yaratsın, məktəblərimizdə azəri şivəsi ilə dərslər keçirilsin. Çünki türkman ləhcəsi ilə Azərbaycan ləhcəsi demək olar ki, eynidir. İndi Kürdistanın paytaxtı Ərbildə 13 məktəbimiz var, doqquzu ipdidai, dördü isə orta məktəblərdir. Ərz etmək istərdim oxucular bilsinlər ki, iyirmidən fazla Türkman Mədəniyyət Mərkəzlərimiz var, iyirmidən artıq türkman adı ilə siyasi partiyamız, altıdan artıq teleyayım mərkəzlərimiz, onlarla mətbu orqanlarımız var və bunların bütün məsrəflərini Kürdistan hökuməti təmin edir. Bu yaxınlarda parlamentdə Kürdistan Milli Elmlər Akademiyasının yaradılması məsələsinə baxıldı. Bununla bağlı biz, türkmanlar da Kürdistan parlamentinə öz diləkçəmizi verdik ki, akademiya türkman dilinin şöbəsi açılsın. Bu məsələ ilə bağlı Kürdistan Parlamentinin rəhbəri Ədnan Müfti yeni təkliflə çıxış etdi və bildirdi ki, Kürdistan Milli Elmlər Akademiyasında Kürdistanı yaşayan bütün xalqların dilində şöbələr açılsın və o xalqların tarixini, mədəniyyətini, keçmişini tədqiq etsin. Bu təşəbbüs

Kürdistanı yaşayan xalqlar tərəfindən, eləcə də biz türkmanlar tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılandı. İndiyə qədər türkman xalqının kitabxanası olmamışdır, Xalq əsrlərdir kitabları evlərində saxlamış, nəslədən nəslə çatdırmışdır. İnanıram ki, xalq milli birliyi üçün evlərində olan dəyərli kitabları Türkman Akademiyasına təqdim edəcək və əllərdə saxlanılan xəzinə xalqın ixtiyarına verəcəkdir və bununla da qismən olsa da, türkman xalqını dünyaya tanıdacağıq. İstərdim oxucular bilsinlər ki, yuxarıda sadalananlar Kürdistan bölgəsində yaranıb. Lakin İraq daxilində birlik və bərabərliyimizin olmaması bizi hər bir imkandan məhrum etdi.

- Əsəd bəy, Sizin, yəni türkmanların birliyi niyə pozuldu, bunun günahı kimdədir və kimdir günahkar?

- Tahir bəy, bunun çox şaxəli tərəfləri var, danışmaqla bitməz. Mən oxuculara qısa da olsa bəzi məqamları açıqlamağa çalışacam. Səddamın süqutundan sonra, bir çox dövlətlər öz mənfəətləri üçün İraqın daxili işlərinə müdaxilə etdilər. ABŞ başda olmaqla, İngiltərə, İran, Türkiyə, Suriya, Rusiya və Avropanın demək olar ki, bütün dövlətləri müdaxilədə bulundular. Burdakı xalqları qarşı qarşıya qoydular, bəzilərinə pul-para ilə ələ aldılar, bəzilərinə vədlər verərək aldatdılar, burdakı xalqların birliyini pozdular və zəif salaraq qismən də olsa məqsədlərinə nail oldular.

- Əsəd bəy, İraq hökumətinin türkmanlara münasibəti necədir? Kürdistan hökumətinin türkmanlara münasibəti necədir?

- İraqdakı türkmanlarla və Kürdistanı türkmanların fərqi, Tahir bəy, bu suala çox qısa cavab verəcəm. Kürdistanı türkmanların ümumi vəziyyəti və durumunu dağın zirvəsi, İraqdakı türkmanların durumunu isə həmin dağın ətəyi kimi müqayisə edə bilərəm. Bu fərqi mənə heç bir izahat lazım deyil.

- Əsəd bəy, olmazmı türkman millət vəkili və ziyalıları Azərbaycan hökumətinə bir diləkçə göndərsinlər və bildirsinlər ki, biz istəyirik Azərbaycan və Kürdistan hökumətlərarası ictimai-siyasi və dostluq əlaqələri yaransın. Belə bir addım atmaq olar, ya yox?

- Dünyada elə bir şey olmaz ki, mümkün olmasın. İstəklər olan yerdə əlaqələr də olmalıdır və sözsüz olmalıdır. İndi bir sox ölkələrdən iş adamları Kürdistanı gəlir, külli miqdarda sərmayələr qoyub işləyirlər. Eləcə də Türkiyədən minlərlə şirkət hal-hazırda burda çalışır. Niyə bizə doğma olan əzizlərimiz Azərbaycandan gəlib işləməsinlər? Nə qədər əlaqələrimiz tez yaranarsa, birliyimiz bir o qədər güclü olar, dostluq əlaqələrimiz möhkəmlənər. Əvvəl siz dövlət olaraq gəlin, biz də sizinlə qürurlanaq Kürdistan hökuməti qarşısında məsələ qaldıraq. Tahir bəy, niyə Rusiyanın, Türkiyənin, Fransanın və bir çox ölkələrin konsulluğu Kürdistanı olsun, Azərbaycanın nümayəndəliyi olmasın? Biz Azərbaycanı özümüzün doğma vətəni hesab edirik. Nə üçün, Kürdistanın nümayəndəliyi Anqarada, Moskvada, Avropanın bir sıra ölkələrində olsun, Azərbaycanda olmasın? Nə üçün Azərbaycan rəhbərliyi bizə dost əlini uzatmır?

- Müsahibəyə görə çox sağ olun.

- Mən təşəkkür edirəm, xoş gəlmisiniz.

**Müsahibəni apardı:
Tahir Süleyman**

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında kürd xalqının rolu

**Əvvəli ötən saylarımızda
1905-ci İL ŞUŞA ŞƏHƏRİNİN
ƏHVALATI**

Şuşa qalasında erməni tayfasının bir para nalayiq işlərinə görə müsəlmanlar dözmədiyindən hər iki tayfa arasında böyük bir iğtişaş baş verdi və az qaldı ki, qan su yerinə axsın. Hər iki tərəfdən xeyirxah məsləhətçilər odu yatırmağa çalışdılar. Bir neçə dəfə erməni xəlifəsi və keşişləri, eləcə də min nəfərə yaxın əyanlar və bazar əhli məscidə gəlib dualar və xütbələr oxudular. Bununla da müsəlmanlarla sülhü bərqərar eləyib şad və xürrəm geri qayıtdılar.

Neçə dəfə ermənilər tərəfindən bu növ qərəzli düşmənçilik hərəkatları baş vermiş, lakin erməni xəlifəsi hər dəfə bir dəstə adamla qazinin evinə gələrək qan tökülməsinin qarşısını almışdır. Bu hal uzun çəkmədi. Bir gün müsəlman cavanlarından bir neçəsi bazara gəlib qəflətən qışqıraraq dedilər ki, ay müsəlmanlar, nə qafil oturmusunuz? Ermənilər tökülüb təzə məhəlləni tar-mar edirlər. Bazar əhli bu dəhşətli xəbəri eşidən kimi qəzəbləndi. Və həmin anda dükənləri bağlayıb, bazar camaatının bir parası silahlarını götürüb Təzə məhəlləyə tərəf yüyürdülər. Bir parası isə tüfəng və tapançalarını doldurub bazarda olan ermənilərin üzərinə hücum çəkildilər. Ermənilər bu vəziyyətdən qorxuya düşüb kimisi dükəni bağlayıb qaçdı, kimisi isə dükənin içinə girib qapını daxildən bağlayıb gizləndi. Bəziləri isə qonşuluqda olan müsəlman evlərində gizlənib özlərini xilas etdilər. Bu iğtişaş başlayarkən Təzə məhəlləyə getmiş silahlı adamlar geri qayıdıb xəbər gətirdilər ki, deyilənlər yalandır. Odur ki, mollalar və seyidlər gəlib ermənilərə təskinlik verdi ki, bu iğtişaş səhvən olub. Bazar əhlinin tələbi ilə yalan danışmış adamı tutub çəkə-çəkə bazara gətirdilər. Onlar yığışib söyə-söyə bu yazığı o qədər döydülər ki, az qaldı ölsün. Binəvanın başına o qədər vurmuşdular ki, beyni xarab olub dəli olmuşdu. Uzun müddət müalicə olunmadı. Sonra Tiflisə aparsalar da, orada müalicənin əhəmiyyəti olmamış, 1323 (1905)-cü ilin zilhiccə ayında vəfat etdi. Həmin adam hamamçılardan Kərbəlayı Abbasın oğlu Məşədi Qurban idi.

Bu günlərdə şəhərdə iki məşhur şəxs vəfat etmişdi. Bu xəbəri eşidən müsəlmanlar 3 günlüyə dükən-bazarı bağlayıb məscidi-camedə matəm saxladılar. Erməni xəlifəsi bu xəbəri eşidən kimi camaatı ilə məscidə gəlib başsağlığı verir və öz adətləri ilə İncildən dua oxuyub gedirdilər. Beləcə ermənilərlə müsəlmanlar alış-veriş edib bir müddət sakit dolanırdılar. Amma hər tərəfdən xəbər gəlirdi ki, erməni qımdatlarının arasında dava etmək xüsusunda böyük məsləhətləşmələr gedir. Onların, yəni qımdatların üçdə iki

hissəsi müsəlmanlarla dava etməyi hələlik məsləhət bilmirdilər. Qalan üçdə bir hissəsi isə müsəlmanlarla

Mir Möhsün Nəvvab

davanın zəruri olduğunu söyləyirdilər. Onların qarşısına qoyduğu məqsəd bütün müsəlmanların ev-eşiyini tar-mar etmək, özlərini qətlə yetirmək, Şuşa qalası kimi möhkəm bir şəhəri ələ keçirmək, ondan sonra isə tedarük etdikləri bütün silahla ruslara qarşı müharibə elan edib azadlığa nail olmaq idi. Bu arada bir nəfər gəlib müsəlmanlara xəbər verir ki, bir iranlı qərib seyid erməni ilə alış-veriş edəndə erməni ona nalayiq sözlər deyərək hörmətsizlik edib.

Xalq bundan hiddətlənərək məscidin həyətinə toplaşır. Mən də məscidə gəlib həmin təhqir olunmuş seyidi görmək üçün onun dalınca bir adam göndərdim. Onu mənim yanıma gətirdilər. İçəridə və bayırda müsəlman camaatı qaynaşırdı. Erməni məhəlləsinin hakimi Qasım bəy (müsəlman) bizim yanımıza gəldi. Vəziyyəti belə görüb həmin hakim Kiki (erməni) adlı Duma deputatına bir məktub yazır və qeyd edir ki, həmin müqəssir erməni bir qrup adamla gəlib həmin seyidlə barışsın ki, bu iğtişaş son qoyulsun. Həmin Kiki müqəssiri 30 nəfərəcən sövdəgər ermənilərlə birlikdə bizim yanımıza gətirdilər. Levon adlı müqəssir gəlib seyidin əlini öpür, üzr istəyir və beləliklə də, camaat sakitləşir.

Belə tədbirlər nəticəsində hiddətlənmiş camaatı sakitləşdirmək mümkün olurdu. Odur ki, müsəlman və erməni böyükləri, eləcə də qazi və keşişlər bir din xadimi və iki nəfər mülki şəxsədən ibarət qruplar yaradıb kənd yerlərinə və bağlara göndəridilər, əhaliyə nəsihətlər verib sakitləşdirdilər. Bununla da iki millət arasında baş verə biləcək iğtişaşın, müvəqqəti də olsa, qarşısını alırdılar. Bir neçə vaxt bu iki xalq arasında sak-

itlik yarandı. Buna baxmayaraq, ermənilər öz fitnə-fəsadlarından əl çəkmirdilər. Sadələvh müsəlmanlar isə onların bu hiylələrinə inanıb heç bir tədbir görmürdülər. Amma bu hiyləgər tayfa gizləncə tedarük görüb yollar üzərində, gizli yerlərdə və hündür qayalarda səngərlər yaradırdılar. Onlar müsəlmanlarda olan silahları ələ keçirmək üçün belə bir hiylə işlətdilər. Əgər tüfəng bazarda 20 manata satılırdısa, onlar 100 manata, tapança 6 manata olduğu halda, 30 manata alırdılar. Sadəvil müsəlmanlar silahların ermənilər tərəfindən belə baha qiymətə alındığını görüb evlərində nə qədər silah və sursat var idisə, tamamilə ermənilərə satdılar.

Dövlətin başı yapon-rus müharibəsinə qarışdığına görə Qarabağda baş verən iğtişaşlara məhəl qoymurdular.

Dövlətin göstərişi ilə bu iki tayfa arasında sülh yaratmaq üçün və hər cür iğtişaşların qarşısını almaq üçün müsəlmanlar toplaşıb bir neçə nəfər tədbirli adam seçib bir məclis-xeyriyyə yaratdılar.

Həmin seçilmiş şəxslər müsəlman camaatına xəbər etdi ki, erməni tayfası hiylə işlədərək müsəlmanlardan silahı toplamaq məqsədilə həmin silahları müsəlmanlardan olduqca baha qiymətə alırlar. Axırda həmin silahlarla müsəlmanların özlərini qətlə yetirəcəklər. Bundan sonra müsəlmanların ermənilərə silah və sursat satmağı qadağan edildi. Hər məhəl-

Bundan sonra müsəlmanlar ermənilərin hiylələrindən agah olub bir balaca ayıldılar. Evlərdə lazım olan ərzaq tedarüki də görməyə başladılar. Kənd yerlərində yaşayan camaatı da ermənilərin bu hiyləsindən xəbərdar etdilər və silah almalarını məsləhət gördülər.

Vəziyyəti belə görən ermənilər yavaş-yavaş müsəlman bazarlarından köçməyə başladılar. Lakin onların bir parası müxtəlif səbəblər gətirərək köçməyə də dükənlərində olan malların hamısını erməni məhəlləsinə köçürdülər. Amma erməni məhəlləsindəki bazarda dükənləri olan müsəlmanlara deyəndə ki, müsəlman məhəlləsinə köçün, onlar, «ermənilər bizim dostumuzdur, onlardan bizə, bizim malımıza heç bir xətər dəyə bilməz», — deyə cavab verdilər.

İrəlidə özlərinə dost hesab etdikləri bu tayfanın erməni məhəlləsindəki dükən sahiblərinin başlarına hansı müsibətləri gətirdiklərini yazacağıq.

Müsəlmanlarla dava etmək və qırğın salmaq fikrində olan qımdatlar bütün yığıncaqlarda erməniləri müsəlmanlara qarşı təhrik məqsədi ilə deyirdilər:

«Ah-ah, Bakıda Lalayevin qanı yerdə qaldı, İrəvanda filan qardaşımıza zülm oldu, Naxçıvanda bir o qədər qardaşlarımızı öldürdülər, filan qədər övrət və kişiləri müsəlman etdilər. Onsuz da əvvəl-axır hamımız öləcəyik. Odur ki, yaxşı olardı xalqımız yolunda ölək və qardaşlarımızın qanını ala».

Onlar belə fitnə-fəsadlara təhrik etmək məqsədi güdən söhbətlərlə ermənilərin qulaqlarını doldurub hər gün müsəlmanlara qarşı bir fitnə törədirdilər. Bu günlərdə padşahlıq postundan üç nəfər rus bir çamadanda padşahlıq xəzinəsinə qırx üç min manat nəqd pul nə qədər vegsel aparan zaman, divarın arxasından çıxan erməni qımdatları həmin rus xadimlərini öldürüb pulu çamadandan götürüb qaçmışlar.

Bu məbləğdə böyük pul erməni qımdatlarının əlinə keçdikdən sonra onların müsəlmanlara qarşı düşmənçilikləri və fitnə-fəsadları daha da artmağa başladı, sonra öz aralarında müsəlmanlara qarşı bir hücum planı hazırladılar. Bu planda hücumun tarixi və vaxtı saatlara qədər hesablanmışdı. Plana əsasən Qalada olan müsəlmanların hamısı böyükdən kiçiyə qədər qırılmalı, malları talan edilməli, ev-eşikləri isə yandırılıb xarabaya döndərilməli idi. Bu məzmununda planı müzakirə etmək üçün bir erməni hakiminin yanına apardılar. Həmin şəxs planla tanış olduqdan sonra onlara dedi:

«Bu yazdığınız hünərlər sizdə varmı?»

Ardı var

Səhifəni hazırladı: Tahir Süleyman

ləyə xüsusi adamlar təyin edildi ki, hər kəsin erməni tayfasına silah satmasına imkan verməsin. Hər ailəyə tapşırıldı ki, öz imkanını daxilində bir və ya iki tüfəng, tapança və patronlar alıb evində hazır saxlasınlar. Odur ki, müsəlmanlar satdıqları silahların əvəzinə, birə-beş satdıqlarından da baha qiymətə yeni sursatlar almaq məcburiyyəti qarşısında qaldılar.

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN “ŞƏRƏFNAMƏ” ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

(Əvvəli ötən sayımızda)

Oruc bəy Bayat yazır ki: «Sultan Səlim fərman verərək rəiyyətlərinin Şah İsmayıl rəiyyətləri ilə əlaqə saxlamasını qadağan etdi, o, şüa məzhəbini qanundan kənar və şüa-ləri kafir elan etmişdir» (46, 148).

Bununla da I Sultan Səlim ölkə daxilini şüa tərəfdarlarından təmizlədi və kürd tayfa başçıları arasındakı təbliğat işini qurtardı. O, I Şah İsmayıl Səfəviyə məktub yazaraq Qızılbaşlar tərəfindən tutulan bəzi yerləri tələb etdi, lakin müsbət cavab almadı. Bunu bəhanə edən Sultan Səlim Azərbaycan üzərinə hərbi səfərə başladı. K.Marks qeyd edir ki: «Bu yürüşdə osmanlıların bütün hərbi qüvvələri iştirak edirdi» (1, 206). Tarixi mənbələrdəki məlumata görə həmin yürüşdə 200 min nəfərdən artıq qoşun iştirak etmişdir (59, 143; 113, 180). Bu yürüşdə çoxlu kürd tayfa başçıları öz silahlı qüvvəsi ilə iştirak edirdilər. I Sultan Səlim öz ordusunu odlu silahla təchiz edərək, 1514-cü ildə Kürdüstan torpağından keçib Azərbaycana hücum etdi. Lakin onun sırası qoşunu və xüsusilə kürd xalqı Azərbaycan xalqına qarşı müharibə etmək istəmirdi. Türk müəlliflərinin yazdıqlarına görə həmin səfərdə sırası qoşun və hətta I Sultan Səlimin yaxın adamlarından Həmdəm paşa, İskəndər paşa və Səğbanbaşı Balyeməz Osman ağa irəli getməkdən imtina etdikləri üçün sultan tərəfindən edam edildilər (85, 378). Sonra Sultan Səlim ordu qarşısında çıxış edərək «Qabaqda mən gedirəm, mərd olan arxamca gəlsin!» - deyər atını sürmüşdü (53, 261; 128, 57).

1514-cü ildə Osmanlı ordusu Təbrizin 140 km-liyində Çaldıran deyilən yerdə şah qoşunu ilə üz-üzə gəldi, hər iki ordu arasında şiddətli vuruşma başladı. O dövr üçün dəhşətli olan həmin müharibədən bəhs edən Qunabadi yazır ki: «Rumluların (osmanlıların – Ş.M.) qoşunu çox olduğundan, eyni vaxtda 5-6 min tufəng birdən açılırdı, onun üstündən hava gecə kimi qaranlıq olmuşdu» (113, 178). Ona görə də düşməne qarşı mərdliklə vuruşan Qızılbaşlar odlu silah qarşısında tab gətirə bilməyib geri çəkildi.

Həsən Rumlunun yazdığına görə Çaldıran vuruşmasında hər iki tərəfdən 5 min nəfər öldürülmüş və bir çoxları yaralanıb əsir alınmışdı. I Şah İsmayılın lələsi Hüseyin bəy və Diyarbəkirk hakimi Xan Məhəmməd Ustaclu da ölənlər sırasında olmuşdur (59, 149).

Çaldıran qələbəsindən sonra Osmanlı ordusu Təbrizə doğru hərəkət etdi. O, 6 gün Təbrizdə qaldıqdan sonra geri qayıtdı, çünki sultan Azərbaycan səfərindən sonra Kürdüstan, Hələb, Misir və Şam torpaqlarını da istila etmək qərarına gəlmişdi. Türk tarixçisi Səlim Sabitin qeyd etdiyinə görə həmin ölkələrin istila edilməsi 1518-ci ilə qədər qurtarmışdı (74, 13).

Kürdüstan Sultan hökumətinə tabe olduqdan sonra, müxtəlif kürd tayfalarının Osmanlı ordusunda iştirak etməsindən başqa, ayrıca Kürdüstan ordusu təşkil edildi. Eyni zamanda osmanlılar üçün Kürdüstan ərazisindən toplanan verginin mərkəzi Diyarbəkirk əyaləti, Diyarbəkirk xəzinəsi adlandı.

Beləliklə, Osmanlı dövlətinin apardığı bütün müharibələrin ağır vuruşmalarında Kürdüstan ordusu iştirak etməli və həmişə Osmanlı qoşununun ön sıralarında getməli idi.

Həmin dövrdə Sultan hökuməti Orta Şərq ölkələrindəki istilalarından başqa, Avropada, Yunanıstan, Avstriya – Macarıstan, Serbiya, İtaliya, Almaniya və Rusiya ilə də müharibə edirdi. O, Afrikada Tunisi qəsb etmək məqsədilə İspaniya ilə də vuruşurdu. Osmanlı ordusu hələ Şərq ölkələrində nadir tapılan odlu silahdan istifadə edərək Yaxın və Orta Şərqin bəzi hissələrini istila edə bilmişdi. Lakin Osmanlı hökumətinin Səfəvi şahları ilə apardığı uzun sürən müharibələr Avropanı Osmanlı təhlükəsindən nisbətən xilas etdi. Bu dövlətin apardığı bütün müharibələrdə demək olar ki, kürdlərin iştirakı olmuşdur.

Bir sıra tədqiqatçıların yazdıqlarına görə XVI əsrin əvvəllərindən başlayaraq elə bir Osmanlı müharibəsi olmamışdır ki, o müharibədə kürd qanı tökülməsin. Bununla yanaşı olaraq, bəzi türk müəllifləri iddia edirlər ki, 200 ildən artıq davam edən Osmanlı-İran müharibələri istilachılıq məqsədi üçün deyil, bu xalqların azad olması xatirinə aparılmışdır. Cahangir Zeynal oğlu göstərir ki, Avropada böyük bir islam imperatorluğu təşkil edən I Sultan Səlim Kürdüstan və Azərbaycanı fars, əcəm nüfuzundan qorumaq və bu xalqları azad etmək niyyətində idi (72, 114-115). Lakin kürd xalqının tarixi Osmanlı sultanlarının həmin xalqların azadlığını necə təmin etdiyinə əsas mahiyyətini göstərdi.

XVI əsrdəki Osmanlı-İran müharibələri öz xarakteri etibarilə XI-XIII əsrlərdə Avropa feodallarının apardıqları Səlib müharibələrinin başqa bir forması idi.

I Sultan Səlimin ölümündən sonra oğlu Sultan Süleyman Qazi (1519-1566) onun siyasətini davam etdirdi. O, öz hakimiyyəti dövründə Azərbaycan üzərinə dörd dəfə hücum etdi və bütün hərbi səfərlərində Kürdüstan torpağı onun müharibə meydanı oldu. Sultan Süleyman Qazi zamanında kürdlər üzərindəki iqtisadi siyasi və mənəvi təzyiq daha da artdı, daxili muxtariyyət əsasında bağlanan Osmanlı – Kürdüstan müqaviləsi tamamilə unuduldu və kürd əmirliklərinə qarşı açıq təcavüzə başlandı. «Şərəfnamə» dəki məlumata görə hələ 1518-ci ildə Kels əyaləti qəsb edilib sultanın xüsusi torpağına əlavə edilmişdi (76, 223).

Eyni zamanda Eraq əmirliyinin bir hissəsi də sultan torpağına qatıldı (76, 247).

1531-ci ildə Sultan Süleyman Qazi Bidlis əmirliyini qəsb etmək üçün Diyarbəkirk hakimi Fil paşa və Ölmə Təkə-lunun başçılığı ilə həmin əmirliyin üzərinə 50 min nəfərlik qoşun göndərdi. Üç il davam edən bu vuruşma nəticəsində Bidlis əmiri Şərəf xan öldürüldü və minlərlə kürd ailəsi məhv edildi. Lakin Bidlis vilayəti Şərəf xanın oğlu Şəmsəddinin əlində qaldı. 1535-ci ildə Sultan Süleyman həmin əmirliyi hiylə ilə qəsb edib Ölmə Təkəlyuya tapşırırdı. Əmir Şəmsəddin isə Təbrizə gedərək I Şah Təhmasibə tabe oldu (76, 443). Sultan Süleyman Qazi Cəbqəcür əmiri Sübhan bəyi öldürüb həmin vilayəti Osmanlı zadəganlarından birinə verdi. Sultan bəzi tayfa başçılarını müxtəlif bəhanələrlə aradan götürür və onların torpaqlarını qəsb edirdi. Bidlisi qeyd edir ki: «Rəzqi tayfasının başçısı Şahim bəy bəzi ittihamlarla sultan tərəfindən öldürüldü, onun əmirliyi Osmanlı zadəganlarına verildi» (76, 247).

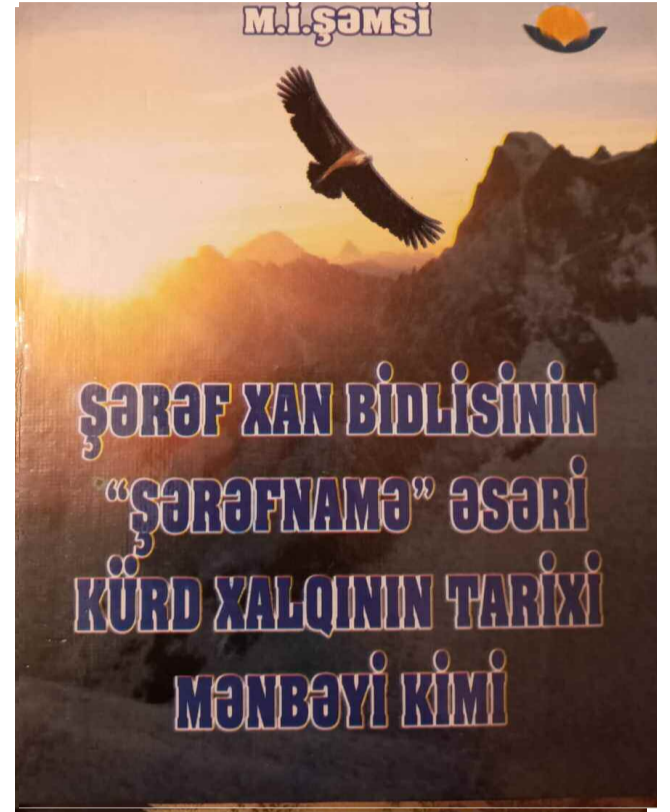
Beləliklə, Sultan hökuməti tərəfindən tətbiq edilən bu ədalətsizliyə qarşı kürd xalqı ciddi müqavimət göstərir, silahlı mübarizə aparır və yaxud da vətəninə tərk etməyə məcbur olurdu. Bidlisi yazır ki: «Aqakis əmirliyi Sultan Süleyman Qazi tərəfindən qəsb edilib Osmanlı zadəganlarına verildiyi üçün həmin əmirliyin əsl varislərindən Ərkəm bəy, ruhi xəstəliyə tutuldu, Bəhaəddin isə öz yurdunu tərk edərək Ərəbistanına getdi» (76, 220).

Osmanlı sultanları kürd əmirlərindən çoxlu pul və hədiyyələr aldıqdan sonra bir əmirliyin hökmünü bir neçə nəfərə verirdilər. Beləliklə də kürd tayfalarını bir – birinə qarşı qoyurdular. XVI əsrdə Krdqan əmirliyində olan Mınar kəndi də osmanlılar tərəfindən belə satıldı və nəticədə bu Nasir bəy ilə Şahqulu bəy arasında tayfa müharibəsinə səbəb oldu. Lakin Şahqulu bəy çoxlu pul və hədiyyələrlə İstambula getdiyi üçün Nasir bəyə qalib gəldi. Bidlisi bu hadisədən bəhs edərək yazır ki: «Nasir bəy və 30 nəfər yoldaşı sultan tərəfindən öldürüldü, başqalarına ibrət olmaq üçün cənazələri yol kənarındakı ağaclardan asıldı» (76, 242-243).

Nəhayət, Sultan Süleyman Qazi 1533-cü ildə Azərbaycan, 1534-cü ildə isə Bağdad üzərinə hücum etdiyi zaman, Kürdüstan ərazisi müharibə meydanına çevrildi və kürd tayfaları qarət edildi. Beləliklə, Osmanlı-İran müharibələri kürd xalqı üçün ən fəlakətli bir hadisə oldu. Bu müharibələrdən yalnız Osmanlı və Qızılbaş zadəganları və bəzən də kürd tayfa başçıları zəhmətkeşlərin qanı hesabına varlandı. Bidlisi göstərir ki; Cəzirə hökmdarı Bədr bəy Sultan Süleyman Qazinin 1533-cü ildəki Təbriz, Bağdad və Van müharibələrində iştirak etmişdir. Onun gündəlik qonaqlıq xərci 500 dirhəm³⁴, səhər-axşam xərci isə 100 dirhəm olurdu (76, 127). «Məlumdur ki, bu ağır xərclər qarətəddi müharibələr və zəhmətkeşlərin istismarı hesabına ödənilirdi.

Beləliklə, mənbələrindən aydın olur ki, XVI əsr kürd xalqının tarixində ən ağır vuruşmalar dövrünün başlanması olmuşdur. Həmin əsrdən sonra onsuz da tam müstəqil olmayan kürd əmirlikləri öz müstəqilliklərini itirdi. Yalnız bir neçə kürd tayfası böyük qırğınlar və üsyanlar bahasına bir zaman müstəqil yaşaya bildi.

XVI əsrdə Kürdüstanla qonşu olan Ermənistan və Gürcüstan da dəfələrlə Osmanlı-İran hücumlarına məruz qalmışdır. 1543-cü ildə Ərzrum hakimi Musa paşa Gürcüstanına hücum etdi. Lakin gürcü xalqı qalib gəldi və Musa paşa öldürüldü. Bu hadisədən hiddətlənən Sultan Süleyman Qazi Gürcüstanın yandırılmasını əmr etdi. Həsən bəy Rumlu yazır ki: «Xadim paşa Diyarbəkirk ordusu ilə Gürcüstanına hücum etdi, o mahalın bir sıra kəndlərini yandırdı və geri qayıtdı» (59, 306). Gürcü xalqı öz vətəninə istiqlalçılığını müdafiə etmək məqsədilə vuruşmalarda Osmanlı hökumətinin amansız cinayət və qarətlərinə məruz qalırdı.

Mənbələrdəki məlumata görə 1549-cu ildə Van hakimi İskəndər paşa Kürdüstan ordusu ilə birlikdə İrəvan üzərinə hücum etdi və bir çox şəhər və kəndləri qarət edib yandırdıqdan sonra geri qayıtdı (59, 342).

Beləliklə, məlum olur ki, Osmanlı və İran dövlətləri azlıqda qalan xalqların ölkəsini qarət etməkdən başqa, həm də o xalqın varlığını məhv edirdilər. Bu iki istilacı dövlət arasındakı müharibələr müvəqqəti surətdə dayandıq zaman belə kürd tayfaları bir-birinə qarşı qoyulurdu.

XVI əsr boyu Səfəvilər hakimiyyətinə qarşı çıxan kürd tayfaları Osmanlı sultanı tərəfindən, Osmanlı sülaləsinə qarşı çıxan kürd tayfaları isə Səfəvilər tərəfindən hörmətlə qəbul edilib və hətta mükafatlar alırdılar. «Şərəfnamə» də qeyd edilir ki: «I Şah Təhmasibdən üz döndərən və Sultan Süleyman Qaziyə tabe olan Mahmudi tayfasının başçısı Xan Məhəmmədin maddi təminatı üçün Diyarbəkirk xəzinəsindən gündə 100 axca maaş təyin edilmişdir» (76, 304).

1541-ci ildə Sultan Süleyman Qazi I Şah Təhmasibə tabe olan Mukri tayfası üzərinə basqın edir. Bu basqın zamanı Ərdəlan əyaləti qarət edilir və bir çox kürd ailəsi evsiz-əşiksiz qalır. Ümumiyyətlə, kürd xalqının tarixi bu kimi qaradaş qırğınları və fəlakətli hadisələrlə doludur.

Uzun zaman davam edən bu vəziyyət Şərqi ən qədim xalqlarından biri olan kürdlərin tam əsarət altına düşməsinə zəmin yaratmışdır.

1552-ci ildə Hacı bəy Dömbilini öldürən Mahmudi tayfasının başçısı Həsən bəyi, Sultan qızıl qılıncla mükafatlandırdı. Bidlisi yazır ki: «Sultan Mahmudi tayfasına mükafat olaraq 30 min mal-davarını yaylaq-qışlaq vergisindən də azad etdi» (76, 307).

Beləliklə, sultan siyasəti qaradaş bir xalqı bir-birinə qarşı qoyaraq vətəninə yaylaq və qışlağında mal-davar saxlamaq hüququ verməklə onu mükafatlandırır. Sultan Süleyman Qazi Ərdəlan əyalətini işğal etmək üçün dörd dəfə qanlı müharibə təşkil etdi. Bidlisi qeyd edir ki: «O, yalnız 19 ildən sonra 1561-ci ildə Ərdəlan əyalətini Osmanlı torpağına qata bilmişdir» (76, 84-87).

Sultan hökuməti kürd tayfa başçılarına öz irsi əmirlik hüququnu vermək üçün onu əvvəl Səfəvilər dövlətinə qarşı basqına göndərir və müvəffəqiyyətlə qayıtdıqdan sonra, əmirlik hökmünü verirdi. 1563-cü ildə vəzir İskəndər paşa Heqari əmirliyini Zeynal bəyə vermək üçün onu Azərbaycanda yaşayan kürd tayfalarını qarət etməyə göndərdi. Zeynal bəy Salmas nahiyəsində qaradaş Bayəndür bəylə üz-üzə gəldi. İki qaradaş arasında baş verən müharibə nəticəsində Bayəndür bəy məğlub oldu. Kürdlərdən çoxu öldürüldü və əsir alındı. Bidlisi göstərir ki: «Zeynal bəy böyük qənimətlə vəzirin yanına gəldi və beləliklə də, Heqari əmiri təyin oldu» (76, 101-102).

Kürd xalqı üçün nisbətən sakit həyat II Sultan Səlim zamanında (1566-1574) mümkün olmuşdur. Çünki onun dövründə Osmanlı-İran müharibələri baş verməmişdi. Lakin III Sultan Muradın zamanında (1574-1594) kütləvi kürd qırğını və Osmanlı-İran müharibələri yenidən başladı.

(Ardı gələn sayımızda)

Adil Cefakes

ÜRƏYİM QAZILMIŞ QƏBİR KİMİDİ

Arxamca ah çəkər bir tənha cığır,
Gedirəm eşqimin bitdiyi yerə.
Buludlar köz yağır yağış yerinə,
Arzum itkin düşüb itdiyi yerə.

Qəm məni oxuyur muğamat kimi,
Bir həsrət içimdə şikəstə deyir.
Dayan, bu havayla oynama, dəli
Bu mənim naləmdi, bu bəstə deyil.

Daha hər dəqiqəm, mənim hər anım,
Uğur gətirməyən səbr kimidi.
Ölən eşqimizi gətir dəfn edək,
Ürəyim qazılmış qəbir kimidi.

Haralardasan?

Xeyli vaxtdı səndən yoxdu səs-soraq,
Ümidim, pənahım haralardasan?
Ay mənim eşqimin çıxan günəşi,
Ay mənim sabahım, haralardasan?

Nədən bu sevgiyə gözcü baxdın?,
Yaxdın, gedişinlə sən məni yaxdın!
Qeybəmi çəkildin, göyəmi çıxdın,
Ay çəkilən ruhum, haralardasan?

Sənsizlik içimdə yanan ocaqdı,
Bu boş qalan qəlbim dərdə qucaqdı.
Gəlməsən yandırır qovuracaqdı,
Ürəyimi ahım, haralardasan?

Həsretin odunda alışdım, yandım,
Ömrü də, günü də mənasız sandım.
Ay mənim gerçəkdən içilən andım,
Vallahım, billahım haralardasan?

Adiləm, aləmə görk etdin məni,
Həsretə, hicrana kürk etdin məni.
Axı nə səbəbə terk etdin məni,
Nə idi günahım, haralardasan?

Barı Teyfuri

Ey mirovên dunyayê

Ey mirovên dunyayê,
Hevra nekin şin, wayê,
Sinora bese rakin,
Hevra werên tim rayê.

Mirov hemû birane,
Zulm û zor çirane.
Bê aşîfî ev cîhan,
Tar û mare wêrane.

Rê nedin kujer, hovan,
Ku bukujin mirovan.
Bi wekhevî, biratî,
Hevra bidin silavan.

Məhəbbət Kəlbəcərli

USTASIYAM

Haqqım verilmədi, mən ki həyatın,
Bir quru fəhləsi, boş "ustasiyam".
Başımda dəlklək öyrəndi dünya,
Dedi--min illərdi baş ustasiyam.

Daha dən tutası nə bir zəmin var,
Geri qaytarası çox sələmim var.
Nə elə qüdrətli bir qələmim var,
Nə--tişə ustası--daş ustasiyam.

Yalana aldanıb, düzü tökmüşəm,
Külü yığışdırıb, közü tökmüşəm.
"Qaş" düzəldəndə, "gözü" tökmüşəm,
Niyə duymadım ki, "qaş ustasiyam"?!
Gəncə--28.10.2023.

Bir də su gələsi elə arxım yox,
Nə vaxtdan çöndübdü, ayrı çarxım yox.
Yüz yol islanmışam, daha qorxum yox,
Mən elə əzəldən yaş ustasiyam.

Məhəbbət, yaxından gəlib keçdilər,
"Naşı" olduğumu bilib keçdilər.
Ömrüm binasına gülüb keçdilər,
Bu "əyri" zamanın, çaş ustasiyam.

Gəncə--28.10.2023.

Evdille İbrahim Şemoyı

SORGULA

Hey sorgulên welatê min şox û şeng.
Hişmekarim li dîndara bejna teng.
We ji xwîna, şehîdê min bi nav deng.
Hilçiniye li xwe daye eva reng.

Lewma li me bûne nêreng, sorgula.
Xwe berdane li nava her zeviya.
Civyanê li dora çeman kaniya.
Derketine mêrg, çîmanên çil çiya.

Ku dinhêrim şopa şehîd hat xuya.
Her deverê, li her ciya, sorgula.
Xwîna van şehîdên me ye bermiraz.
Keç û xortên fena şêra zef mîtaç 1.1.mişûr.

Xwîn rijandin bo azadî, bûn xêrxwaz.
Ji vê xwîné, reng hildane we guşnaz.
Hêviyê ne bo serfiraz, sorgula.
Çiqas bibim pesnedar jî hindike.

Zanim bêhna we bihuştî xweşiğe.
Rêhevalên we nêrgiz û mêxike.
Ka we bîn kim, bîna min jî tenike.
Xweş merhema bo kevçike, sorgula.

Bave Metin

Welat kuştin

Her texm û deverê min
Çiya û mêrg û deştin
Bê bən gul û bê tûz man
Di bûkê de vekuştin

Welatê min pir xweşe
Zozan û zêw û deştin
Ew buhiştta gerdûnê
Lê j' noşiyê guviştin

Arî û toz û tenî
Xwelî b`ser de heriştin
Bê biçim û dêm kirin
J` buharê xunav mijtin

Li deşt û aranê min
Gumgumok û pezmiştin
Ta l`panava çemê min
L`min lehî û lêmiştin

Mal û mezel şewitîn
Tenê kon ji mi`r hiştin
Toş û talan her pêlê
Ser zinarê ronîştin

Cil û çoxê bedenê
Sîng û berê qeliştin

Parsa mafê xwe dikim
Bi lavij û hêviştin

Hiş û bîr û ravê min
Ji her tiştî dişiştin
Çav bi kula kil kirin
Xem ser dilê veniştin

Ew dilêrên evîndar
Hem perî hem firîştin
Ew firinda bê sedem
Bi piringa biriştin

Tev çêliya dextê min
Agir bi ser de rijtin
Ji min re derd û merez
Av û nan dihêliştin

B`kîn û gef û nefrîné
Dilê wan ji min miştin
Bi mehene û boneyan
L`min bahoz û bamiştin

Ji ber xizmê m`ne dostin
Ji hev re neberpiştin
Her va em diçin gorê
Tev li welat bikuştin

Gohar Mamoo ME ÇI KIRIYE?

Me çi kiriye, me çi kiriye?

Ev ar-zarên zarokên me
Qet ji serê min dernayê,
Min dêşîne û mi dikuje.
Wan tifala, zarokên me
Serê çiyayê Şengala me
Pêxas û birçî bi hêsiran
Ji dayîka avê dixwestin-
Dayê em tîne, avê bide.

Dayka feqîr birîndar bû
Ji şûra xwînmijê dayîşa.
Ew bêşeref, bê namûsa
Xwîna dayîka dimêtan,
Acêvê dunê jî hê ser de
Weka dêlagura nav kefî.
Ala xwe reş dihejandin-
Alah agbar bû devê wan,

Ew usa diparastin İslam.
Jin û keçên me êzîdyan
Bi destdirêjî xwîn mêtan,
Wek ajalan serî jêdikirin
Û ser şûrê xwe dihejand.
Ax me qe çi dît û çi nedît
Nav wan kambaxa guran.
Dost û cîran jî nav guran
Xwîna şengaliyan rijand.
Ax çi zor bû ew komkujî
Ji bo malbetên êzîdyan,
Bo hemî kurd, Kurdistan.
Ez çi bêjim hey xwedêyo
Berî sed sala jî ev qeder
Te anî serê kal, bavê min
Êzdîyê bakûrê Kurdistan.
Ez jî bûm para Xerîbistan.
Me çi kiriye, me çi kiriye?

Serok Barzanî: Kurdistan pêbend e bi çanda wekhevî û bihevreyanê

Îro Sêşema 28ê Mijdara 2023ê, Serok Mesûd Barzanî li Pîrmamê pêşwaziya Metranê Romî yê Ortodoks li Bexda û Kuwêt û Umanê Metran Xetas Hezîm kir.

Di wê hevdîtînê de Metran Xetas Hezîm spasiya bizavên Serok Barzanî ji bo parastina pêkhatan kir û rêz ji bo gelê Kurdistanê hebû ku di tengaviyan de deriyên xwe ji bo bi dehan hezar awareyên kiristiyên vekir.

Her di wê hevdîtînê de arêşe û astengên di rêya kiristiyên Iraqê û deverê de hatin behskirin û Serok Barzanî tekezî kir li ser pêbendbûna gelê Kurdistanê bi çanda wekhevî û bihevreyanê.

Kemal Kerkûkî : PDK ji bo dabînkirina mafê gelê Kurd bizavan dike

Berpîrsê Mekteba Rêxistinê ya Germiyan aKerkûkê ya PDKê Kemal Kerkûkî di merasîmên vekirina baregeha Liqa

Sêyê ya partiya xwe de, ragehand ku "Bi hikmeta Serok Barzanî, me karî îro bi hêminî û dûr ji tundûtîjîyê baregeha PDKê li Kerkûka dilê Kurdistanê vebikin û dest bi karê xwe bikin".

Kerkûkî vekirina wê baregehê li hemî kadir û endam û dilsozên xelkê Kerkûkê pîroz kir ku bi wê pêşwaziya germ baregeha PDKyê vekir. Herwesa got, "PDK li Kerkûkê û Herêma Kurdistanê û tevaya Îraqê ji bo bicihanîna mafên destûrî yên gelê Kurd kar dike".

Kemal Kerkûkî di berdwamiya axaftina xwe de got: "Ew berbîjarên ku li Kerkûkê hatine diyarkirin nûneratiya PDKê dikin, bernamaya PDKyê bi cih tînin, bi rengekî ji bo çalakkirina pêkvejiyanê, nehêlana stemê û peydakirina ewlehî û seqamgiriye ji bo tevaya xelkê û piştewaniya wan aliyan jî dike yên ku hatine piştguhaxistin". Piştî rûdanên 16ê Cotmeha 2017ê, hêzên Îraqî dest danabûn ser baregehên PDKyê li Kerkûkê, piştî şeş salan PDKyê baregeha Liqa Sêyê li Kerkûkê dîsa vekir û tê çaverêkirin ku îro di 26ê Mijdarê de, ji bo hîlbijartinên Civatên Parêzgeha Kerkûkê dest bi bangeşeyeke berfireh bike.

Şandeke Hikûmeta Herêma Kurdistanê îro serdana Bexdayê dike

Şandeke Hikûmeta Herêma Kurdistanê, îro ji bo bi Serokwezîrê Iraqê re bicive, serdana Bexdayê dike.

Li gor Wezareta Darayî û Aborî ya Hikûmeta Herêma Kurdistanê diyar kir, şanda Hikûmeta Herêma Kurdistanê ya ji Wezîrê Darayî û Aborî yê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Awat Şêx Cenab, Serokê Dîwana Encûmena Wezîran Umêd Sebah û Sekreterê Encûmena Wezîran Amanc Rehîm, Serokê Fermangeha Hevahengî û Pêdaçûnê Ebdulhekîm Xesro û Şewirmendê di Encûmena Wezîran de Xalid Hadî Çawîşîlî pêk tê, îro 27ê Mijdarê ber bi Bexdayê birê ket.

Herwiha eşkere kir, "Biryar e şande bi Serokwezîrê Iraqê Mihemed Şiya Sûdanî re bicive û derbarê mûçeyên karmendên Hikûmeta Herêma Kurdistanê, sererastkirina yasaya budçeyê û pros-

eya hinardekirina petrola Herêma Kurdistanê gotûbêjan bike."

Serokê Dîwana Encûmena Wezîran Omêd Sebah do jî di daxuyaniyekê de destnîşan kir: "Em ê sibe li Bexdayê bi Serokwezîrê Iraqê Mihemed Şiya Sûdanî re

bicivin û li ser mûçeyên karmendên Hikûmeta Herêma Kurdistanê gotûbêj bikin."

Herwiha da zanîn: "Em hewl didin di bin rênmayên Serokwezîr de, mafên darayî û mafên destûrî yên gelê Kurdistanê biparêzin."

Şer li Xezeyê, êriş li Kurdistanê

Yek ji çar êrişên li Îraqê yên piştî şerê Hamas û Îsraîlê, li Herêma Kurdistanê pêk hatine.

Piştî ku 7ê Çiriya Pêşînê şerê Hamas û Îsraîlê dest pê kir, grûpên Şîe yên li Îraqê gelek caran êrişî hêzên Amerîkayê yên li Îraq û Herêma Kurdistanê dikin.

Lê yek ji çar êrişên li seranserê Îraqê, li Herêma Kurdistanê pêk hatine.

Amerîka jî hinek caran bersivê dide van êrişan û bersiva xwe ya herî xurt 22ê vê mehê li Babilê da.

Amerîkayê li nahiyeya Curf Sexriyê ya Babilê baregeha Heşda

Şebiyê bombebaran kir.

Heşda Şebiyê wêneyên 8 çekdarên xwe belav kirin û da zanîn ku her 8 di vê êrişê de mirine.

Lêkolînerê Rojhilata Navîn û Bakurê Afrîkayê yê Navenda Stimsonê Kawe Hesên, di podkasta "Rûdawî Îraq"ê de amaje pê kir ku Amerîkayê bi vê êrişê xwe peyamek daye grûpên Şîe.

Kawe Hesên amaje pê kir ku kontrola Îraqê li ser van grûpan nîne û haya Amerîkayê ji vê yekê heye.

Herêma Kurdistanê dibe armanca êrişan

Grûpên Şîe yên nêzîkî Îranê ku ji xwe re dibêjin "Berxwedana Îslamî ya Îraqê", ji 18ê Çiriya Pêşînê heta 23yê Çiriya Paşînê 67 caran êrişî hêzê Amerîkayê yên li Îraq û Sûriyeyê kiriye.

Li gorî daxuyaniyên Berxwedana Îslamî ya Îraqê, 16 ji van êrişan li Herêma Kurdistanê pêk hatine.

Ev êrişên li Herêma Kurdistanê bi taybetî jî li Hewlêrê pêk tên.

Herî zêde jî Balafirgeha Herîrê ya li Hewlêrê û derdora Balafirgeha Navneteweyî ya Hewlêrê dibin armanca êrişan.

Van grûpên Şîe herwiha li Sûriye û Rojavayê Kurdistanê jî 33 caran êrişî hêzên Amerîkayê kiriye.

Şerê giran bi dronên erzan

Grûpên Şîe yên li Îraqê piraniya van êrişên xwe bi dronan pêk tînin. Pispore leşkerî Serwer Berzencî, di podkasta "Rûdawî Îraq"ê de wiha behsa sedemên vê yekê kir:

"Dron li gorî balafirên şer erzan in, bikaranîna wan hêsan e û bêyî sîstemên parastinê yên hewayî bi wan bihisin êrişên xwe pêk tînin."

Serwer Berzencî herwiha destnîşan kir ku ev grûp van dronan ji Îranê dikirin.

PDK li Kerkûkê mîtingeke mezin saz dike

Partiya Demokrata Kurdistanê (PDK) ku doh 27ê Mijdarê piştî 6 salan bi fermî

baregeha xwe ya Liqa Sêyem vekir, li Kerkûkê ji bo danasîna namzedên xwe yên hîlbijartinên parêzgehê mîtingeke mezin saz dike.

Endamê lijneya amadekar a mîtingê Firset Seyid Şukur ji medya Kurdistanê re ragihand, mîting sibe 28ê Mijdarê dê bi ahengeke girseyî ya berfireh birêve biçê û li salona Layv City -2 ya bajarê Kerkûkê di demjimêr 14:00 de destpê dike.

Hate ragihandin ku, mîting ji bo nasandina hemû berbîjarên PDKê ye û piştî jî karnamaya lîsteya PDKê ya ji bo parêzgeha Kerkûkê û temamê navçeyên Kurdistanê dê bê eşkere kirin.

Jiyana Cinêd Mecîd di xeteriyê de ye, 105 rojin bi biryara PKK li Rojava hatiye revandin

105 roj in Cinêd Seyid Mecîd endamê Encûmena Herêmî ya Partiya Demokrata

Kurdistan – Sûriya ji aliyê çekdarên PYDê ve li Girkê Legê girtî ye ta niha tu agahî li ser çarenivîsa wî tune ne.

Mecîd ji 15ê Tebaxê ve li gel Berzan Hisên rojnamevan di Partiya Demokrata Kurdistan – Sûriya de hatiye girtin, di 30yê Îlûnê de Berzan hat berdan lê Cinêd ta niha girtî ye.

Ev ne cara yekê tê de Cinêd Seyid Mecîd, tê girtin, berî niha du caran hatiye girtin û rastî eşkenceyê hatiye:

Yekem car di 12 Tebaxa 2017an, hat girtin û di 12 Sibata heman salê hat berdan.

Duyem car Di 5ê Adara 2019an de hat girtin û tê de rastî eşkenceya tund û hovane hat.

Ji bilî Mecîd, çarenivîsa bi dehan siyasatmedar û çalakvanên Kurd di girtîgehên PYDê de ne diyar e.

28. Mehrîcana Helbesta Kurdî li Qamişlo hate lidarxistin

28. Mehrîcana Helbesta Kurdî li bajarê Qamişlo yê Rojavayê Kurdistanê hate lidarxistin. Mehrîcana Îsal bi navê helbestvanê Kurd ê koçkîrî Mehmûd Sebrî hate binavkirin û 36 helbestvan tê de beşdarî beşdar bûn.

Rêxerê festîvalê Mişel Osman ji K24ê re got: "28. Mehrîcana Helbesta Kurdî Îsal bi navê helbestvanê koçkîrî Mehmûd Sebrî (Evîndarê Xemgîn) hate binavkirin, ew yek ji kesên sereke yên vê merîcanê bû. Îsal 59 helbest ji me re hatin, ji wan 36 helbest tenê ji aliyê komîteya nixandîne ve hatin pejiwandin. Herwiha di dawiya mehrîcanê de xelatek ji kesekî ku ked û xebata wî di warê helbesta Kurdî de heye re were pêşkêşkirin. Ji bajar û bajarokên Rojavayê Kurdistanê hejmarek mezin ji rewşenbîr, helbestvan û siyasatmedarên Rojavayê Kurdistanê tê mehrîcanê de amade bûn. Helbestvan Yûnis Hemê jî got, ji bo pêşketin û serkeftina wêjeya Kurdî gelek astengî hatin çêkirin, lê bi saya bîrmenên ziman, wêje û dîroka kurdî ev wêje ji holê ranabûye.

Mehrîcana Helbesta Kurdî ji sala 1993'an ve tê lidarxistin û tevî rewşa dijwar a ewlekarî ya li Rojavayê Kurdistanê û astengiyên hêzên ewlehiyê, helbestvanên Kurd mehrîcana xwe di odeyên tarî û veşartî de lidar dixistin.

Nêçîrvan Barzanî: Vegera Şoriş Îsmâil li ser karê xwe gaveke rast e

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî pêşwazî li vegera Wezîrê Pêşmerge Şoriş Îsmâil li ser erkê xwe dike û bi gaveke dirust û giring binav dike. Serokê Herêma Kurdistanê di peyamekê de ragihand, "Em pêşwaziyê li vegera birêz Şoreş Îsmâil Wezîrê Karûbarên Pêşmerge bo ser erkê û karên xwe yên wezaretê dikin. Ev pêngavek rast û girîng e û dê bibe alîkar ji bo baştir birêveçûna proseya çaksazî û yekxistinê hêzên Pêşmerge û em hêviya serkeftinê ji wî ra dixwazin û piştevaniya wî dikin." Nêçîrvan Barzanî got jî: "Rewşa Herêma Kurdistanê û kêşeyên Iraq û navçeyê bi giştî wisa dixwaze ku, aliyên siyasî bi taybetî YNK û PDK yekrêziya xwe bihêztir bikin û bigihin têgihiştineke hevbeş ya ji bo jinavbirina nakokiyên û çareserkirina pirs-girêkan. Ji bo vê mebestê em, li

Serokayetiya Herêma Kurdistanê, dê di xebat û hewlên xwe berde-wam da bin.

Piştî dûrketina zêdetir ji salekê, Wezîrê Pêşmerge Şoriş Îsmâil îro 27ê Mijdarê bi merasîmekê vegeriya ser erkê xwe li Wezareta Pêşmerge.

Wezîrê Pêşmerge Şoriş Îsmâil ku ji pişkê YNKê ye, ji nivê meha Cotmeha sala borî ve ji ber pirs-girêkên navxweyî yên YNKê xwe dest ji kar berda. Wî bi fermî destjarkêşana xwe pêşkêşî dezgehên pêwendîdar kiribû, lê nehatibû qebûl kirin

Tahîr Elçî li cihê hate qetilkirin hate bîranîn

Tahîr Elçî ku ji aliyê hêzên dewleta Tirk ve hate qetilkirin, li ber Minareya Çar Ling hate bîranîn.

Serokê Baroya Amedê Tahîr Elçî ku li navçeya Sûr a Amedê li ber Minareya Çar Ling di 28ê Mij-dara 2015'an de ji aliyê dewleta Tirk ve hate qetilkirin, di salvegera 8'an de hate bîranîn.

Malbata Elçî, Hevseroka Partiya Demokrasî û Wekhevîyê ya Gelan (HEDEP) Tulay Hatîmogûl-lari, Serokê Yekîtiya Baroyan a Tirkîyeyê (TBB) Erînc Sagkan, Selvî Kiliçdaroglu, parlamenter, serokên baroyan û parêzvanên mafên mirovan jî di nav de gelek kes li ber edliyeyê li hev kom bûn.

Di meşê de dirûşmên "Şehîd

namirin" û "Tahîr Elçî namire" hatin qîrîn û piştî daxuyaniyek hate dayin. Di merasîmê de ku li strana 'Diyarbakir' a Ahmet Kaya hate xistin, li gotinên Elçî yên beriya bê qetilkirin hate guhdarîkirin.

Serokê Baroya Amedê Nahît Eren anî ziman ku tetîkkêş di tarîtiyê de hatiye hiştin û got, "Kuştina Tahîr Elçî operasyoneke siyasî bû ku dixwestin pêvajoya tarî ya sala 2015'an destpê kir, biafirîne. Bûyerên kuştinê nîne ku dewlet nikaribe ronî bike, lê belê bûyerên kuştinê hene ku dewlet ronî nake." Turkan Elçî jî got, "Yên ku dixwazin me bêdeng bikin bila zanibin ku yên li edaletê digerin, zilm li wan tê kirin, eşê dikişînin xwedî deryayeke bêdawî ye. Em ê roj bi roj zêde bibin." Serokê TBB'ê Erînc Sagkan jî got, "Heta ku berpirsyarên kuştina Tahîr Elçî bêne eşkerekirin û cezakerin, em ê vê têkoşinê dewam bikin."

Kerkuk: Aloziya cotkarên Kurd û Erebên hawirde: Leşkeran bi ser gund de girt

Li gundê Mensûrê yê li hêrêma Heftexarê ya navçeya Daqûqê ya Kerkûkê di navbera cotkarên Kurd û Erebên hawirde de alozî derket.

Artêşa Îraqê çû cihê aloziyê, 5 cotkarên Kurd hatin desteserkirin û artêş li gundê Mensûrê bi cih bû.

Cotkarên Kurd wiha behsa wan kêliyan kir:

"Dema me zeviyên xwe diajotin hinek Erebên hawirde bi ser me de girt û wan xwest em ji nav zeviyên xwe herin. Piştî vê di navbera me de aloziyekê rû da."

Alîkarê Teşkilata Hemrînê ya Yekîtiya Niştîmaniya Kurdistanê (YNK) Mela Hesen Germiyani, ji Tora Medyayî ya Rûdawê re got:

"Erebên hawirde êrişî cotkarên Heftexarê kiriyê, cotkarên Heftexarê tenê xwe parastiyê.

Ji dêlva ku artêşa Îraqê bibe

navbeynkar wê piştî Erebên hawirde girtiye û tewr leşkeran bêrêzî li cotkarên Kurd kiriyê û li wan xistiye. 5 cotkarên me jî hatine desteserkirin. Heftexar 15 kîlometravan dûrî Kerkûkê ye û herêmeke berfireh a cotkariyê ye.

Artêşa Îraqê piştî êrişê 16ê Çiriya Pêşîna 2017an li Kerkûkê bi cih bû. Piştî vê, Erebên hawirde

yên ku vegeriya bûn cihên xwe yên berê dîsa li Kerkûkê vegeriyan.

Erebên hawirde gelek caran bi hinceta ku zevî yên wan in êrişî cotkarên Kurd dikin û artêşa Îraqê jî piştî wan digire. Li gorî Madeya 140î ya Destûra Îraqê, divê Erebên hawirde vegerin cihên xwe yên berê lê heta niha jî Îraqê ev yek pêk neaniye.

Konsulê Fransayê û Nêçîrvan Barzanî civiyan: 'Fransa dê piştgiriya xwe bidomîne'

Serokê Herêma Kurdistanê û konsulê nû yê Fransayê yê Herêma Kurdistanê Dr. Yann Braem li Hewlêrê civiyan.

Serokatiya Herêma Kurdistanê

li ser vê hevdiînê daxuyaniyek da. Li gorî vê daxuyaniyê, Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî da zanîn ku ew dê ji bo erkê wî yê nû piştgiriya bidin Dr.

Yann Braem.

Nêçîrvan Barzanî herwiha destnîşan kir ku Herêma Kurdistanê dixwaze pêwendiyên xwe yên bi Fransayê re xurttir bike.

Dr. Yann Braem jî kêfxweşiya xwe ya ji ber vî erkê xwe anî zimên û behsa hevkarîya Herêma Kurdistanê û Fransayê ya di qadên cuda de kir. Dr. Yann Braem diyar kir ku ew bi biryar e dostanî û hevkarîya di navbera her du aliyên de bi pêş bixe.

Konsulê nû yê Fransayê amaje pê kir, "Fransa bi biryar e piştgiriya xwe ya ji bo Herêma Kurdistanê bidomîne."

Li aliyê din, her du aliyên di hevdiîtinê de rûdanên dawiyê yên li herêmê jî nixandî.

Dîlan Yeşilgozê koalîsyona bi Geert Wilders re red kir

Seroka VVDyê Dîlan Yeşilgozê piştî serkeftina Partiya Azadiyê ya ku Geert Wilders serokatiya wê dike axivî û diyar kir ku ew dê tifaqekê pêk neyînin.

Holenda ji bo hilbijartina endamên nû yên Parlamentoya Holendayê çû ser sindoqan û li gorî encamên herî dawî Partiya Azadiyê bi ser ket. Parlamentoya Holendayê xwedî 150 kursiyên e û ji bo avakirina hikûmetê jî pêwîstî bi piştgiriya 76 parlamenteran heye.

Partiya Azadiyê ji ber ku bi tena serê xwe hejmara pêwîst a parlamenteran bi dest nexist ket nava lêgerînên koalîsyonê. Partiya Gel ji bo Azadî û Demokrasiyê (VVD) bersiva neyînî da daxwaza koalîsyonê.

Seroka VVDyê Dîlan Yeşilgozê diyar kir ku partiya wê beşdarî koalîsyoneke nû ya ku dê were avakirin nabe lê ew dikarin "ji derve" piştgiriya bidin koalîsyonê.

Yeşilgoz ji ajansa Holendî NOSê re axivî û diyar kir ku piştî ku Mark Rutte 13 salan serokwezîrî kir û dest ji erkê xwe kişand partiya wan dengên xwe kêmkirine.

Li gorî nûçeya DW Tirkîyê, Yeşilgozê diyar kir ku partiya wê dê tifaqa navendî ya rastgir pêk bîne û ev jî tê wê wateyê ku "VVD piştgiriya dide pêşniyariyan."

Tê çaverêkirin ku hemû serokên komên parlamentoyê, roja îne bi serokê parlamentoyê re bicivin. "Mîsyoneke lêgerînê" ku ji aliyê Geert Wilders ve hatiye destnîşankirin dê lêkolîn were kirin ka kîjan partî dikarin hevpeymanîyeke zêdetir ava bikin. Serokê VVDyê Yeşilgozê berî hilbijartinan diyar kiribû ku eger partiya wê bi ser bikeve dê bi Wilders re tifaqê bike lê eger Wilders bi ser bikeve dê bi wî re tifaqekê pêk neyînin.

Artêşa Tirkîyeyê gule li malên xelkê reşandin: 4 birîndar

Li bajarê Dirbêsiyê yê Rojavayê Kurdistanê, 4 welaî bi guleyên artêşa Tirkîyeyê birîndar bûn.

Hat zanîn ku ji birîndaran yek zarokeke 9 salî ye û yek jî jin e. Çavkaniyekê ji Dirbêsiyê ji Rûdawê re ragihand ku leşkerên artêşa Tirkîyeyê gule li malên çend welaîyên li taxa Xerbiyê ya Dirbêsiyê reşandin. Heman çavkaniyê diyar kir ku di encama gulereşandina hêzên Tirkîyeyê de 4 welaî birîndar bûn. Bi gotina wê çavkaniyê birîndar ji bo dermankirinê birine nexweşxaneyê.

HAK-PAR: Tundiya li hemberi jinê nayê qebûl kirin

Partiya Maf û Azadiyan (HAK-PAR) bi boneya 25ê Mijdarê Roja Têkoşîna Li Dijî Tundiya Li Ser Jinê ya Cîhanê daxuyaniyek belavkir.

HAK-PAR' bi boneya 25ê Mijdarê Roja Têkoşîna Li Dijî Tundiya Li Ser Jinê ya Cîhanê daxuyaniyek weşand. Daxuyanî wihaye:

"Dîroka mirovahiyê dîroka têkoşîna li dijî newekheviyan e. Di dîrokê de jinan jî bi şewazên cuda di têkoşîna li dijî newekheviyên aborî û civakî de cih girtine û têkoşîna xwe ya ji bo bidestxistina mafên wekhev ên bi mêran re berdewam kirine.

Sê Xwişkên ku li Komara Domînîkê bi navê Xwişkên Mîrabel derbasî dîrokê bûn, li dijî dîktatoriyê têkoşîn dan, li her derê welêt alîgirên wan zêde bûn û ji tîrsa vê yekê rejîmê di 25ê Mijdara 1960'î de ev xwişk qetilkirin.

Di dîrokê de gelek jinên Kurd ên weke Leyla Kasım û Jîna Emînî di têkoşîna wekhevîyê de jiyana xwe ji dest dane. Di encama têkoşîna jinan a ji bo wekhevî û mafan de, Neteweyên Yekbûyî di sala 1978'an de "Peymana Rakirina Hemû Cûdahiya Li Dijî Jinan" û di 20ê Kanûna 1993'an de jî "Deklarasyona Têkoşîna Li Dijî Tundiya Li Ser Jinê" qebûl kir.

Di 25ê Mijdara 1999'an de ji bo bîranîn û rêzgirtina têkoşîna xwişkên Mîrabel ji aliyê Lijneya Giştî ya Neteweyên Yekbûyî ve ev roj weke "Roja Têkoşîna Li Dijî Tundiya Li Ser Jinê ya

Navneteweyî" hat qebûl kirin.

Jin ji ber zayenda xwe rastî tundiya fîzîkî û manewî tîn. Mixabin tundiya li ser jinan bi gelemperî ji aliyê xizmên wan ve tê kirin.

Di 9 mehên ewil ên sala 2023'an de li seranserê Tirkîyeyê 234 jin hatine kuştin. Ji bilî vê hejmara tomarkirî, tê zanîn ku kuştinên jinan yên nehatine tomarkirin jî hene. Şîdeta li ser jinan ne tenê ji kuştinê pêk tê, di heman demê de bi êrîşên fîzîkî, destavêtin û astengkirina azadiyê û wekî zexta exlaqî, heqaret û nedayîna mafên wekhev pêk tê.

Weke Komîsyona Jinan a Partiya Maf û Azadiyan em dizanin ku tundiya li ser jinên Kurd tundiya dijwartir e. Ji ber nasnameya kurdî, derfetên kar û îmkânên perwerdehiyê wek hev nayên bidestxistin. Nepejirandina zimanê zikmakî, zimanê kurdî, wek zimanê perwerdehiyê û zimanê fermî bi serê

xwe şîdet e. Tundiya.

Partiya Maf û Azadiyan (HAK-PAR) ku bi giştî li dijî her cure şîdetê ye, tundiya li ser jinê tûcar qebûlnake û red dike. Partiya me, Wekhevîya jin û mîr diparêze û şîdeta li ser jinê di Rêznameya Partiya me da wek sûcê dîsîplînê cih digre.

Vekişîna hikûmetê ya ji peymanê Stenbolê tundiya li ser jinê zêde kir. Em vê helwesta hikûmetê ya ku rêya cudakariyê û tundiyê li ser jinan vedike şermezar dikin.

Bijî wekhevîya mîr û jinê, bimire hemû cudagirtin û tundiyên li ser jinê.

Bijî wekhevîya jin û mîr bimire hemû cudagirtin û tundiyên li ser jinê.

Li dijî tundiyên li ser jinê, em hemû jin destên xwe bidin hev." 25.11.2023

**Partiya Maf û Azadiyan
Komîsyona Jinan**

Hêzên Îranê 4 kolberên Kurd birîndar kirin: Birînen 2yan xedar in

Hêzên Îranê, li Rojhilatê Kurdistanê 4 kolberên Kurd birîndar kirin. Rêxistina Mafên Mirovan a Hengawê da zanîn ku birînen 2yan ji wan giran in.

Li gorî Hengawê kesên di êrîşên hêzên Îranê de birîndar bûne ev in:

- Sîrwan Şerîfî 17 salî ye, xelkê Seqizê ye
- Behmen Merûfî Nijad 19 salî ye
- Mihemed Kerîmnijad xelkê Baneyê ye
- Ferdîn Nazdarî 33 salî ye, xelkê Seqizê ye

Hengawê destnîşan kir ku ev her çar kolberên Kurd li Sînorê Hengejalê yê bajarê Baneyê hatine birîndarkirin. Herwiha Ferdîn Nazdarî doh bi guleyên rasterast ên hêzên Îranê hatiye birîndarkirin û birînen wî xedar in.

Dîsa birînen Sîrwan Şerîfîyê ku zarokê 17 salî ye giran in.

Rêxistinên hiqûqê: Divê kujerên Tahir Elçî bîn cezakin

Rêxistinên hiqûqê di salvegera qetilkirina Tahir Elçî de ji bo wî daxuyanî dan û diyar kirin ku divê kujerên Tahir Elçî bîn cezakin.

Serokê Baroya Amedê Tahir Elçî di 28'ê mijdara sala 2015'an de li ber Mînareya Çarling a li Sûr a Amedê hate qetilkirin. Bi boneya 8'emîn salvegera qetilkirina Elçî, rêxistinên hiqûqê li gelek bajarên daxuyanî dan. Di daxuyaniyên bi pêşengtiya rêxistinên hiqûqê de hat xwestin ku failên Tahir Elçî bîn girtin û cezakin.

Di vî çarçoveyê de li bajarên Edene, Antalya, Mîrsîn, Îzmîr, Ankara, Wan û Stenbolê daxuyanî hatin dayîn. Nûnerên rêxistinên civaka sivîl, partiyên siyasî û gelek welatî tevî daxuyaniyan bûn. Di daxuyaniyan de wêneyên Tahir Elçî hatin hilgirtin, pankarta "Em ê te ji bîr nekin" hate vekirin û Elçî hat bîranîn.

Çalakvanan xwestin ku failên Tahir Elçî bîn girtin û cezakin. Her wiha beşdarên diyar kirin ku dê têkoşîna wan bidome.

Rapor: Êrişên Tirkîyeyê çî zerer da Rojavayê Kurdistanê?

Rêveberiya Xweser amarên zererên êrişên Tirkîyeyê yê li Rojavayê Kurdistanê belav kirin. Artêşa Tirkîyeyê 4ê Çiriya Pêşînê bi dijwarî êrişî herêmên di bin kontrola Rêveberiya Xweser a Rojavayê Kurdistanê de

kiribû. Di wan êrişan de artêşa Tirkîyeyê rasterast binesaziya herêmê û navendên enerjîyê kiribûn hedef.

Herwiha êrişan bandor li karên firinan, elektrîk û wêstgehên avê yê herêma Cizîr û beşeke başûrê Dêrazorê kiriye.

Rêveberiya Navenda Petrolê ya Rimêlanê raporek li ser zererên li Rojavayê Kurdistanê amade kir.

Li gorî raporê, ji ber êrişên Tirkîyeyê zereke mezin ku bi qasî milyarek dolar e li binesaziya herêmê bûye.

Li gorî amaran ku hatine belavkirin, di 6 mehên bê de ji ber êrişên Tirkîyeyê, xezîneya giştî ya Rêveberiya Xweser bi qasî 540 milyon dolaran kêmkir.

Tirkîyeyê li herêma Cizîrê 13 bîrên petrolê bombebaran kirine û ji ber wê, bi qasî 35 milyon û 351 hezar û 228 dolar zerer li herêmê bûye.

Di heman demê de stasyonên berhemanîna petrolê yê Aliyan, Babasî, Zarbe, S2, Aliyan Duyem, Seide bûbûn hedefên êrişan.

Zererên ji ber wê çêbûne jî 96 milyon û 565 hezar û 768 dolar in. Li gorî amaran lêçûna jinûveavakirin û sererastkirina navendên petrolê 7 milyon û 500 hezar dolar in. Herwiha 2 milyon û 150 hezar kes jî bê elektrîk mane.

Ji Nêçîrvan Barzanî peyama vegera Şoreş Îsmail: 'Divê YNK û PDK yekrêziya xwe bihêztir bikin'

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî, îro 27ê Mijdarê li ser vegera Wezîrê Pêşmerge Şoreş Îsmail a ser erkê xwe peyamek belav kir û got, 'gaveke dirust û girîng e'.

Nêçîrvan Barzanî got: "Em pêşwaziyê li vegera birêz Şoreş Îsmail Wezîrê Karûbarên Pêşmerge bo ser erk û karên xwe yê wezaretê dikin. Ev pêngavek rast û girîng e û dê bibe alîkar ji bo baştir birêveçûna proseya çakسازی û yekxistina hêzên Pêşmerge û em hêviya serkeftinê ji wî re dixwazin û piştevaniya wî dikin."

Nêçîrvan Barzanî diyar kir: "Rewşa Herêma Kurdistanê û kêşeyên Iraq û navçeyê bi giştî wisa dixwaze ku, aliyên siyasî bi taybetî YNK û PDK yekrêziya xwe bihêztir bikin û bigihin têgihîştineke

hevbeş ya ji bo jinavbirina nakokiyên û çareserkirina pirs-girêkan. Ji bo vî mebestê em li Serokayetiya Herêma Kurdistanê, dê di xebat û hewlên xwe berde-wam bin."

Hêjayî gotinê ye, îro 27ê Mijdarê piştî dîrketina zêdetirî salekê, Wezîrê Pêşmerge Şoreş Îsmail ku ji pişka YNKê ye, bi merasîmekê vegeriya ser erkê xwe yê Wezareta Pêşmerge.

Girtiyên Kurd ên salên 90î yek bi yek têne berdan

Girtiyekî Kurd ê ji Bakurê Kurdistanê, piştî 32 salan ji girtîgehê derket û bi malbata xwe û dostên xwe şa bû.

Girtiyê Kurd Nesîm Kalkan, xelkê Cizîra Botanê ye û di 19 saliya xwe de hatibû girtin, cezayê heta hetayî wergirtibû. Ew piştî 32 salan hat berdan û vegeriya nav malbata xwe.

Girtiyê Kurd Nesîm Kalkanê ku berî 32 salan ji aliyê Dadgeha Ewlehiyê ya Dewletê ya Tirkîyeyê ve cezayê heta hetayî lê hatibû birin hat pêşwazîkirin.

Ew dema ku hatiye girtin hevjinê wî ducanî bûye û piştî 32 salan li Cizîra Botanê ya Bakurê Kurdistanê bi keç û hevjinê xwe re govendê digêrîne.

Nesîm Kalkanê ku 19 salî hatibû girtin û niha 51 salî ye dibêje wî ji bo gelê xwe berdêl daye.

Bi sedan girtiyên Kurd hene ku salên 90î bi "hinceta hewla parçekirina dewletê" cezayê heta hetayî li wan hatiye birin û piştî ku 30 salan di girtîgehê de dimînin têne berdan.

Girtiyekî din Ferhan Ay jî dibêje gelê me hêjayî her tiştî ye ku mirov ji bo wan bike. Rêveberiyên girtîgehên astengiyên derdixin

Serokê Komeleya Mafên Mirovan a Amedê ji Rûdawê re ragihand ku hejmara wan girtiyan bi zelalî ne diyar e û rêveberiyên girtîgehên bi hincetên cuda azadkirina wan girtiyan asteng dikin û dereng dixin.

Herwiha di girtîgehên de bi sedan girtiyên nexweş hene ku tevî zextên navxweyî û navdewletî jî nayên berdan.

Li gorî amaran Konseya Ewropayê, li ser asta Ewropayê girtîgehên herfî qebralix ên Tirkîyeyê ne û Tirkîye di hejmara girtiyan de yekemîn e.

Li gorî amaran Komeleya

Mafên Mirovan li Tirkîye û Bakurê Kurdistanê di nav de yê jin û zarokan bi tevahî 407 girtîgeh hene ku kapasîteya wan 296 hezar û 202 kes in.

Lê 360 hezar û 722 girtî hene ku ji kapasîteyê zêdetir 64 hezar û 520 girtî hene.

Di girtîgehên Tirkîye û Bakurê Kurdistanê de 343 hezar û 694 girtiyên mîr, 14 hezar û 848 girtiyên jin û 2 hezar û 180 girtiyên zarok hene.

Temenê 231 hezar û 881 girtiyan di navbera 18 û 40 salî de ye ku dike ji sedî 65ê tevahiya girtiyan.

Fezlekeyên 9 parlamenteran gihîştin parlamentoyê

11 fezlekeyên derbarê rakirina parêzbandiya 6 parlamenterên HEDEPê, 2 parlamenterên ÎYÎ Partiyê û parlamenterekî CHPyê gihîştin Parlamentoya Tirkîyeyê.

Li gorî zanyariyan duh her 11

fezlekeyên derbarê 9 parlamenterên Partiya Wêkhevî û Demokrasiya Gelan (HEDEP), Partiya Gel a Komarî (CHP) û ÎYÎ Partiyê ji Komîsyona Têkel û Dadê ya Destûra Bingehîn a Parlamentoya Tirkîyeyê re hatin şandin.

Parlamenterên derbarê wan fezleke hatine amadekirin ev in:

Parlamenterên HEDEPê: Heval Bozdog, Huseyin Oglan, Alî Bozan, Kezîban Konukçu, Berdan Ozturk (2 fezleke) û Onur Duşunmez.

Parlamenterên ÎYÎ Partiyê: Turhan Çomez û Umît Ozlale
Parlamenterê CHPyê: Mahîr Polat

Mesrûr Barzanî mezintirîn kargeha asinî li ser astê Herêma Kurdistanê û Îraqê vekir

Sibeha îro roja Sêşemê, 28ê Mijadara 2023ê, Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî Kargeha Van Steel a Asinî li Hewlêrê vekir ku li ser astê Herêma Kurdistanê û Îraqê mezintirîn kargeha asinî û şîşikana e.

Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî di

merasîmên vekirina Kargeha Van Steel a asinî de li Hewlêrê gotarek pêşkêş kir û ragehand, "Ev kargeh bi standardên cîhanî û pêşkeftîrîn teknolojiya hatiye çêkirin û dê feyde ji bo jêrxaneyê aborî ya Herêma Kurdistanê hebe". Herwesa got, "Ev kargeh di çêkirinê de pabendî şertên parastina jîngehê bû".

Mesrûr Barzanî amaje da, "Vê kargehê dê roleke giring di pêşxistina kertê pişesazî li Herêma Kurdistanê û peyda kirina bi hezaran derfetên karî ji bo ciwanên Kurdistanê de hebe, cihê destxweşiyê ye ku vê kargehê pabendbûna xwe bi liberçawwergirtina bîngehên parastina jîngehê û berdewamiya jîngehê diyar kiriye. Ev jî bi rêya bikaranîna rê û teknîkên pêşkeftî ku dosta jîngehê ye". Herwesa tekez kir, "Em hevîdar in rewşa Kurdistanê, Îraqê û deverê ewle û seqamgir bibe û arêşeyên navbera Herêma Kurdistanê û Hikûmeta Federalî bi rengekî bîngehîn bî çarekirin, ji bo ku em di rêya avedankirin û danana jêrxaneyê aborî de berdewamiyê bidin karnameya xwe.

Van Steel li ser astê Herêma Kurdistanê û Îraqê mezintirîn kargeha asinî û şîşikana e, ji aliyê Koma Gelyaweyê ve tê bicihanîn ku li serdema kabîneya nehê destûra karkirinê wergiriyê.

Çelik: Demsala Îstismarkirina dengdêrên Kurd ji aliyê CHPê ve destpê kiriye!

Alîkarê Serokê Giştî yê AK Partiyê û Berdevkê Partiyê Omer Çelik piştî Civîna Lijneya Rêveberiya Navendî ya li navendê der barê rojevê da daxuyanî

da. Çelik li ser pirsê der barê gotinên Serokê Giştî yê CHP'ê Ozgur Ozel ji da. Serokê CHPê di gotarekê xwe di derbarê kurdandê axivî ş gotibû ku; Li Tirkiyeyê her kes wekhev e, lê Kurd kêma wekhev in' û divê Kurd jî şeredarên xwe hilbijêrin "Çelik bersiva xwe de got: "Ev tê wê wateyê ku dema hilbijartinê ya CHP'ê ya îstismarkirina hilbijêrên Kurd destpê kiriye." Çelik berdewama axavtina xwe de got: "Li ser van mijaran me têkoşîna da ku newekheviya di navbera hemû pêkhatiyên Tirkiyeyê de ji holê rabe. Em ê rojevê ji we re bibêjin, em baş dizanin ku serokê me û hevalên me yê di vê têkoşînê de bi çî tehdîdan re rû bi rû mane, bi çî risk û xetereyan re rû bi rû mane, em ji kîjan cîna yetên siyasî rizgar bûn û ev têkoşîna bi ser ket, raya giştî, her kes baş dizane. . Îro dema hilbijartinên herêmî nêzîk dibin, CHPê bi gotina Serokê xwe yê nû, ragihand ku demsala îstismarkirina dengdêrên kurd vekiriyê. Ji bilî wê ti qîmeta wê peyvê nîne."

Çelik vekirî da xuyakirin ku, ji bo pirsê Kurd dema hinek gav avêtin rasta astengên mezin hatine heta radeya ku hatine tehdîtkirin jî.

Meclîsa Ciwanan a HEDEP'ê: Em ê li dijî tecrîd û êrîşan têkoşîna xwe mezin bikin

Meclîsa Ciwanan a HEDEP'ê peyama mezinkirina têkoşîna li dijî tecrîd û êrîşan da û got, "Em ê biguherînin û veguherînin."

Meclîsa Ciwanan a Partiya Wekhevî û Demokrasiyê ya Gelan (HEDEP) têkildarî êrîş û operasyonên çirkinên siyasî yê di demên dawî de li ser ciwanan zêde bûne û 1'ê kongreya awarte ya ku wê di 24'ê Kanûnê de li Buroya Têkilîyan a Navenda Giştî ya Partiya Herêmên Demokratîk (DBP) bê lîdarxistin, daxuyanîyek da.

Gelek endamên meclîsa ciwanan û Wekilê HEDEP'ê Serhat Eren beşdarî civînê bûn.

Hevberdevka Meclîsa Ciwanan HEDEP'ê Edanûr Îbrahîmoglû got, "Têkoşîna gelê Kurd di asta cîhanî de ye. Bi vê zanabûnê tecrîda mutleq ji aliyê desthilatdarî û hevkarên wê yê navneteweyî ve li ser Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan hatiye kûrkirin. Bi awayekî zelal tê dîtin ku polîtîkaya tecrîdê ji bilî êrîşa li dijî azadî û mafê aştîyê ya Kurd û hemû gelên Rojhilata Navîn ne tiştekî din e. Em bi îsrar in ku têkoşîna xwe ya li dijî desthilatdarî û hevkarên wê yê ku dixwazin astengiyên klasîk ên li ser têkoşîna rewşa Kurdan a ji bo mafên xwe, bi

taybetî jî tecrîda mutleq berfireh bikin." Îbrahîmoglû, da zanîna ku ji bo li bajarên bibin xwedî gotin û jiyaneke nû ava bikin ew ê weke ciwan di 24'ê Kanûnê de kongreya xwe li dar bixin.

"Dîroka me vekirî û zelal e; ne zextên desthilatdariyê û ne jî komên wê yê çete wê rê li ber têkoşîna me bigre, berovajî wê, dê bibe sedema berxwedana me ya mezin.

BANGA TEVLÛBÛNA KONGREYÊ HATE KIRIN

Yên ku wê biguherînin û veguherînin em in. Desthilatdarî û hevkarên wê nikaribin pêşîya me

bigirin. Weke Meclîsa Ciwanan HEDEP'ê em di têkoşînê de bi biryar in û di azadiyê de bi îsrar in. Em ê li hemberî faşîzmê tawîz nedin. Ji bo hilweşandina vê desthilatdariyê û bidestxistina azadiya xwe em ê têkoşîna xwe berfirehtir bikin. Di serdemeke ku li Tirkiyeyê demokrasî ev qas qels bûye de, erkeke dîrokî li benda her kesê azadî û demokrasiyê dixwazê ye.

Em hemû ciwan û jinan vedixwînin kongreya xwe ya ku wê 24'ê Kanûnê roja Yekşemê saet 10:00'an li Amedê li Salona Dawetê ya Geterlerê bê lîdarxistin."

Li Bedlîsê 19 kes hatin desteserkirin

Li navçeyên Xîzan û Tetwanê yê parêzgeha Bedlîsê ya Bakurê Kurdistanê, 19 kes hatin desteserkirin.

Li gorî Ajansa Mezopotamyayê, hêzên ewlehiyê yê Tirkiyeyê di çarçoveya lîpîrsîna Serdozgeriya Komarê ya Bedlîsê de, îro serê sibehê li gundê Gulpikê yê Xîzanê û gundê Peyandasê yê Tetwanê bi ser gelek malan de girt û 19 kes desteser kirin.

Li gundê Gulpikê 15 kes û li gundê Peyandasê ji heman malbatê 4 kes hatin desteserkirin.

Sedema desteserkirina her 19 kesan heta niha nehatiye zanîn.

Hat zanîn ku derbarê dosyeyê de biryara nihênîbûnê hatiye wergirtin û dê "operasyon" berde-

wam bike.

Li Tirkiye û Bakurê Kurdistanê, hêzên ewlehiyê rojane bi ser malan de digirin û bi hinceta PKK'ê xelkê sivîl, çalakvan û siyasîmedarên Kurd desteser dikin.

Hinek koçberên ji Rojavayê Kurdistanê li Belarûsê asê mane

Hinek koçberên ji Rojavayê Kurdistanê ku dixwest biçin welatên Ewropayê, li bajarê Minskê yê Belarûsê asê mane.

Çend xortên ji Rojavayê Kurdistanê ku li Herêma Kurdistanê bûn, berê xwe dabû Belarûsê.

Wan dixwest berbasî Polonya û Latviyayê bibin ji bo ku biçin Almaniya û welatên din ên Ewropayê.

Lê ew ji aliyê nobedarên sînorî ve hatin girtin û niha li paytexta Belarûsê bajarê Minskê asê mane.

Yek ji koçberan ê bi navê Hemîd Darî ji Belarûsê beşdarî bultena Rûdawê bû û behsa rewşa koçberan asê mane kir.

Hemîd Darî da zanîna ku ew meha Çiriya Pêşînê ji Hewlêrê çûne Dubaiyê û ji wê derê çûne Moskowê û ji wê derê jî çûne Belarûsê.

Hemîd Darî diyar kir ku wan xwestiyê ji Belarûsê derbasî Latviyayê bin lê ew li sînor hatine girtin û got:

"Polsên aliyê Latviya û Polonyayê em girtin û telefonên me şikandin û wan li me xist. Em dîsa avêtin aliyê Belarûsê.

Li ser sînoran gelek koçber hene û kes jî alîkariya wan nakin. Ew li parkan û li daristan dimînin.

Di nav wan de gelek nexweş hene. Gelek koçber li vê derê asê mane û bi wan re pere jî nemane."

Bi gotina Hemîd Darî zêdeyî 2 hezar koçberên ji Rojavayê Kurdistanê niha li Belarûsê asê mane û derketina ji wê derê jî gelekî zehmet bûye.

Hemîd Darî herwiha da zanîna ku hinek ji wan koçberan dixwazin vegehin Kurdistanê û hinek jî hewl didin biçin Almaniya.

Aydin Marûf: Bihêzkirina pêkvejiyanê li Herêma Kurdistanê û Iraqê girîng e

Wezîrê Herêmê yê ji bo Karûbarê Pêkhatayan Aydin Marûf di 26ê Mijdarê de, li bajarê Hewlêrê, pêşwazî li Patriyerk û Serokê Dêra Kildanî li Îraq û Cîhanê Kardînal Luîs Sako

kir û balê kişand ku Hikûmeta Nehem her tim piştewaniya pêkvejiyana cudarengiyên wek etnîkî, olî û baweriyên cuda dike.

Aydin Marûf daxuyand ku: "Serdana Luîs Sako piştgiriyeke mezin e ji bo pêkvejiyana gelan. Niha pêwîstiya me bi piştewaniyeke mezintir heye ji bo bihêzkirina pêwendiyên di navbera netewe û olan de li Herêma Kurdistanê." Herwiha got: "Kabîneya Nehem hertim piştewaniya pêkvejiyana di navbera pêkhateyên cuda yê etnîkî û olî yê Herêma Kurdistanê de kiriye. Ev pêkvejiyan ji bo her kesî gelekî girîng e." Diyar kir jî, "Civîneke taybet ya Dadgeha Bilind a Federal a Iraqê li ser yasaya hilbijartinan û kursiyên pêkhatayan heye. Gilîkirina li hember pêkhatayan û kotayê çewt e, ji ber ku kota atmosfereke wê ya taybet heye û divê her kes piştgirî bide wê. Hebûna pêkhatayan ji bo bihêzkirina pêkvejiyanê li Herêma Kurdistanê û Iraqê girîng e"

Marûf bang li Dadgeha Federal kir ku giliyên li ser kotaya pêkhatayan red bike, dibêje, "her biryarek li dijî kotayê, dê bandorek neyînî bike. Her biryarek ji aliyê Dadgeha Federalî ya Iraqê ve derkeve jî, divê rewşa Iraqê û rewşa siyasî ya herêmê li ber çavan bigire.

Ew gilî li ser pênc xalên yasaya hilbijartina Parlamentoya Kurdistanê hatine tomarkin, ku behsa hejmara kursiyên parlamentoyê, yek bazine û fireh bazneya hilbijartinan û hejmara kursiyên kotayê dike. Ev gilî jî ji aliyê Serokê Fraksiyona YNKê Ziyad Cebar û endamê Kirîstiyaniyê Encûmena Parêzgeha Silêmaniyê Amanc Necîb Şemûn ve hatine tomarkin.

Li gorî madeya 36 ya yasaya Hilbijartina Parlamentoya Kurdistanê, 5 kursiyên kotayê ji bo pêkhateyên Kildan, Suryan û aşûriyan tê veqetandin, kursiyek ji bo pêkhateya Ermenî û 5 kursî jî ji bo Tirkmenan tê dayîn. Eger Dadgeha Federalî di berjewendiya giliyê de biryar bide; 11 kursiyên pêkhatayan li Parlamentoya Kurdistanê dê dakeve 6 kursiya û ti kursiyeke Tirkmenan jî di parlamentoyê de namîne."

Parêzgariya Diyarbekirê mitînga jinan qedexe kir

Parêzgariya Diyarbekirê, mitînga jinan ya di Roja Rûbirûbûna Tundiya Li Dijî Jinê ya Navdewletî de qedexe kir.

Îro 25ê Mijdarê Roja Rûbirûbûna Tundiya Li Dijî Jinê ya Navdewletî ye û biryar e di serî de li Diyarbekirê, li gelek bajar û bajarokên Bakurê Kurdistanê çalaki û xwenîşandan bi rê ve biçin.

Lê Parêzgeha Diyarbekirê qedexeyek ji bo sê demjimêran ragihand û mitînga jinan ya ku ji aliyê Tora Rûbirûbûna Tundiya Li Dijî Jinê ya Diyarbekirê ve tê amadekirin, qedexe kir.

Herwiha Parêzgeha Wanê jî her cure çalaki û xwenîşandan heta 28ê Mijdarê qedexe kirin.

Bi amadebûna Serokwezîr Mesrûr Barzanî merasîma bilindkirina pileya serbazî ya Femande Ezîz weysî bi rê ve çû

Bi amadebûna Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî, merasîma bilindkirina pileya serbazî ya Femande Ezîz Weysî Banî ji Lîwa bo Ferîq hat birêvebirin.

Ferîq Ezîz Weysî li hejmara xwe ya tora civakî ya "X"ê ragehandiye, "Îro roja Yekşemê, 26ê Mijdar 2023ê, bi amadebûna Serokwezîr Mesrûr Barzanî, merasîma bilindkirina pileya min a serbazî ji Lîwa bo Ferîq hat birêvebirin".

Zêdebarî amajedanê bi amadebûna Wezîrê Navxwe yê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Rêber Ehmed û Berpirsê Nivîsingeha Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Şeban Çalî di wê merasîmê de, Ferîq Ezîz Weysî dibêje, "Berî her kesekî spasiyeke bêhempa ji bo serok û serkirdeyê Kurdistanê rêzdar Mesûd Barzanî. Hindî ez heme, dê xebatkar û Pêşmergeyekî dilsoz ê cenabê wan

bim, ez dilsozê rêbaza Barzanî me û bihêvî me ku bi saxlemiyê baş ji me re bimîne".

Ferîq Ezîz Weysî herwesa dibêje, "Spas ji bo rêzdar Serokê Herêma Kurdistanê, rêzdar Serokwezîrê Herêma Kurdistanê û rêzdar Wezîrê

Navxwe yê Hikûmeta Herêma Kurdistanê ku ew pile daye min".

Amajeyê dide malbata xwe jî û dibêje, "Ez spasiya malbata xwe dikim ku gelek arîkarên min bûne ji bo ku ez karê xwe bi rengê durist bikim".

Îsal li Rojhilatê Kurdistanê 29 jin ji aliyê malbatên xwe ve hatine kuştin

Îsal li Rojhilatê Kurdistanê 29 jin ji aliyê malbatên xwe ve hatine kuştin û 89 jin jî ji aliyê hikûmetê ve hatine girtin. Serokê Rêxistina Mafê Mirovan a Hangawê Erselan Yarehmedî îro ji ajansa Rûdawê re ragihand, li Rojhilatê Kurdistanê ji destpêka îsal ve heta niha 181 haletên kuştin, xwekuştin, girtin û

tundiya li dijî jinan hatine tomarkin.

Erselan Yarehmedî got, "29 jin ji aliyê malbatên xwe ve ji ber hincetên cuda hatine kuştin.

13 ji wan ji ber sedemên namûsê û 16ên din jî ji ber sedemên cuda yê wekî pirsgirêkên malbatî û civakî bûn."

Girtina jinan

Li gorî amarên ku Rêxistina Mafê Mirovan Hangawê ji Rûdawê re ragihand, Li Rojhilatê Kurdistanê îsal 89 jin bi sedema çalakiyên siyasî, sivil û çandî ji aliyê Komara Îslamî ya Îranê ve hatine girtin.

Ji wan 89 jinan 19 jina hatine darizandin û cezayê di navbera 3 meh heta 10 salan li wan hatiye birîn.

Di nav jinên ku hatine cezakirin de bi hinceta beşdarî xwepêşandanên piştî kuştina Jîna Emînî bûye cezayê darvekirinê li jineke bi navê Nesîm Nemazî hatiye birîn.

Herwiha li jineke bi navê Perya Kerîm Ednanî jî cezayê qamçikirinê hatiye birîn.

Xwekuştina jinan

Li gorî Serokê Rêxistina Mafê Mirovan a Hangawê, îsal li Rojhilatê Kurdistanê 58 bûyerên xwekuştina jinan hatine tomarkin ku nêzîkî ji sedî 50 ji wan temenên wan di bin 18 salî de bûne.

Dezgeha Xêrxwaziya Barzanî projeya 'Destê Hevkariyê' li Kerkûkê radigihîne

Ofîsa Dezgeha Xêrxwaziya Barzanî ya Kerkûkê projeya "Destê Hevkariyê" li Kerkûkê ragihand û pere, selikên xwarinê û pêdiviyên xwendinê li ser 30 malbatên hejar ên Kerkûkê belav kir. Berpirsê Ofîsa Dezgeha Xêrxwaziya Barzanî ya li Kerkûkê Rêbiwar Muhyedîn ji K24ê re ragihand, Me îro 28ê Mijdarê projeya "Destê Hevkariyê" li Kerkûkê ragihand û bi hevahengiya ligel rêxistina (Exsan el-Kerma) û Selahedîn Serdarî, me pere, selikên xwarinê û pêdiviyên xwendinê li ser 30 malbatên kêmderamet belav kirin.

Da zanîn jî, Malbatên ku îro alîkarî li ser wan hatine belavkirin, berê serdana Ofîsa Dezgeha Xêrxwaziya Barzanî ya Kerkûkê kiribûn û piştî lêkolîna komîteya me ya lêkolînê, em gihîştin wê encamê ku rewşa wan malbatan ne baş e û ji ber vê yekê me amadekariya

belavkirina alîkariyê li wan kir.

Rêbiwar Muhyedîn got: Weke hemû rêxistinên din, em her sal hejmarek projeyan plan dikin û wan pêşniyarî serokê Dezgeha Xêrxwaziya Barzanî dikin.

Herwiha got: Serokê Borda Dezgeha Xêrxwaziya Barzanî Mesrûr Barzanî û Serokê Dezgeha Xêrxwazî Mûsa Ehmed giringiyeke taybet didin xelkê Kerkûkê.

Destnîşan kir jî: Sala borî bi zêdetir ji du milyar dînar, alîkariyên wek selikên xwarinê, pêdiviyên xwendinê, ava paqij û gelek tiştên din li ser welatîyên Kerkûkê hatin dabêşkirin. Berpirsê Ofîsa Dezgeha Xêrxwaziya Barzanî ya li Kerkûkê diyar kir jî, ji niha ve planan datînin, ji bo sala 2024an bikarin bi awayekî baştir xizmeta welatîyên Kerkûkê Bikin.

Kongreya Yekîtiya Nivîskarên Kurd a Swêdê bi rê ve çû

Yekîtiya Nivîskarên Kurd a Swêdê (YNKS) kongreya xwe ya 27an, doh li Pirtûkxaneya Kurdî ya Stockholmê bi beşdariya endamên xwe pêk anî.

Kongre bi rêzgirtina şehîdên Kurdistanê dest pê kir û bi xwendina rapora xebatê, rapora aborî, gotûbêjên li ser raporên berdemam kir.

Nesrîn Rojkan di kongreyê de dîsa wek Seroka Yekîtiya Nivîskarên Kurd a Swêdê hat hilbijartin.

Herwiha Têmîrû Xelîl, Zinar Soran, Hêdî Gomeyî, Cumalî Karaman, Selam Cizîrî û Nezîr Akad jî wekî Komîteya Kargêr hatin hilbijartin.

Komîteya Kargêr di nav xwe de

wezîfe dabeş kirin, Têmûrê Xelîl wekî sekreter û Zinar Soran jî wekî berpirsê aboriyê hatin destnîşankirin.

Seroka Yekîtiya Nivîskarên Kurd a Swêdê Nesrîn Rojkan ji Rûdawê re behsa xebatên yekîtiyê û yên xwe kir.

Nesrîn Rojkanê diyar kir ku YNKS 30ê Nîsana 1989an bi însiyatîfa Malmîsanîj, Cemşîd Heyderî, Hemê Seîd, Muhemmed Muhtedî, Mustefa Duzgun, Şerko Bêkes, Xebat Arif û bi beşdariya 26 nivîskarên Kurd hatiye damezrandin.

Yekîtiya Nivîskarên Kurd a Swêdê sala 1994an belav dibe û piştî 22yê Kanûna Paşînê ya 1995an Komeleya Nivîskarên Kurd

a Swêdê bi beşdariya 20 nivîskaran Kurd tê damezrandin.

Bi gotina Nesrîn Rojkanê sala 2021an de navê Komeleya Nivîskarên Kurd a Swêdê hat guhertin da ku yekîtiya di navbera Kurd da nîşan bide navê wê bûye "Yekîtiya Nivîskarên Kurd a Swêdê".

Sala 2021an cara yekem Nesrîn Rojkan wekî jineke nivîskar bû seroka Yekîtiya Nivîskarên Kurd a Swêdê.

Yekîtiya Nivîskarên Kurd a Swêdê da zanîn ku di wê salê de gelek çalakiyên cûr bi cûr hatine lidarxistin û got:

"Ne tene danasîna berhemên endamên YNKSyê herwiha Mihrîcana Helbestvanên Jin hat lidarxistin û gelek pispor û nivîskarên Kurd ên her çar perçeyên Kurdistanê semîner li ser wêje, ziman, dîrok û çanda Kurdî li dar xistin."

Nesrîn Rojkanê bi bîr xist ku bi beşdarî û hevkarîya kesên mîna Kenanê Nado, Mikail Bulbul, Hikmettin Atlî, Necat Zivîngî û gelek kesên din çalakî hatine lidarxistin.

Nesrîn Rojkanê herwiha da zanîn ku îsal jî dê çalakiyên cûr bi cûr bêne amadekirin.

Yekîtiya Nivîskarên Kurd a Swêdê di heman demê de da zanîn ku danasîna endamên Yekîtiyê dê wekî dokumanter bê amadekirin û ew dê wekî arşîv bimîne.

Şaxewan Ebdullah: Em ê li Kerkûkê dawî li rewşa ferzkirî bînin

Endamê Komîteya Navendî ya Partiya Demokrat a Kurdistanê (PDK) û Cîgirê Serokê Parlamentoya Iraqê Şaxewan Ebdullah, di

merasîma vekirina baregeha sêyem a PDKê li Kerkûkê de, ragihand ku ew ê li Kerkûkê dawî li rewşa ku ev 6 sal in hatiye ferzkirin bînin.

Ebdullah ji K24ê re daye xuyakirin, "Em vegeriyan Kerkûkê ji bo bihêzkirina pêkvejiyanê û yekrêziya di navbera pêkhatayan de."

Şaxewan Ebdullah got: "Bi riya hilbijartinên pak û nûnerên PDKê yên di Encûmena Parêzgehê de; em ê dawî li vê rewşa ferzkirî, nedadwerane di xizmetguzariyê de, gendelî û zilma berpirsan û vê bê rêveberiyê li vî bajarî bînin."

Li ser daxwazên hin aliyan bo paşxistina hilbijartinan jî Şaxewan Ebdullah got: "Ez endamê komîteya pêdaçûna tomarkirina dengderan im. Min di hefteya borî de bi beşdariya birayên ereb û tirkmen serpereştiya yekemîn civîna komîteyê kir. Ti rexneya wan li ser tomarkirina dengderên Kerkûkê nebûn."

Şaxewan Ebdullah diyar kir: "Hinek alî ditirsin ku Kurd kursiyên xwe di Encûmena Parêzgeha Kerkûkê de zêde bikin."

Hêjayî gotinê ye, Partiya Demokrat a Kurdistanê (PDK), îro 26ê Mijdara 2023yan piştî şeş salan baregeha Liqê Sêyem ya PDKê li Kerkûkê bi fermî vekir û kampanyaya hilbijartinan parêzgeha Kerkûkê da destpêkirin.

Li Şîrnexê di çalakiya jinan de 21 kes hatin desteserkirin

Rêxistinên jinan ên HEDEPê kom bûn û xwestin daxuyaniyekê bidin lê polîsan midaxele kir û 21 kes hatin desteserkirin.

Li Meydana Omer Kabakê ya taxa Yeşilyurtê ya Şîrnexê ji bo Roja Navneteweyî ya Têkoşîna Li Dijî Tundûtûjiya Li Ser Jinan, rêxistinên jinan ên Partiya Wêkhevî û Demokrasiyê ya Gelan (HEDEP) xwestin xwepêşandanekê bikin û daxuyaniyekê bidin.

Parlamentera HEDEPê Newroz Uysal Aslan jî di nav xwepêşandanê de bû.

Polîsan bi hinceta ku ji parêzgariyê destûra çalakiyê nehatiye wergirtin midaxelayî çalakiyê kir û 21 kes desteser kirin.

Tê gotin ku ji kesên hatin desteserkirin 20 jin in û yek jî rojnamegerekî mêr e.

Polîsan kesên hatin desteserkirin piştî kontrola tenduristiyê ya li Nexweşxaneyê Dewletê ya Şîrnexê birin Navenda Ewlehiyê ya bajêr.

Di nava kesên ku hatin desteserkirin de serok û rêveberên rêxistinên jinan ên HEDEP, HDPê, DBPê û TJAYê hene.

Li Rojava 2 milyon û 150 hezar kes bê ceyran mane

Hat aşkere kirin ku li Bakur û Rohilatê Sûriyê ku 2 milyon û 150 hezar kes ji ber êrişên Tirkiyê bê ceyran mane û di şeş mehên dawî de ziyana maddî ji milyarek dolarî derbas bûye.

Li gorî Malbenda Mafên Mirovan a Sûriyeyê (SOHR), di êrişên esmanî yên Tirkiyeyê de, cihên sivîlan, bendav, santralên elektrîkê û Avahiyên giştî yên wekî şebekeyên avdanê hatin rûxandin. Herî kêr 45 kes mirin. Tirkiyeyê di 5ê Çiriya Pêşiyê de li dijî herêmên di bin kontrola Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) li Bakur û Rohilatê Sûriyê êrişên esmanî dabû destpêkirin.

Rêveberiya Zeviyên Petrolê ya Rimêlanê tîkildarî ziyarên maddî raporek weşandiye. Di raporê de hat diyarkirin ku li başûrê Heskê û Dêrezorê bandora êrişan li cihê nan çêkirin û stasyonên avê bûne.

Xerciyên avakirina nû li gorî nûçeyê Ajansa Mezopotamyayê, li

herêmên Rêveberiya Xweser ji ber ku hin îstasyon bi temamî ji xizmetê ketine 2 milyon û 150 hezar kes bê ceyran mane.

Di raporê de hat diyarkirin ku li herêmê 13 bîrên petrolê hatin bombabarankirin û ev jî tê wateya 35 milyon û 351 hezar û 228 dolar ziyana maddî. Di 6 stasyonên

komkirina petrolê de jî 96 milyon û 565 hezar dolar zirar çêbû. Lêçûna nûavakirin û çakkirina navendên petrolê yên ku bûne hedefa êrişan 7 milyon û 500 hezar dolar e.

Di raporê de her wiha hatiye gotin ku ji ber êrişan dahata xezîneya Rêveberiya Xweser herî hindik 540 milyon dolar kêr bûye.

Li Amed û Wanê çalakiyên 25ê Mijdarê hatin qedexekirin

Ji aliyê Parêzgeriya Diyarbekirê ve hat ragihandin ku çalakiya ji aliyê rêxistinên jinan ve amadekariyên wê tî

kirin hatiye qedexekirin, her wiha li Wanê jî bo 4 rojan qedexeya çalakiyan hat ragihandin.

Di çarçoveya 25ê Mijdarê Roja Pêşîlgirtina Tundiya Hember Jinan de biryar bû ku ji aliyê rêxistinên jinan ve demjimêr 16.00 meşek were li darxistin.

Li ser vê yekê Parêzgeriya Diyarbekir ragihandin ji ber ku metirsiya rûdana aloziyan heye hemû cûre çalakiyên navbera 16.00-19.00ê hatine qedexekirin.

Ji aliyê xwe ve, Parêzgeriya Wanê jî ragihand ji bilî çalakiyên Parêzgeriyê an jî qeymeqamtiyan destur dane hemû cure çalakiyên navbera 25ê mijdarê û 28ê mijdarê de ne ku roja 28ê jî tê de hatine qedexekirin.

Bafil Talebanî û Elî Bapîr civiyan: 'Divê kêşeya mûçeyan bê çareserkerin'

Serokê Yekîtiya Niştîmaniya Kurdistanê (YNK) Bafil Talebanî û Serokê Komela Îslamî ya Kurdis-

tanê Elî Bapîr civiyan û ji partiyên Kurdistanê daxwaz kirin ji bo çareserkerina kêşeya mûçeyan di nav hewldanan de bin.

Di daxuyaniya piştî hevdişina Talebanî û Bapîr de hate gotin ku divê berjewendiyên bilind ên gelê Kurdistanê bê parastin û daxwaz hat kirin, ji bo çareserkerina kêşeya mûçeyan karmendên Herêma Kurdistanê hemû partiyên Kurdistanê bikevin nav hewldanan.

Herwiha hate diyarkirin ku mijareke din a hevdişinê jî, parastina ewlehî û aramiya herêmê û rakirina astengên li pêş hilibijartinên bêne kirin bû.

Li Semsûrê bi hinceta PKKyê 3 kes hatin girtin

Li parêzgeha Semsûrê ya Bakurê Kurdistanê, doh bi hinceta "endamî û alîkariya PKKyê" 3 kes hatin girtin.

Tîmên Femandariya Cendirmeyan a Semsûrê bi serpereştiya Serdozgeriya Komarê ya Semsûrê, 20ê Mijdara 2023yan bi "hinceta PKKyê" li parêzgehên Semsûr û Hatayê 3 kes desteser kiribûn.

3 kesên hatibûn desteser kirin cendirmeyan ew biribûn Femandariya Cendirmeyan a Semsûrê.

Piştî karên îfade wergirtinê doh cendirmeyan ew şandin Dadgeha Semsûrê.

Dadgehê bi hinceta ku "endamên PKKê" ne derbarê welatîyên bi navê K.K, A.T. û S.K. de biryara girtinê da û ew şandin Girtîgeha Semsûrê.

Li Tirkiye û Bakurê Kurdistanê, hêzên ewlehiyê rojane bi ser malan de digrin û bi "hinceta PKKyê" xelkê sivil û siyasetmedarên Kurd desteser dikin.

Nasnamayên 3 gerîlayan hatin eşkerekirin

Hêzên Parastina Gel (HPG) ku baskê çekdarî ye PKKyê ye nasnameya 3 gerîlayan canê xwe ji dest daye eşkere kir. HPGyê ragihand ku her sê

gerîlayan li Başûrê Kurdistanê, li Girê Amêdiyê canê xwe ji dest daye. Li gorî daxuyaniya HPGyê, gerîlayan 20ê vê mehê li Girê Amêdiyê êrişî leşkerên artêşa Tirkiyeyê kiriye û 49 leşker hatine kuştin. Li gorî heman daxuyaniyê, di vê êrişê de 3 gerîlayan PKKyê jî canê xwe ji dest daye.

HPGyê di daxuyaniya xwe de da zanîn ku nasnameyên van gerîlayan bi vî rengî ne:

- Fatîh Bulutê bi nasnavê Ciwan Welat, ji Mêrdîna Bakurê Kurdistanê ye
- Ramazan Bîlalê bi nasnavê Andok Adil, ji Efrîna Rojavayê Kurdistanê ye
- Saît Songulalpê bi nasnavê Botan Raperîn, ji Sêrta Bakurê Kurdistanê ye lê li Stenbolê ji dayîk bûye

Wezîrê Pêşmergeyan: Herêm di rewşeke hestyar a serbazî û siyasî re derbas dibe

Wezîrê Pêşmergeyan Şoriş Îsmail îro veşarî ser karê xwe.

Wezîrê Pêşmergeyan ê Herêma Kurdistanê Şoriş Îsmail danê sibehê veşarî ser karê xwe û di civîneke çapemeniyê de sedemên vegera xwe eşkere kirin.

Wezîrê Pêşmergeyan Şoriş Îsmail di axaftina xwe de got:

"Demeke dirêj e ez ji erkê xwe dûr ketim û di wê demê de Wezareta Pêşmergeyan di pêvajoya çaksaziyê de di qonaxeke dijwar a hevahengî û astengiyar re derbas bûye, pêvajoyê sist bûye."

Wezîrê Pêşmergeyan Şoriş Îsmail li ser sedema vegera xwe anî ziman:

"Herêm di rewşeke gelekî hestyar a serbazî û siyasî re derbas dibe û metirsiyeye cidî heye, ji ber wê jî rewşa xirab a Wezareta Pêşmergeyan cihê nîgeraniya her kesî bû."

"Rûyekî niştîmanî û bedew nîşanî cihanê da"

Şoriş Îsmail behsa armanca kar û xebata xwe ya ku wekî Wezîrê Pêşmergeyan di kabîneya nehemîn a Hikûmeta Herêma Kurdistanê de kir û got:

"Hemû armanc û prensîpên me ji bo pêvajoya çaksazî, rêxistin û

yekkirina hêzên Pêşmergeyan Kurdistanê bû.

Ez dikarim bi serbilindî ragihînim ku Wezareta Pêşmergeyan bi rûbirûbûna gendelî û rûbirûbûna xirabkirina çavkaniyên giştî kariyê rûyekî niştîmanî û bedew nîşanî cihanê, dostên me û hevpeymaniya navdewletî bide."

Wezîrê Pêşmergeyan spasiya Nêçîrvan Barzanî, Mesrûr Barzanî û Qûbad Talebanî kir ku di çaksazî û pêvajoya yekkirin û rêxistinê hêzên Pêşmergeyan de rola wan hebûye.

Piştî ku nakokiyên navxwe yên Yekîtiya Niştîmaniya Kurdistanê (YNK) dest pê kir, Tîrmeha 2021ê

guhertin di hinek postên YNK û hikûmetê de hatin kirin ku yek ji wan jî Wezareta Pêşmergeyan bû.

YNKyê dixwest li şûna Şoriş Îsmail kesekî bike Wezîrê Pêşmergeyan lê PDKyê dixwest ew vegere ser karê xwe.

Wezîrê Pêşmergeyan Şoriş Îsmail, dawiya sala 2022yan dest ji kar kişand û venegeriya ser karê xwe.

Serokê Fraksiyona YNKyê ye Encûmena Parêzgeha Hewlêrê Rêbaz Bêrkotî li şûna Şoriş Îsmail hat destnîşankirin lê ji ber nakokiyên di navbera YNK û PDKyê de guhertinên wezîran nebûbûn rojeva parlamentoyê.

Şehîd Milîtan û Mehmûd bi merasîmeke girseyî hatin veşartin

Cenazeyên şehîd Milîtan Kobanê (Hecî Xelîl) û Mehmûd Kobanê (Mehmûd El Oso) li Kobanê bi merasîmeke girseyî hatin veşartin.

Mijdara 2023'an de li Heskê li ser erka xwe şehîd bûn. Cenazeyên herdu şehîdan li goristana Şehîd Dicle ya li Başûrê Kobanê bi merasîmekê

Rêveberiya Xweser, Malbatên Şehîdan tevî merasîmê bûn.

Endamê Meclîsa Rêveber a Partiya Yekîtiya Demokratîk (PYD) Ehmed Xoce li merasîmê axivî û diyar kir ku ew bi saya şehîdan gihîştine vî astê.

Ehmed Xoce got, "Şehîd Milîtan û Mehmûd ji bo gelê xwe canê xwe feda kirin û destketiyên şoreşê parastin."

Endama Rêveberiya Kongra Star a navçeya Şêranê Litfiye Silêman jî got, "Navê şehîdên me wê bi tîpên zêrîn li dîroka Kurdistanê bêne nivîsandin. Em ê xwedî li şehîdên xwe derkevin."

Piştî birayê şehîd Mehmûd Ednan Oso axivî û diyar kir ku ew ê li ser şopa şehîdan, xwedî li nixên şehîdên xwe derkevin.

Di dawiya merasîmê de cenazeyên şehîdan li ber dirûşman hatin veşartin.

Şervanên QSD'ê Milîtan Kobanê (Hecî Xelîl) û Mehmûd Kobanê (Mehmûd El Oso) di 23'ê

hate veşartin.

Ji şênîyên herêma Firatê bi sedan kes tevî nûnerên sazîyên

Li Stenbolê 3 kesên HEDEP'yî hatin girtin

Li Stenbolê ji 42 kesên di 24'ê Mijdarê de hatin binçavkirin 3 kes hatin girtin, 39 kes jî bi şertê kontrola edlî hatin berdan.

Li Stenbolê di 24'ê Mijdarê de tevî endamên Meclîsa Ciwanan a Partiya Wekhevî û Demokrasiyê ya Gelan (HEDEP), rêveberên berê yên Partiya Demokratîk a Gelan (HDP) û endamê Komeleya Hiqûqnasan ji bo Azadiyê (OHD) Yûsûf Gorucu jî di nav de 42 kes hatin binçavkirin.

Ji bo binçavkirinan 2 lêpîrsînên cuda yên salên 2021 û 2022'an weke hincet hatin nîşandan.

Bi îdfaya "endametîya rêxistinê" û "fînansekirina rêxistinê" 3 kes hatin girtin, 39 kes jî bi şertê kontrola edlî hatin berdan.

Kesên hatin girtin endamê Meclîsa Ciwanan a

HEDEP'ê Omer Gorunmek, Azad Barîş û Şehmûs Barîş in. Hate ragihandin ku wê her sê kesên hatin girtin bixin Girtîgeha Marmarayê.

Peyama kak Mistefa Hicrî bi hilkevta cêjna Xawenkar

Kak Mistefa Hicrî, Bepirsê Navenda Birêveberiya Giştî a Hizba Demokrat a Kurdistanê Îranê, bi

hilkevta cêjna Xawenkar peyamek belav kir.

Deqa peyamê bi wî awayî ye:

Cejna Xawenkar ku hilkevtekî Olî a hevwe-latîyên bavemendên olê "Yarî" ye, hilgire peyama serkevtin bi ser dujmin û neyaran de ye.

Bi hilkevta vê cejnê, ez pîrozbahiyê li tev bavemendên Yarî li hemî perçên Kurdistanê dikim.

Tewî evê ku Yarsan li bin givaş û çavedêriya demûdezhgehên ewlehiye rejîma komara îslamî de ne û berdewam ji mafê Olî û ciwakiye xwe hatine bêparkirin, ez hîvîdarim îsal, peyama serkevtina bi ser neyar û dujminên azadiyê de bikne hêvênê yekrêzî û cejnê.

Mistefa Hicrî

Bepirsê Navenda Birêveberiya Giştî a Hizba demokrat a Kurdistanê Îranê 5ê Xezelwera 1402 a rojî

Li Fînlanda li siyasetmedarê Kurdê rojhilat Dr. Heqî Mecîd xistin

Li Fînlanda êdî siyasetmedar û kesayetiya Rojhilatê Kurdistanê Dr. Mecîd Heqî xistin û birîndar kirin. Mecîd Heqî li ser Facebooka xwe nivîsand ku niha rewşa wî baş e.

Tê gotin kesên ku êrîşî wî kirine alîgirên hikmeta Îranê ne.

Hamasê 17 dîl û Îsraîlê jî 39 girtiyên Filistînî serbest berdan

Di roja sêyem a rêkeftina agirbesta demkî ya navbera Îsraîl û Hamasê de, Hamasê piştrast kir ku 13 dîlên Îsraîlî, 3 Taylandî û 1 dîlê Rûsî radestî

Komîteya Navdewletî ya Xaça Sor kirin. Medya Îsraîlî ragihand ku rehîneyê Rûs jî hemwelatîyê Îsraîlê ye. Li hember vê yekê Îsraîlê 39 girtiyên Filistînî serbest berdan.

Di daxuyaniya artêşa Îsraîlê de hat gotin ku 14 Îsraîlî û 3 welatîyên biyanî yên li Şerîda Gazzeyê ji aliyê Hamasê ve radestî Xaça Sor hatine kirin. Her wiha Hamasê ragihand ku wan 13 dîlên Îsraîlî, 1 Rûs û 3 Taylandî radestî Xaça Sor kirine. Hat ragihandin ku 39 zarokên Filistînî yên di girtîgehên Îsraîlê de ne hatin berdan.

Hamasê ragihand ku hemwelatîyê Rûsî yê dîl, wêk "bersiva hewildanên" Serokê Rûsyayê Vladîmîr Pûtîn hat berdan.

Bi vê yekê re hejmara Filistîniyên ku ji roja Înê agirbest dest pê kir ve hatin berdan derket 117an. Hejmara dîlên ku ji aliyê Hamasê ve hatin berdan 40 kes e. Tê texmînkirin ku Hamas nêzî 200 dîlên din jî hene.

Agirbest şeva Duşemê bi dawî dibe, lê ihtimal heye ku were dirêjkirin.

Konsulê Almanyayê: Em dixwazin di piroseya çaksaziyê û hevgirtina hêzên Pêşmergeyan de arîkar bin

Konsulê Giştî yê Almanyayê li Herêma Kurdistanê bi Wekalet ragehand, "Gefa DAIŞê hêştê bidawî nehatiye û em dixwazin di piroseya çaksaziyê û hevgirtina hêzên Pêşmergeyan Kurdistanê de arîkar bin, ji bo ku bibe artêşeke bihêz ji bo bergirîkirinê ji xelk û axa Kurdistanê.

Konsulê Giştî yê Almanyayê li Herêma Kurdistanê bi Wekalet Benjamin Hanna ji K24ê re ragehand, "Adara îsal Perlemana Almanyayê erkê hêzên xwe li Herêma Kurdistanê ji bo saleke din dirêj kir û armanca wê yekê jî ew e ku di berhingarbûna gefan de arîkariya Pêşmergeyan bike".

Herwesa got, "Peywendiyên Almanyayê û Kurdistanê gelek giring û bihêz in, Adara îsal Wezîrê Derve yê Almanyayê serdana Herêma Kurdistanê kir".

Benjamin amaje da, "Almanyayê di warên bazirganî û siyasî de peywendiyên baş bi Herêma Kurdistanê re hene. Ji bilî

wê yekê jî, piştevanî û arîkariya pêkhatên Kurdistanê dike. Ev jî erkeki din ê konsulxaneyê ye û em gelek dilxweş in jî ku em li vê derê bin û li ser peywendî û hevahengiyên xwe berdewam bin".

Herwesa amaje da, "Almanyayê di warên serbazî û ewlehî de jî li Herêma Kurdistanê çalak e, serbazên me li vê derê ne ku bikarin arîkariya Pêşmergeyan bikin û Pêşmerge hev bigirin ji bo ku bibin

artêşeke bihêz ji bo bergirîkirinê ji Kurdistanê".

Almanyaya federal bi rêya hejmareke şewirmendên bilind ên serbazî û hêzên xwe li Îraqê û Herêma Kurdistanê bi hatina teroristên DAIŞê re roleke bibnador û berçav di şkandina teroristan û parastina aramiya deverê û hevkarî û arîkariyên berdewam de ji bo Îraqê û Herêma Kurdistanê gêraye.

PDKê baregeha xwe ya Kerkûkê bi fermî vekir: Kampanyeya hilbijartinê hate destpêkirin

Partiya Demokrat a Kurdistanê (PDK) îro Yekşemê 26ê Mijdara 2023yan, baregeha Liqê Sêyem yê PDKê li Kerkûkê bi fermî vekir.

Di vekirina fermî ya baregeha PDKê ya Kerkûkê de, gelek bepirs, kadro û xelkê Kerkûkê bi alên Kurdistanê beşdarî kirin. Herwiha baregeha Sêyem a PDKê li Kerkûkê bi hezaran alên Kurdistanê û PDKê hate xemilandin.

PDK îro dest bi kampanyayê mezîn a hilbijartinên encûmena parêzgeha Kerkûkê dike.

Bepirsê Îdarî yê Liqê Sêyem a PDKê Aram Mame di merasîma vekirinê de ji K24ê re daye xuyakirin ku ji îro ve PDK bi awayekî berfireh dest bi kampanya hilbijartinên encûmena parêzgeha Kerkûkê dike.

Hêjayî bibîrxistinê ye, piştî bûy-

erên 16ê Cotmeha 2017an, hêzên salan PDKê îro 26ê Mijdara Iraqî dest danîn ser baregehên 2023an baregeha xwe ya Sêyem li PDKê yên li Kerkûkê. Piştî şeş Kerkûkê bi merasîmekê vekir.

Însiyatîfa Roboskiyê: Divê edalet pêşiyê were Roboskiyê

Însiyatîfa Edaletê ya ji bo Roboskiyê got: "Divê dewlet bi qetlîamên xwe re rû bi rû bimîne. Heta edalet neyê Roboskiyê nayê Tirkiyeyê jî."

Însiyatîfa Edaletê a ji bo Roboskiyê, bi wesîleya meha 143'yemîn a Komkujiya Roboskiyê li ber avahiya Komeleya Mafên Mirovan (ÎHD) a Şaxa Enqereyê daxuyaniyek da.

Daxuyanî ji hêla Hevseroka Şaxa ÎHD'ê ya Enqereyê Asli Saraçê ve hat dayîn.

'EGER BERPIRSIYAR NEYÊN DARIZANDIN WÊ KOMKUJÎ BERDEWAM BIKIN'

Asli Saraç anî ziman ku Komkujiya Roboskiyê wehseteke mezîn e û 34 kes hatin qetilkirin ku tenê rêya debara wan bazirganiya sînor bû. Asli Saraçê diyar kir ku ew dê tekoşîna edaleta ku 12 sal

in pêk nehatiye bidomînin û anî ziman ku eger bepirsyar neyên darizandin dê komkuji berdewam bikin.

Asli Saraç wiha xebardana xwe dewam kir: "Wehseta duh li Roboskiyê qewimî, îro li Xezeyê diqewime" û axaftina xwe bi van

gotinan bi dawî kir: "Divê dewlet bi qetlîamên xwe re rû bi rû bimîne. Heta edalet neyê Roboskiyê nayê Tirkiyeyê jî. Rastiya ku em tê de ne; dewlet bêcezebûn, şer û nebûna edaletê ye. Em alîgirên lêgerîna edaletê û bi aramî pêkvejiyanê ne."

Sekreterê NATOyê bangî Tirkîyeyê kir

Sekreterê Giştî yê NATOyê got, "Dema wê hatiye ku Tirkîye dawî li pêvajoya endamtiya Swêdê ya NATOyê bîne."

Beriya Civîna Wezîrên Karên Derve ya NATOyê Sekreterê Giştî yê NATOyê Jens Stoltenberg li Bruksela paytexta Belcîkayê ji rojnamegeran re axivî.

"Niha dora Tirkîyeyê ye" Jens Stoltenberg li ser endamtiya Swêdê ya NATOyê wiha axivî:

Swêdê sozên ku dabûn pêk anîne û ewa ku li ser milê wê bû ji bo endamtiya NATOyê bicih kirine.

Niha dora Tirkîyeyê ye ku erkê dikeve ser milê wê bicih bike."

Stoltenberg herwiha got, "Agahiya xweş ew e ku serok Erdogan belgeya taybet a qebûlkirina endambûna Swêdê ya NATOyê şandîye parlamentoyê.

Tiştêkî baş e jî ku parlamentoya Tirkîyeyê li Enqereyê dest bi gotubêjki-

rîna belgeyê kiriye û hêvîdar im di demeke kin de ew pêvajoyê bi dawî bibe."

Dengdan hatibû paşxistin 16ê Çiriya Paşîna 2023yan Lijneya Pêwendiyên Derve ya Parlamentoya Tirkîyeyê bi serokatiya Fuad Oktay civiyabû.

Dengdana li Parlamentoya Tirkîyeyê ya li ser pesendkirina endamtiya Swêdê ya NATOyê hatibû paşxistin.

Serokê Lijneya Pêwendiyên Derve ya Parlamentoya Tirkîyeyê got: "Bi awayekî fermî ew dê ji Wezareta Karên Derve ya Tirkîyeyê bixwazin ku zanyariyên zêdetir derbarê bicihkirina sozên Swêdê dayîn wan ku bizanin çi pas pabendî mercên Tirkîyeyê yê li Madrîdê îzme kirin bûye."

23yê Çiriya Pêşîna 2023yan yadaşnameya endamtiya Swêdê ya NATOyê bi înzeya Serokkomarê Tirkîyeyê Recep Tayyîp Erdogan

pêşkêşî Serokatiya Parlamentoya Tirkîyeyê hat kirin.

Serokatiya Parlemantoyê heman rojê yadaşnameyê ji Lijneya Pêwendiyên Derve, Asayîş û Parastinê ya Parlamentoyê re şand.

Eger pêvajoyê bi piraniya dengê 18 endamên her du lijneyan hat qebûlkirin, wê demê dosyayê dişînin ji serokatiya parlamentoyê re û li wir rojek tê dest-nîşankirin ku li parlamentoyê deng li ser bê dayîn.

12ê Gulana 2022yan Fînlanya û Swêdê bi hev re daxwaznameya endamtiya NATOyê pêşkêş kirin.

Roja 18ê Adara 2023yan yadaşnameya endamtiya Finlandiyayê bi înzeya Erdogan ji serokatiya parlamentoyê re hat şandin.

30ê Adarê parlamentoya wî welaî endamtiya Finlandiyayê qebûl kir û 2ê Nîsanê jî biryar di rojnameya fermî ya Tirkîyeyê de hat belavkirin.

Gulana îsal Lûtkeya NATO li Lîwanya hat sazîkirin û tê de Recep Tayyîp Erdogan endamtiya Swêdê ya di nava NATO qebûl kir û ragihand:

"Di meha Çiriya Pêşîna de demsala nû ya parlamentoyê despêdike û ew dê dosyayê bişînin wir û eger parlamento qebûl bike, em jî qebûl bikin."

Xala 5emîn a NATOyê Hevpeymanîya NATOyê ji 31 wela-tan pêk tê.

Li gorî xala 5emîn ya peyman-nameya NATOyê ku di sala 1949an de hatiye îzme kirin, her êrişek li dijî endameke NATOyê çêbibe, wekî êrişê li ser hemû endaman tê dîtin û divê hemû endam bersiva wan êrişan bidin.

Şanda opozîsyona Sûriyê bi xelkê Efrînê re civiya

Hate ragihandin ku şandeke Îtilafa Opozîsyona Sûriyeyê bi xelk, rûspî û komeleyên bajarê Efrînê yê Rojavayê Kurdistanê re civiya û civîna

xwe ya Desteya Giştî jî li bajarê Efrînê li dar xist. Li gorî zanyariyan, di civînê de rewşa siyasî ya li Efrînê hate gotubêjkirin û piştî civîna desteyê şandeke bi serokatiya Hadî Elbehra li Helebê civînek li gel xelk, rûspî û komeleyên devera Efrînê li dar xist.

Hate diyarkirin Îtilafa Sûriyê ji endamên Îtilafê Elî Îsa, Azad Osman, Mihemed Şêx Reşîd, Behcet Eletasî, Atif Zirêk û Esed Elîto pêk hatibû û bi xelkê Efrînê re rewşa deverê û pêdiviyên wê û astengiyên li ber jiyana xelkê hatin gotubêjkirin.

Hate ragihandin ku nûnerê Hikûmeta Demkî û Wezîrê Darayî û Aboriyê yê Îtilafê Ebdilhekîm Elmisrî jî beşdarî hevdiîtinê bûye.

Hêjayî bibîrxistinê ye bajarê Efrînê ji sala 2018an ve ji aliyê artêşa Tirkîye û komên çekdarên opozîsyona Sûriyê ve hatiye dagirkirin û ji aliyê wan ve tê birêvebirin.

Lehiyê Bakurê Kurdistanê daye ber xwe: Mirî, birîndar û wînda hene

Pêlêke berf û baranê berê xwe daye Bakurê Kurdistanê. Li tevahiya Bakurê Kurdistanê roja yekşemê di encama barana gur û berfê de zererên canî û madî çêbûn.

Li parêzgeha Êlihê malbatek li ber lehiyê çû û kesekê canê xwe ji dest da, 3 kes birîndar bûn û 3

zarokên ku xwişk û birayên hev in jî wînda ne.

Parêzgarê Êlihê Ekrem Canalp li ser lehiyê got: "Di encama barana ku doh êvarî dest pê kir û bi şevê berdewam kir li navenda Batmanê serê metre çargoşeyekê zêdetirî 100 kilogram baran bariya.

Piştî lehiyê rabû û di encamê de mixabin welatîyêke me canê xwe ji dest da û 3 welatîyên me jî bi birîndarî ji bo nexweşxaneyê dewletê hatin veguhestin û rewşa wan baş e. 3 welatîyên me jî wînda ne."

Li Amedê jî welatîyêkî canê xwe ji dest da û li bajarên din jî bûyerên trafîkê çêbûn.

Saziya Keşnasyê hişyarî dabû Ji ber barana gur û lehiyê rê hatin girtin û mal di bin avê de man.

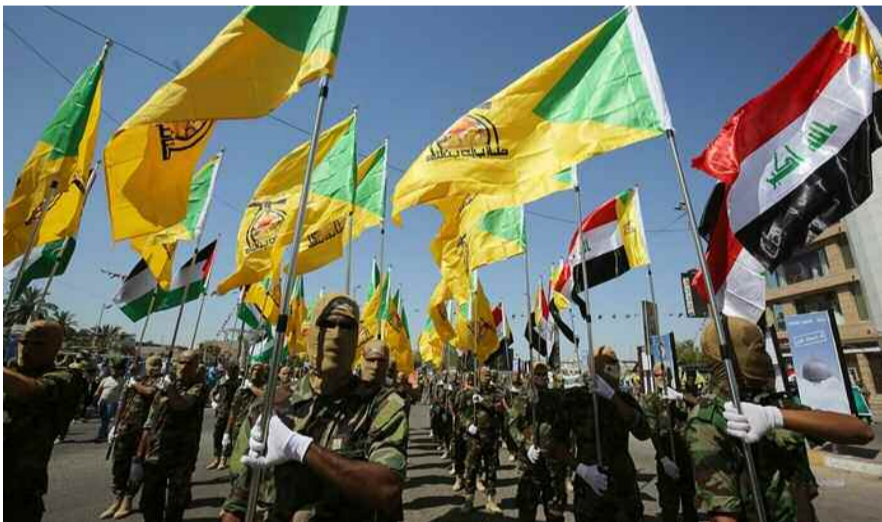
Li Çewligê jî ber berf û baranê 2 otobusên rêwîyan qulbîn û 22 kes birîndar bûn.

Şaredarê Semsûrê Suleyman Kilinç jî anî zîman: "Wekî hûn dibînin li her derê baraneke gur heye. Em jî bi hemû hevalên xwe û karmendên şaredariyê re li qadê ne.

Em ji paqîkirina avrêjan heta vekirina rêyan hewl didin hemû pirsgrîkan yek bi yek çareser bikin."

Li Tirkîye û Bakurê Kurdistanê baran û berf berdewam e.

Saziya Keşnasyê ya Tirkîyeyê îro ji bo 10 bajarên Bakurê Kurdistanê hişyariya di asta zer de û ji bo 5 bajaran jî hişyariya di asta porteqalî de ragihand.

Ji Hizbullahê Iraqê biryareke nû: 'Em êrişên ser Îsraîlê radiwestînin'

Sekreterê Giştî yê Ketîbeyên Hizbulaha Iraqê Ebû Husên Hemîdayî bi daxuyaniyêke nivîskî ragi-

hand, ew dê heta bidawîbûna agirbesta di navbera Îsraîl û komên çekdar ên Filistinê de êrişên xwe yê

li dijî Îsraîlê rawestînin.

Herwiha Ebû Husên Hemîdayî daye xuyakirin ku ew dê hevdem êrişên li dijî baregehên leşkerî yê Amerîkayê yê li herêmê jî kêmbikin. Sekreterê Giştî yê Ketîbeyên Hizbulaha Iraqê gotiye: "Em dê ji ber bînpêkirina Amerîkayê ya serweriya Iraqê, derbaskirina asmanê wê bi rêya balafirên şer û sîxuriyê û destwerdana balyozê wan di karûbarên hikûmetê de, çend prensîbên xwe yê rûbirûbûnê biguherînin."

Hêjayî gotinê ye, Ketîbeyên Hizbulaha Iraqê komeke çekdar a Şîe ya di nav Heşda Şeibî ya herî nêzîkî Îranê ye û demên borî gelek caran li Iraqê êriş birine ser baregehên amerîkî.

Malnişînkiriyên li 7ê sermawezê li Rojhilatê Kurdistanê û Îranê, kombûna nerizayetiye lidar xistin

Malnişînkiriyên li roja Sêşemî 7ê Sermawezê li çendîn bajarên Rojhilatê Kurdistanê û Îranê kombûna nerizayetiye lidar xistin û daxwaza pêregihîştin bi daxwaziyên xwe kirin.

Roja Sêşemî 7ê Sermawezê 1402 a Rojî malnişînkiriyên li bajarên "Sine û kirmaşan"ê li Rojhilatê Kurdistanê, kombûna nerizayetiye lidar xistin û daxwaza cîbicîkirina biryaya vekhevkirina mûçeyan, pêregihîştin bi jiyana dijwar û trajîk a malnişînkiriyên, dana padaşa malnişînkirîna ya sala 1401 a Rojî û çend daxwaziyên din kirin.

Herwisa malnişînkiriyên bi awayekî hevdem digel bajarên Rojhi-

latê Kurdistanê, li bajarên "Ehwaz, Erak û Memesnî"yê de kombûna nerizayetiye wek bajarên Rojhilatê Kurdistanê, li ber deriyê îdareya navenda malnişînkiriyên Îranê li wan bajaran de lidar xistin.

Malnişînkirî, li hemû heftiyên roja

Sêşemiyê, li seranserê kombûnên nerizayetiye lidar dixin lê heta niha rejîma Îranê ti bersivêk bi wan nedaye û malnişînkiriyên jî bi tekezî û pêdegirî gotine ku heta gihîştin bi armancên xwe, dê wan kombûnên nerizayetiye berdewam bikin.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Aa

av

Ev çîye? Ev **a**ve.
Bu nədir? Bu sudur.
Что это? Это вода.
What is it? It is water.

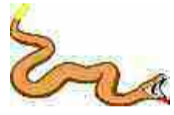
diran

Ev çîye? Ev dir**a**ne.
Bu nədir? Bu dişdir.
Что это? Это зуб.
What is it? It is a tooth.

agir

Ev çîye? Ev **a**gire.
Bu nədir? Bu oddur.
Что это? Это огонь..
What is it? It is fire.

mar

Ev çîye? Ev **m**are.
Bu nədir? Bu ilandır.
Что это? Это змея..
What is it? It is a snake.

Bb

bizin

Ev çîye? Ev **b**izine.
Bu nədir? Bu keçidir.
Что это? Это коза.
What is it? It is goat.

balon

Ev çîye? Ev **b**alone.
Bu nədir? Bu şardır.
Что это? Это шар.
What is it? It is a balon.

bacan

Ev çîye? Ev **b**acane.
Bu nədir? Bu pomidorur.
Что это? Это помидор.
What is it? It is a tomato.

otomobil

Ev çîye? Ev otomob**i**le.
Bu nədir? Bu maşındır.
Что это? Это машина.
What is it? It is a car.

Cc

taç

Ev çîye? Ev ta**ç**e.
Bu nədir? Bu tacdır.
Что это? Это корона.
What is it? It is a crown.

canî

Ev çîye? Ev **C**anîe.
Bu nədir? Bu daydır.
Что это? Это жеребенок.
What is it? It is a horse.

cücik

Ev çîye# Ev **C**ücike.
Bu nədir? Bu cücüdür.
Что это? Это цыплёнок.
What is it? It is a chicken.

finçan

Ev çîye# Ev fin**C**ane.
Bu nədir? Bu finçandır.
Что это? Это чашка.
What is it? It is a cup

Çç

çav

Ev çîye? Ev **ç**ave.
Bu nədir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

çêlek

Ev çîye? Ev **ç**êleke.
Bu nədir? Bu inəkdir.
Что это? Это корова.
What is it? It is cow.

çaynîk

Ev çîye? Ev **ç**aynîke.
Bu nədir? Bu çaynikdır.
Что это? Это чайник.
What is it? It is a teapot.

çakûç

Ev çîye? Ev **ç**akûçe.
Bu nədir? Bu çəkicdir.
Что это? Это молоток.
What is it? It is hammer.

Dd

defter

Ev çîye? Ev **d**eftere.
Bu nədir? Bu dəftərdir.
Что это? Это тетрадь.
What is it? It is a copybook.

dar

Ev çîye? Ev **d**are.
Bu nədir? Bu ağacdır.
Что это? Это дерево.
What is it? It is a tree.

dest

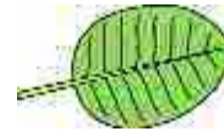
Ev çîye? Ev **d**este.
Bu nədir? Bu əldir.
Что это? Это ладонь.
What is it? It is a hand.

dil

Ev çîye? Ev **d**ile.
Bu nədir? Bu ürəkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

Ee

belg

Ev çîye? Ev **b**elge.
Bu nədir? Bu yarpaqdır.
Что это? Это лист.
What is it? It is a leaf.

elok

Ev çîye? Ev **e**loke.
Bu nədir? Bu hinduşqadır.
Что это? Это индюк.
What is it? It is a turkey.

ker

Ev çîye? Ev **k**ere.
Bu nədir? Bu ulaqdır.
Что это? Это осёл.
What is it? It is a donkey.

zebeş

Ev çîye? Ev **z**ebeşe.
Bu nədir? Bu qarğızdır.
Что это? Это арбуз..
What is it? It is a water melon.

Êê

êleg

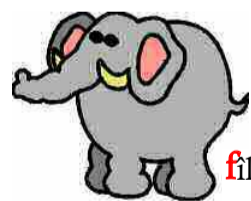
Ev çîye? Ev **ê**lege.
Bu nədir? Bu jiletir.
Что это? Это жилет.
What is it? It is a jumper.

hêk

Ev çîye? Ev **h**êke.
Bu nədir? Bu yumurtadır.
Что это? Это яйцо.
What is it? It is an egg.

Ff

fil

Ev çîye? Ev **f**ile.
Bu nədir? Bu fildir.
Что это? Это слон.
What is it? It is an elefoant.

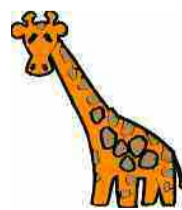
firok

Ev çîye? Ev **f**iroke.
Bu nədir? Bu təyyarədir.
Что это? Это самолёт.
What is it? It is a plane.

fînd

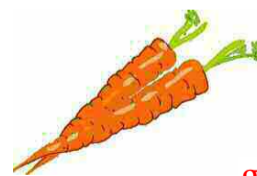
Ev çîye? Ev **f**inde.
Bu nədir? Bu şamdır.
Что это? Это свеча.
What is it? It is a candle.

zerafe

Ev çîye? Ev zera**f**e.
Bu nədir? Bu zürafədir.
Что это? Это жираф.
What is it? It is a giraffe.

Gg

gizêr

Ev çîye? Ev **g**izêre.
Bu nədir? Bu kökdür.
Что это? Это морковь.
What is it? It is a carot.

gêzî

Ev çîye? Ev **g**êziye.
Bu nədir? Bu süpürgədir.
Что это? Это веник.
What is it? It is a broom.

pê

Ev çîye? Ev **p**êye.
Bu nədir? Bu ayaqdır.
Что это? Это пятка.
What is it? It is a heel.

kêr

Ev çîye? Ev **k**êre.
Bu nədir? Bu bıçaqdır.
Что это? Это нож.
What is it? It is a knife.

gore

Ev çîye? Ev **g**oreye.
Bu nədir? Bu corabdır.
Что это? Это носки.
What is it? It is a stocking.

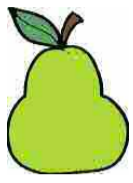

guh

Ev çîye? Ev **g**uhe.
Bu nədir? Bu qulaqdır.
Что это? Это уха..
What is it? It is an ear.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Hh

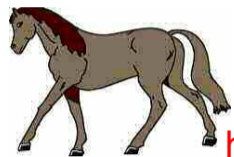
hirmê

hirç

Ev çîye? Ev hirmêye.
Bu nêdir? Bu armuddur.
Что это? Это груша.
What is it? It is a pear.

Ev çîye? Ev hirçe.
Bu nêdir? Bu ayıdır.
Что это? Это медведь.
What is it? It is a bear.

hesp

hêştir

Ev çîye? Ev hespe.
Bu nêdir? Bu atdır.
Что это? Это лошадь.
What is it? It is a horse.

Ev çîye? Ev hêştire.
Bu nêdir? Bu dævêdir.
Что это? Это верблюд.
What is it? It is a camel.

li

dil

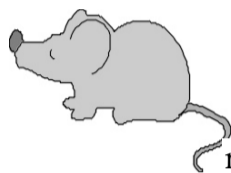
lepik

Ev çîye? Ev dile.
Bu nêdir? Bu ürêkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

Ev çîye? Ev lepîke.
Bu nêdir? Bu êlcêkdir.
Что это? Это перчатки.
What is it? It is gloves.

ling

miş

Ev çîye? Ev linge.
Bu nêdir? Bu qêdır.
Что это? Это нога.
What is it? It is a leg.

Ev çîye? Ev mişke.
Bu nêdir? Bu siçandır.
Что это? Это мышь.
What is it? It is a mouse.

îî

dîk

îsot

Ev çîye? Ev dîke.
Bu nêdir? Bu xoruzdur.
Что это? Это петух.
What is it? It is a cock.

Ev çîye? Ev îsote.
Bu nêdir? Bu bibardır.
Что это? Это перец.
What is it? It is a pepper.

gustîl

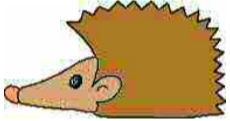
keştî

Ev çîye? Ev gustîle.
Bu nêdir? Bu üzükdür.
Что это? Это кольцо.
What is it? It is a ring.

Ev çîye? Ev keştîye.
Bu nêdir? Bu gæmidir.
Что это? Это пароход.
What is it? It is a ship.

Jj

jûjî

roj

Ev çîye? Ev jûjiye.
Bu nêdir? Bu kirpidir.
Что это? Это ёжик.
What is it? It is a hedgehog.

Ev çîye? Ev roje.
Bu nêdir? Bu günêşdir.
Что это? Это солнце.
What is it? It is the sun.

rojname

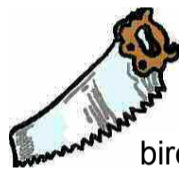

kevjal

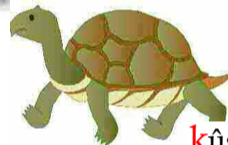
Ev çîye? Ev rojnameye.
Bu nêdir? Bu qezetdir.
Что это? Это газета.
What is it? It is a newspaper.

Ev çîye? Ev kevjale.
Bu nêdir? Bu xerçengdir.
Что это? Это краб.
What is it? It is a crayfish.

Kk

birek

kûsî

Ev çîye? Ev bireke.
Bu nêdir? Bu mişardır.
Что это? Это пила.
What is it? It is a saw.

Ev çîye? Ev kûsiye.
Bu nêdir? Bu bağadır.
Что это? Это черепаха.
What is it? It is a tortoise.

kund

kevçî

Ev çîye? Ev kunde.
Bu nêdir? Bu bayquşdur.
Что это? Это сова.
What is it? It is an owl.

Ev çîye? Ev kevçîye.
Bu nêdir? Bu qaşıqdır.
Что это? Это ложка.
What is it? It is a spoon.

Li

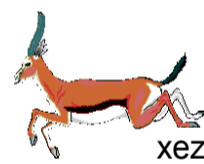
lêv

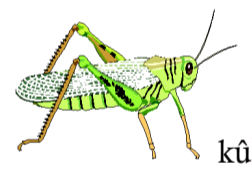
lîmor

Ev çîye? Ev lêve.
Bu nêdir? Bu dodaqdır.
Что это? Это губы.
What is it? It is a lip.

Ev çîye? Ev lîmone.
Bu nêdir? Bu limondur.
Что это? Это лимон.
What is it? It is a lemon.

xezal

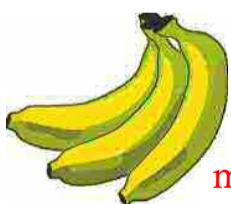

kûlî.

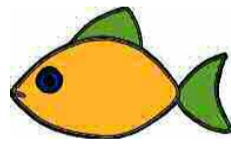
Ev çîye? Ev xezale.
Bu nêdir? Bu seyrandır.
Что это? Это джейран.
What is it? It is a deer.

Ev çîye? Ev kûliye.
Bu nêdir? Bu çeyirtkêdir.
Что это? Это саранча.
What is it? It is a grasshopper.

Mm

mûz

masî

Ev çîye? Ev mûze.
Bu nêdir? Bu banandır.
Что это? Это банан.
What is it? It is a banana.

Ev çîye? Ev masîye.
Bu nêdir? Bu balıqdır.
Что это? Это рыба.
What is it? It is fish.

gamêş

meymûn

Ev çîye? Ev gamêşe.
Bu nêdir? Bu samışdır.
Что это? Это буйвол.
What is it? It is a buffalo.

Ev çîye? Ev meymûne.
Bu nêdir? Bu meymundur.
Что это? Это обезьяна.
What is it? It is a monkey.

Nn

nan

trên

Ev çîye? Ev nane.
Bu nêdir? Bu çörêkdir.
Что это? Это хлеб.
What is it? It is bread.

Ev çîye? Ev trêne.
Bu nêdir? Bu qatardır.
Что это? Это поезд.
What is it? It is a train.

hûrbivîn

reng

Ev çîye? Ev hûrbivîne.
Bu nêdir? Bu zerrêbindir.
Что это? Это лупа.
What is it? It is a magnifying-glass.

Ev çîye? Ev rene.
Bu nêdir? Bu boyadır.
Что это? Это краска.
What is it? It is a colour.

Oo

ode

otobûs

Ev çîye? Ev Odeye.
Bu nêdir? Bu otaqdır.
Что это? Это комната.
What is it? It is a room.

Ev çîye? Ev Otobûse.
Bu nêdir? Bu avtobusdur.
Что это? Это автобус.
What is it? It is a bus.

sol

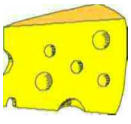
top

Ev çîye? Ev soLe.
Bu nêdir? Bu ayaqqabıdır.
Что это? Это обувь.
What is it? It is a shoe.

Ev çîye? Ev toPe.
Bu nêdir? Bu topdur.
Что это? Это мяч.
What is it? It is a boool.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Pp

penîr

Ev çiyey? Ev penîre.
Bu nədir? Bu pendirdir.
Что это? Это сыр.
What is it? It is a cheese.

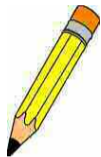
pîvaz

Ev çiyey? Ev pîvaze.
Bu nədir? Bu soğandır.
Что это? Это лук.
What is it? It is an onion.

perçemek

Ev çiyey? Ev perçemeke.
Bu nədir? Bu yarasadır.
Что это? Это летучая мышь.
What is it? It is a bat.

pênûs

Ev çiyey? Ev pênûse.
Bu nədir? Bu qələmdir.
Что это? Это карандаш.
What is it? It is a pencil.

Qq

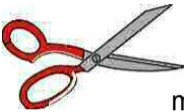

beq

Ev çiyey? Ev beqe.
Bu nədir? Bu qurbağadır.
Что это? Это лягушка.
What is it? It is a frog.

Ev çiyey? Ev qaze.
Bu nədir? Bu qazdır.
Что это? Это гусь.
What is it? It is a goose.

meqes

Ev çiyey? Ev meqese.
Bu nədir? Bu qayçıdır.
Что это? Это ножницы.
What is it? It is a scissors.

portqal

Ev çiyey? Ev portqale.
Bu nədir? Bu portağaldır.
Что это? Это апельсин.
What is it? It is an orange.

Rr

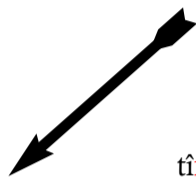
şêr

Ev çiyey? Ev şêre.
Bu nədir? Bu şirdir.
Что это? Это лев.
What is it? It is a lion.

kêwrîşk

Ev çiyey? Ev kêwrîške.
Bu nədir? Bu dovşandır.
Что это? Это заяц.
What is it? It is a rabbit.

tîr

Ev çiyey? Ev tîre.
Bu nədir? Bu oxdur.
Что это? Это стрела.
What is it? It is an arrow.

rovî

Ev çiyey? Ev roviye.
Bu nədir? Bu tülküdür.
Что это? Это лиса.
What is it? It is a fox.

Ss

sêv

Ev çiyey? Ev sêve.
Bu nədir? Bu almadır.
Что это? Это яблоко.
What is it? It is an apple.

stêrk

Ev çiyey? Ev stêrke.
Bu nədir? Bu ulduzdur.
Что это? Это звезды.
What is it? It is a star.

şûr

Ev çiyey? Ev şûre.
Bu nədir? Bu qılıncdır.
Что это? Это меч.
What is it? It is a sword.

şeh

Ev çiyey? Ev şeye.
Bu nədir? Bu daraqdır.
Что это? Это гребешок.
What is it? It is a comb.

tiîr

Ev çiyey? Ev tiriye.
Bu nədir? Bu üzumdür.
Что это? Это виноград.
What is it? It is a grape.

tûtî

Ev çiyey? Ev tûtîye.
Bu nədir? Bu tutuquşudur.
Что это? Это попугай.
What is it? It is a parrot.

se

Ev çiyey? Ev seye.
Bu nədir? Bu itdir.
Что это? Это собака.
What is it? It is a dog.

sêvik

Ev çiyey? Ev sêvike.
Bu nədir? Bu kartofdur.
Что это? Это картофель.
What is it? It is a potato.

şîr

Ev çiyey? Ev şîre.
Bu nədir? Bu süddür.
Что это? Это молоко.
What is it? It is a milk.

şûşe

Ev çiyey? Ev şûşeye.
Bu nədir? Bu şüşədir.
Что это? Это стекло.
What is it? It is a glasses.

pirtûk

Ev çiyey? Ev pirtûke.
Bu nədir? Bu kitabdır.
Что это? Это книга.
What is it? It is a book.

tîmsal

Ev çiyey? Ev tîmsahe.
Bu nədir? Bu tîmsahdır.
Что это? Это крокодил.
What is it? It is a crocodile.

Uu

utî

Ev çiyey? Ev utiye.
Bu nədir? Bu ütüdür.
Что это? Это утюг.
What is it? It is an iron.

guh

Ev çiyey? Ev guhe.
Bu nədir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is an ear.

Ûû

bilûr

Ev çiyey? Ev bilûre.
Bu nədir? Bu tütəkdir.
Что это? Это свирель.
What is it? It is a pipe.

brûsk

Ev çiyey? Ev brûske.
Bu nədir? Bu ildırımdır.
Что это? Это молния.
What is it? It is a lightning.

Vv

çav

Ev çiyey? Ev çave.
Bu nədir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

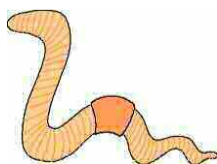
keVo

Ev çiyey? Ev keVoqe.
Bu nədir? Bu göyərçindir.
Что это? Это голубь.
What is it? It is a pigeon.

gul

Ev çiyey? Ev gule.
Bu nədir? Bu güldür.
Что это? Это цветы.
What is it? It is a flower.

kurm

Ev çiyey? Ev kurme.
Bu nədir? Bu qurddur.
Что это? Это червяк.
What is it? It is a worm.

çûk

Ev çiyey? Ev çûke.
Bu nədir? Bu quşdur.
Что это? Это птица.
What is it? It is a sparrow.

dupîşk

Ev çiyey? Ev dupîške.
Bu nədir? Bu əqrəbdır.
Что это? Это скорпион.
What is it? It is a scorpion.

biVir

Ev çiyey? Ev biVire.
Bu nədir? Bu baltadır.
Что это? Это топор.
What is it? It is an axe.

berçavik

Ev çiyey? Ev berçavike.
Bu nədir? Bu eynəkdir.
Что это? Это очки.
What is it? It is a glass.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Ww

werdek

wêne

Ev çîye? Ev werdeke.
Bu nêdir? Bu ökdêkdir.
Что это? Это утка
What is it? It is a duck.

Ev çîye? Ev wêneye.
Bu nêdir? Bu şêkildir.
Что это? Это картина
What is it? It is a map.

ew r

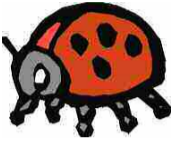

kew

Ev çîye? Ev ewre.
Bu nêdir? Bu buluddur.
Что это? Это туча.
What is it? It is a cloud.

Ev çîye? Ev kewe.
Bu nêdir? Bu kêklickdir.
Что это? Это цесарка
What is it? It is a partridge.

Xx

xaxalok

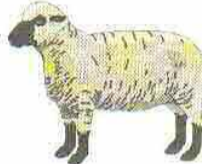
xanî

Ev çîye? Ev xaxaloke.
Bu nêdir? Bu arabüzendir.
Что это? Это божья коровка.
What is it? It is a lady-bird.

Ev çîye? Ev xanîye.
Bu nêdir? Bu evdir.
Что это? Это дом.
What is it? It is a home.

xaç

berx

Ev çîye? Ev xaç e.
Bu nêdir? Bu xaçdır.
Что это? Это крест.
What is it? It is a cross.

Ev çîye? Ev berxe.
Bu nêdir? Bu quzudur.
Что это? Это баран.
What is it? It is a sheep.

Yy

xîyar

heyve

Ev çîye? Ev xîyare.
Bu nêdir? Bu xiyardır.
Что это? Это огурец.
What is it? It is a cucumber.

Ev çîye? Ev heyve.
Bu nêdir? Bu aydır.
Что это? Это луна.
What is it? It is a moon.

yek

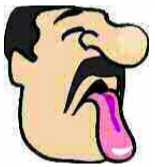

çiya

Ev çîye? Ev yeke.
Bu nêdir? Bu birdir.
Что это? Это единица.
What is it? It is a one.

Ev çîye? Ev çiyaye.
Bu nêdir? Bu dağdır.
Что это? Это горы.
What is it? It is a mountain.

Zz

ziman

zengil

Ev çîye? Ev zimane.
Bu nêdir? Bu dildir.
Что это? Это язык.
What is it? It is a tongue.

Ev çîye? Ev zengile.
Bu nêdir? Bu zengdir.
Что это? Это звонок.
What is it? It is a bell.

zerik

derzi

Ev çîye? Ev zerike.
Bu nêdir? Bu vedrêdir.
Что это? Это ведро.
What is it? It is a bucket.

Ev çîye? Ev derziye.
Bu nêdir? Bu iynêdir.
Что это? Это игла.
What is it? It is a needle.

ALFABÊ

N b/s	KURDÎ		Azerî	DİKARÎ BIXWÎNÎ
	ya bi tîpên latinî	ya bi tîpên kirîlî	Latinî	
1	Aa	Aa	Aa	Artêş, armanc, av, agir, azadî, adar, azerî, aram, artêş,
2	Bb	Бб	Bb	Bazîd, beran, berf, Baran, ba, bahoz, berbang, bedew, berx
3	Cc	Цц	Cc	Cûdî, cêr, ceş, Decle, Cefer, Cemîl, cêv, Cello,
4	Çç	Чч	Çç	Çekdar, çem, çar, çepik, çav, çeleng, çil,
5	Dd	Дд	Dd	Dayîk, dewr, dar, dest, Dara, dû, deh, defter, don, dîwar, dinê
6	Êê	Ее	Ee	Êlnûr, êvar, êzing, êş, êlek, Êldar,
7	Ee	Яя	Əə	Enî, ewr, erê, Ewreman, Elî, elek, Elegez, Erzurum,
8	Ff	Фф	Ff	Ferat, frtone, Fariz, fil, fûtbol, Ferman, Firat, Fatma
9	Gg	Гг	Gg	Gerîlla, Gebar, genim, gellî, germ, golig, gore, goh
10	Hh	Нн	Hh	Hewlêr, havîn, hirç hêsir, hewar, havîn, hurmê, hesp
11	Îî	Ии	Ii	Îsal, îni, bîr, pîr, sîr, Îdrîs, Îsa, îcar, valî, Îbrahîm, Îran
12	Ii	Ьь	Iı	Kirin, birin, firîn, kirîn, Miraz, mirin, minminîk,
13	Jj	Жж	Jj	Jîyan, jûjî, Nûjîn, jor, jêr, jehr, jale, jajik, Janna,
14	Kk	Кк	Kk	Kurdistan, karker, kevan, Kemal, Kerkuk, Kerem, kelem
15	Ll	Лл	Ll	Lûr, legleg, gul, bilbil, dil, Laliş, Lêyla, lazim, lempe, fimon
16	Mm	Мм	Mm	Mîdîa, merd, mêr, mêvan, masî, meş, Misir,
17	Nn	Нн	Nn	Nan, nêrî, nig, Nîva, nevî, ner, nav, nas, hinar, Hesên,
18	Oo	Оо	Oo	Osê, Oskan, dor, sor, Oric, ode, orxan, Oslo, Duhok
19	Pp	Пп	Pp	Par, piling, pîr, pola, pis, Paşa, Perîşan, pitî, petek, perçe
20	Qq	Qq	-	Quling, qawe, qîr, qelem, qaîş, qat, qeysî, Qasim, qesir, qend
21	Rr	Рр	Rr	Ro, Rostem, zer, ber, gerîlla, reş, ru, rast, ram, aram, zirav
22	Ss	Сс	Ss	Serok, Sîpan, Sencar, sêv, sor, sût, serî, saz, serbaz, Sefer, sê
23	Şş	Шш	Şş	Şoreş, şev, şe, şene, şêr, şûr, şapik, şalik, şirîn, sekir, şewaç
24	Tt	Тт	Tt	Tîr, tîrêj, tam, tas, tî, tendûr, Temam, temaşe, tîfing, top,
25	Ûû	Уу	Uu	Kûr û dûr, pênuş, hûr, şûr, nûr, bûyîn, çûyîn, bûyar
26	Uu	Юю	Üü	Gul, sur, dudu, guh, buhur, kurd, Kurdistan, guhdar, nuh
27	Vv	Вв	Vv	Vala, vrvêşî, vira, vîalî, av, valî, vajî, Vagîf, Van, vala, eva
28	Ww	Ww	-	War, welat, Wecîh, weşandin, Xwedê, Wezîr, Wekîl, walî
29	Xx	Хх	Xx	Xiyal, xewn, xanî, xurtî, Xelîl, xalo, xatî, Xalid, xaç, xêr, xas
30	Yy	Йй	Yy	Yasin, Yusif, Yagub, Yasemen, yeqîn, Yehya, yarmarka
31	Zz	Зз	Zz	Zozan, zer, zêr, zor, zengil, zend, zîv, zelal, Zîver, zêytûn

В Эрбиле посадят тысячи деревьев

Сегодня в столице Курдистана, Эрбиле, началась посадка 47 000 саженцев деревьев.

В рамках планов Регионального правитель

ства Курдистана (КРГ) по увеличению зеленых насаждений в курдском регионе Ирака, озеленение Эрбиля осуществляется под эгидой министра сельского и водного хозяйства Бегарда Талабани, губернатора Эрбиля Омедта Хошнава, бывшего министра сельского хозяйства Турции Махди Акара и генерального консула Турции в Эрбиле.

Саженыцы деревьев были подарены министерством сельского хозяйства Турции и Генеральным консульством Турции в Эрбиле в рамках совместных усилий по защите окружающей среды и увеличению зеленых насаждений Курдистана.

Это не первая акция по посадке деревьев - она является частью более широкого правительственного плана по противодействию изменению климата и глобальному потеплению.

Под Эрбилем расчищено еще 5 минных полей

Агентство по разминированию Иракского Курдистана сообщило в четверг, 23 ноября, что его команды обезвредили еще пять минных полей в районе Мергасор провинции Эрбиль.

Генеральный директор Агентства Али Абдулрахман сообщил журналистам о разминировании пяти минных полей, расположенных на горе Каландар на территории администрации Сорана.

"По нашим данным, с начала 2023 года в Соране было разминировано более 317 461 квадратный метр земли. В ходе этого процесса было обнаружено более 723 мин различных типов, а также 54 других взрывных устройств, все из которых были обезврежены и уничтожены. Работы по разминированию продолжаются", — добавил он.

По данным агентства "BasNews", в этом году зарегистрировано шесть случаев, когда граждане стали жертвами мин: двое погибли и четверо получили ранения.

Власти Курдистана продолжают зачистку районов, расположенных вдоль иранской границы, наиболее загрязненных остатками ирано-иракской войны 1980-1988 годов. Мины, заложенные тогда иракской армией, чтобы помешать проникновению противника, сохраняются даже спустя десятилетия и примерно половина из них все еще представляет угрозу.

Шиитские группировки заявили об атаке на базу США в Иракском Курдистане

Иракские вооруженные группировки атаковали с помощью беспилотника базу США в Иракском Курдистане, говорится в заявлении, опубликованном "Силами исламского сопротивления Ирака" в соцсетях. "Бойцы исламского сопротивления Ирака атаковали с помощью беспилотника базу американских оккупационных сил у аэропорта города Эрбиль, цели поражены прямым попаданием", — указано в заявлении.

Американские базы в Ираке и Сирии за последнее время неоднократно подвергались нападениям, ответственность за которые взяли на себя действующие в Ираке вооруженные шиитские группировки. Заместитель пресс-секретаря Пентагона Сабрина Сингх заявила во вторник, что с 17 октября совершено 66 подобных атак, пострадали 62 человека.

Вооруженные силы США незаконно контролируют территории на востоке и северо-востоке Сирии в провинциях Дейр-эз-Зор, Эль-Хасеке и Ракка, где находятся крупнейшие месторождения нефти и газа Сирии. Официальный Дамаск неоднократно называл присутствие американских военных на своей территории оккупацией и государственным пиратством с целью неприкрытой кражи нефти.

Премьер-министр Барзани и делегация Великобритании обсудили военное сотрудничество

Премьер-министр Иракского Курдистана Масрур Барзани 22 ноября принял военную делегацию Великобритании во главе с маршалом Сэмми Сэмпсоном, старшим военным советником Великобритании по Ближнему Востоку и Северной Африке.

"Их обсуждения были сосредоточены на текущем прогрессе, достигнутом в двустороннем сотрудничестве в области безопасности и военной сфере, а также на изучении конкретных направлений укрепления такого партнерства. На встрече также были рассмотрены текущие конфликты на Ближнем Востоке", — говорится в заявлении канцелярии премьер-министра Барзани.

Стороны единогласно подчеркнули решающую важность сохранения мира и стабильности в регионе, необходимость мирных решений и предотвращения участия Ирака в региональных военных конфликтах.

Премьер-министр Барзани подчеркнул важность защиты конституционных прав курдского народа и сохранения конституционных прав и целостности региона.

"Более того, он призвал к расширению международного участия для оказания помощи Ираку и Курдистану в решении их нерешенных проблем", — говорится в заявлении.

Глава Халдейской церкви поблагодарил президента ДПК за защиту христиан

Кардинал Луи Сако, лидер Халдейской католической церкви Ирака и мира, поблагодарил курдского лидера Масуда Барзани, президента "Демократической партии Курдистана" (ДПК), за защиту христиан.

26 ноября во время пресс-конференции в Эрбиле кардинал Сако поблагодарил Барзани за его ключевую роль в предоставлении убежища христианам, перемещенным в результате нападения "Исламского государства" (ИГ). Он напомнил о готовности Барзани приветствовать тысячи христиан в курдском регионе, когда они покинули Ниневийские равнины Ирака

после нападений террористической группировки.

"[Барзани сказал]: "Мы едины, живем и умираем вместе", — напомнил кардинал Сако, подчеркнув желание своей общины услышать схожие мнения со всех сторон, включая центральное правительство Ирака.

Как сообщает телеканал "Kurdistan24", религиозный лидер также поблагодарил государственное министерство по делам меньшинств Регионального правительства Курдистана (КРГ), предположив, что Багдаду следует черпать вдохновение из инициатив курдско-

нии. Будучи ключевым членом возглавляемой США Международной коалиции по борьбе с "Исламским государством" (ИГ), Великобритания с 2014 года предлагает консультативную и военную поддержку силам пешмерга Курдистана. Это сотрудничество началось в ответ на нападение ИГ на Ирак.

го правительства.

Переезд кардинала Сако в Эрбиль в июле последовал за отменой указа президента Ирака Латифа Рашида, который утвердил его главой Халдейской католической церкви и хранителем ее активов в Багдаде.

Объясняя обстоятельства, 74-летний кардинал рассказал "The Pillar" в августе, что у него более нет полномочий государства управлять церковной собственностью, приписав это решение христианскому лидеру Райану Аль-Килдани. Аль-Килдани, возглавляющий 50-ю бригаду шиитских ополчений в составе "Хашд аш-Шааби", с 18 июля 2019 года был внесен в черный список Министерства финансов США за "серьезные нарушения прав человека".

Кардинал Сако и Килдани вступили в словесную войну, обвиняя друг друга в эксплуатации христианского меньшинства, которое значительно сократилось в Ираке.

Прибыв в Курдистан в конце июля, кардинал Сако выразил благодарность КРГ за поддержку и теплый прием, а также высоко оценил мирное сосуществование в курдском регионе.

СМИ: США предоставили курдским силам в Сирии системы ПВО

Курдские формирования "Сил демократической Сирии" (СДС) получили от США системы ПВО Avenger и прошли обучение по их использованию. С таким утверждением выступила турецкая газета Star со ссылкой на источники в регионе.

Полученное вооружение, как отмечает газета, будет размещено в некоторых точках на севере Сирии. Передача систем СДС якобы связана с участвовавшими

нападениями проиранских сил на американские базы в регионе, и комплексы нужны для противодействия этим угрозам.

В то же время, пишет Star, передача ЗРК курдским силам произошла в период, когда Турция активизировала операции в этом регионе с использованием наблюдательных и ударных беспилотников. Источники издания также сообщают, что в зоне контроля СДС принимаются комплексные

меры по защите от воздушных угроз. Avenger - это американский самоходный зенитно-ракетный комплекс ближнего действия, который может использоваться в том числе для противодействия БПЛА. Как указывают в Турции, в СДС входят и формирования, связанные с Рабочей партией Курдистана, признаваемой Анкарой в качестве террористической. Турция многократно призывала США прекратить помощь СДС.

Президент ДПК призывает суннитов прийти к консенсусу в отношении нового спикера Ирака

Курдский лидер Масуд Барзани, президент "Демократической партии Курдистана" (ДПК), заявил, что выборы нового спикера иракского парламента должны основываться на консенсусе или согласии большинства представителей суннитов. "Что касается назначения ново-

го президента иракского парламента, мнение президента Масуда Барзани заключается в том, что позиция главы иракского парламента является правом суннитской общины и на пост спикера иракского парламента избирается любой кандидат, который должен получить кон-

сенсус или одобрение большинства суннитских блоков в парламенте", — сказано в сообщении пресс-секретаря штаба Барзани Халида Халиля.

Это заявление последовало за недавним решением Федерального суда о прекращении членства в парламенте влиятельного суннита Мухаммеда аль-Халбоуси, что фактически отстранило его от должности спикера. Халбоуси, выразив удивление по поводу решения суда, предположил, что определенные партии пытаются посеять раскол внутри иракских социальных структур. Коалиция "Сияда", представляющая арабские суннитские силы, отстаивает право выбрать премьера Халбоуси без права вето шиитов. Халбоуси, не желая уходить в отставку, использует законные способы, оспаривая решение, которое он считает неконституционным.

Премьер-министр Барзани подчеркивает необходимость скорого возобновления экспорта нефти

Премьер-министр Иракского Курдистана Масур Барзани 27 ноября принял посла Турции в Ираке Али Резу Гюнея, чтобы обсудить возобновление экспорта нефти из курдского региона.

В ходе встречи стороны согласились в вопросе важности быстрого возобновления экспорта сырой нефти из Курдистана через турецкий порт Джейхан. Об этом говорится в заявлении, опубликованном курдским лидером в Facebook.

Со своей стороны, посол Гюней подтвердил "полную готовность" своей страны помочь возобновить экспорт нефти Курдистана через порт Джейхан.

Стороны также обсудили последние политические события в Ираке и подчеркнули важность развития двусторонних отношений между их странами, увеличения объема торговли и облегчения поездок.

"Благотворительный фонд Барзани" отправит гуманитарную помощь жителям Газы

Курдский "Благотворительный фонд Барзани" (BCF) 22 ноября объявил об отправке крупной гуманитарной помощи людям, пострадавшим от войны в секторе Газы.

На совместной пресс-конференции с генеральным консулом Палестины в Эрбиле

Назми Хазури глава фонда Муса Ахмад заявил: "Благотворительный фонд Барзани отправляет 14 тонн лекарств и медицинского оборудования, 2500 продовольственных корзин, 200 корзин здоровья и 200 коробки с одеждой жителям Газы".

Гуманитарная помощь будет доставлена самолетом в Египет, откуда отправится в сектор Газы через пограничный переход Рафах.

Генеральный консул Хазури сказал: "Мы очень благодарны за гуманитарную помощь, которую должен направить "Благотворительный фонд Барзани". Это не ново и не странно для нас. Курдский народ всегда оказывал помощь и содействие народ Палестины".

Расположенный в Курдистане, "Благотворительный фонд Барзани" выполняет важную функцию благотворительной организации, действующей как на местном, так и на региональном уровне. Его основная цель — предоставить финансовую помощь малоимущим семьям и гуманитарную помощь людям, пострадавшим от стихийных бедствий и конфликтов. Кроме того, благотворительная группа предоставляет необходимые ресурсы вынужденным переселенцам (ВПЛ), включая палатки, одеяла, медикаменты, образовательные материалы, продуктовые наборы, финансовую помощь и пр.

Министерство обороны Ирака призывает к срочным действиям по подготовке 20-й объединенной бригады

Министерство обороны Ирака издало директиву о начале подготовки 20-й объединенной бригады в

субботу, 25 ноября, о состоявшихся переговорах с целью решить все вопросы, связанные с

штаба сил пешмерга генерал-майор Караман Шейх Камаль сообщил, что в рамках соглашения между министерством пешмерга Курдистана и вооруженными силами Ирака о создании двух совместных бригад министерство пешмерга выделило свои подразделения для объединения с бригадами армии Ирака. Как сообщил 27 августа командир пешмерга бригадный генерал Хемин Хасан, обязанность объединенных сил заключается в обеспечении безопасности уязвимых районов и предотвращении возрождения "Исламского государства" (ИГ), особенно после вытеснения сил пешмерга из спорных территорий иракскими силами в 2017 году. Министр обороны Ирака Табет Мухаммад аль-Аббаси 25 июня подтвердил, что формирование объединенной бригады является частью закона о бюджете Ирака и было одобрено в координации с силами пешмерга.

учебных центрах, расположенных в провинциях Киркук, Ниневия и Дияла, до 2 декабря. Заместитель спикера иракского парламента, член "Демократической партии Курдистана" (ДПК) Шахаван Абдулла

20-й бригадой, подчеркнув необходимость ускорить принятие решения, чтобы бригада могла как можно скорее начать свою деятельность. В своем предыдущем заявлении заместитель начальника

Министр иностранных дел Ирака обсудил региональные вопросы с послом США

Министр иностранных дел Ирака Фуад Хусейн 26 ноября принял посла США в Багдаде Алину Романовски, с которой обсудил последние региональные события.

На встрече были рассмотрены двусторонние отношения между Ираком и Соединенными Штатами и совместные инициативы в различных секторах, говорится в заявлении министерства иностранных дел Ирака.

Обсуждения также коснулись развития ситуации в секторе Газы. Стороны подчеркнули важность усилий по прекращению боевых действий, обеспечению защиты гражданского населения и доставке срочной и достаточной гуманитарной помощи в регион. Стороны подчеркнули важность соблюдения международного права и гуманитарных принципов. Гуманитарное

прекращение огня в секторе Газы было в центре разговора, и министр Хусейн подчеркнул его значение и необходимость его продолжения. Посол Романовски под-

робно остановилась на роли правительства США в содействии прекращению боевых действий и обмену пленными между участвующими сторонами.

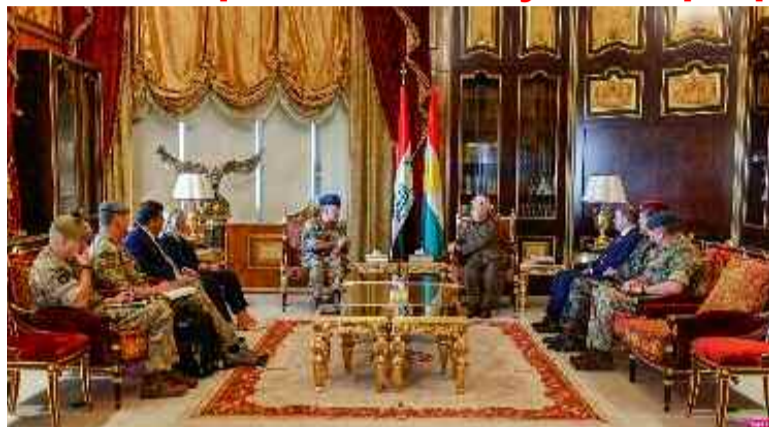

ДИПЛОМАТ

№ 44 (556) 24 - 30 ноябрь 2023-год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Президент ДПК и военная делегация Великобритании обсудили реформы пешмерга

Курдский лидер Масуд Барзани, президент "Демократической партии Курдистана" (ДПК), принял высокопоставленную британскую военную делегацию, с которой обсудил последние

события в рамках реформы министерства пешмерга.

Делегацию возглавил маршал Сэмми Сэмпсон, старший военный советник Великобритании по Ближнему Востоку и Северной

Африке, что подчеркивает уровень сотрудничества между сторонами, говорится в заявлении штаба Барзани.

"На встрече обсуждались региональная политика, вопросы безопасности и, в частности, реформы внутри министерства пешмерга. В ходе обсуждений особое внимание уделялось координации действий между курдскими силами пешмерга, коалиционными силами и иракской армией". Согласно заявлению, британская делегация заявила о своей постоянной поддержке и сотрудничестве с силами пешмерга Курдистана.

Ирак и Саудовская Аравия создают зону свободной торговли

Министерство промышленности и полезных ископаемых Ирака предварительно одобрило создание зоны свободной торговли с Саудовской Аравией вдоль их общей границы. Об этом сказано в официальном заявлении от 22 ноября.

Заявление было сделано после первой встречи под председательством министра промышленности и полезных ископаемых Халеда Баттала ан-Наджма, на которой был сформирован комитет для изучения возможностей зоны свободной торговли между двумя странами. Комитет, в состав которого вошли представители министерств планиро-

вания, нефти и торговли, а также генеральный директор Управления промышленных городов, собрался для обсуждения целей и стратегии создания этой совместной экономической беспешлиной зоны, аналогичной существующему

сотрудничеству между Ираком и Иорданией. Комитет выразил предварительное согласие на создание зоны свободной торговли вдоль ирако-саудовской границы, подчеркнув важность ожидаемого экономического роста.

сотрудничеству между Ираком и Иорданией.

Комитет выразил предварительное согласие на создание зоны свободной торговли вдоль ирако-саудовской границы, подчеркнув важность ожидаемого экономического роста.

Премьер-министр Ирака и министр Турции обсудили возобновление экспорта нефти Курдистана

Премьер-министр Ирака Мухаммед Шиа ас-Судани встретился с министром энергетики и природных ресурсов Турции Алпарсланом Байрактаром, чтобы завершить процедуры возобновления экспорта нефти через порт Джейхан.

В ходе встречи чиновники обсудили общие интересы и экономическое сотруд-

ничество. Судани подчеркнул необходимость возобновления экспорта и экономического партнерства в соответствии с принципами справедливости и конституции.

Последняя часть дискуссии вращалась вокруг доступа Ирака к его законной доле воды из ключевых источников, берущих начало

в Турции. Судани выразил обеспокоенность тем, что за последние два десятилетия распределение водных ресурсов Турции не соответствовало стандартам международного водного права. Он подчеркнул важность расширения сотрудничества со стороны Турции для смягчения проблем водной безопасности Ирака.

Премьер-министр Барзани одобрил лечение за границей 100 пациентов с талассемией

Премьер-министр Иракского Курдистана Масрур Барзани дал добро на лечение 100 пациентов с талассемией за пределами курдского региона.

Министерство здравоохранения в сотрудничестве с Управлением иностранных дел Регионального правительства Курдистана (КРГ) активно координирует свои действия, чтобы обеспечить пациентам необходимое лечение в Турции и Иордании.

Решение последовало за предыдущим выделением КРГ примерно трех миллиардов иракских динаров (2,3 миллиона долларов) на медикаменты и лечение талассемии в курдском регионе.

В апреле премьер-министр также объявил о комплексной инициативе, обеспечивающей бесплатное тестирование и лечение всех (примерно 4000) пациентов с талассемией.

Ирак считает атаку ВВС США неприемлемым нарушением суверенитета

Правительство Ирака выражает решительный протест по поводу военной эскалации со стороны ВС США, которые нанесли удары по некоторым объектам в провинции Бабиль. Об этом говорится в заявлении иракского официального представителя Басема аль-Авада, которое передал новостной портал Shafaq News.

"Мы решительно осуждаем нападение ВВС США на район Джурф-эн-Наср, которое произошло без ведома иракских правительственных органов, и считаем эту атаку неприемлемым нарушением суверенитета Ирака", - указывается в документе. В нем подчеркивается, что иракские власти рассматривают действия американской стороны как "опасную попытку подорвать внутреннюю стабильность".

"Присутствие сил международной коалиции под эгидой США в Ираке связано с подготовкой и обучением наших вооруженных сил для борьбы с террористической группировкой "Исламское государство" (запрещена в РФ - прим. ТАСС), поэтому рейды ВВС являются нарушением этой миссии", - отмечается в заявлении.

По информации Shafaq News, в ночь на среду американские ВС с помощью беспилотных летательных аппаратов атаковали позиции иракского шиитского ополчения в провинции Бабиль. Погибли восемь бойцов и двое получили ранения.

Ранее пресс-служба Центрального командования Вооруженных сил США сообщила, что в среду утром американские военные нанесли удары по объектам в Ираке в ответ на атаки шиитских группировок, якобы поддерживаемых Ираном. По данным Пентагона, с 17 октября американские войска в Сирии и Ираке подверглись нападениям 66 раз. На сирийской территории дислоцировано около 900 американских военнослужащих, в Ираке - 2,5 тыс.

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:

TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

TAXİR СУЛЕЙМАН

Tel: +994 50 352-33-18

Baş redaktorun müavini:

Tariyel Cəlil

Xüsusi müxbir:

Nofəl Ədalət

Региональный корреспондент:

Усуб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakı Az1040, soyaq S.Mêhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnilib və "Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur. e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NƏŞ 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filiali

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500